

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

ТЭАТРАЛЬНЫ БУМ ВЯСНЫ!

Напярэдадні Міжнароднага дня тэатра, які адзначаецца 27 сакавіка, мы пазначылі міжнародныя тэатральныя фестывалі, што праходзяць на Беларусі. Адзін з іх — магілёўскі «М.@rt.кантакт», які завяршаецца аkurat у дзень прафесійнага свята тэатралаў. На сімвалічнай афішнай тумбе паласы — будучыя калегі тых, хто прэзентуе Тэатр сёння. Вяселья і гарэзлівыя, пакуль яны ствараюць тэатральны бум у студэнцкіх аўдыторыях і вучэбным тэатры Акадэміі мастацтваў. Імправізаваны эцюд «з маскамі» напярэдадні свята паказала нам адважная «дзявятка», дзе ролі выконвалі, у асноўным, сёлетнія выпускнікі. Жадаем, каб у іх акцёрскім лёсе было шмат пастаовак і міжнародных фэстаў!

БЕЛАРУСКІ
МІЖНАРОДНЫ
ФЕСТЫВАЛЬ
ТЭАТРАЎ
ЛЯЛЕК

Фота Юрыя ІВАНОВА

Тэатральная і «акадэмічная» тэмы на стар. 2, 6, 10

27 сакавіка — Міжнародны дзень тэатра

З пачуццём глыбокай павагі віншую ўсіх работнікаў тэатраў Беларусі з прафесійным святам — Міжнародным днём тэатра!

Гэтаму святочнаму дню — 27 сакавіка — заўсёды спадарожнічае асаблівы душэўны настрой. Міжнародны дзень тэатра — гэта свята ўсіх тых шчыра адданных тэатральнаму мастацтву творцаў, якія ў сваёй штодзённай працы звяртаюцца да глыбін чалавечай душы, абуджаючы ў сэрцах і розуме кожнага з нас моцныя перажыванні. Па сутнасці, штодзённа клапаціцца аб тым, каб чалавек ніколі не забываў, што ён — істота, надзеленая вялікім дарам — ствараць прыгажосць.

Беларусь па праве можа ганарыцца сваімі выдатнымі майстрамі сцэны, чыя творчасць шмат гадоў служыць невычэрпнай крыніцай натхнення для розных пакаленняў глядачоў, прыцягвае ўвагу да грунтоўных філасофскіх і светаадчувальных аспектаў чалавечай быцця, спрыяе далейшай гуманізацыі нашага грамадства.

За мінулы год на беларускіх тэатральных падмостках з поспехам прайшлі VI Міжнародны фестываль тэатраў лялек у г. Мінску, Міжнародны тэатральны фестываль “Белая вежа” ў г. Брэсце, V Міжнародны маладзёжны тэатральны форум “M.@rt.кантакт” у г. Магілёве, рэалізаваны новыя прэстыжныя тэатральныя праекты, такія, як Вечары беларускай оперы і балета ў замку Радзівілаў, Мінскі міжнародны калядны оперны

форум і шмат іншых, адбыліся гучныя прэм’еры, смельцаў мастацкія эксперыменты. Беларускі тэатр таксама быў на самым высокім узроўні прадстаўлены і за межамі нашай краіны пад час гастролей, удзелу ў замежных тэатральных фестывалях. Усё гэта яшчэ раз сведчыць аб тым, што нацыянальны тэатр застаецца цэнтрам культурнага жыцця краіны, упэўнена рухаецца па шляху захавання і прымнажэння духоўных каштоўнасцей беларускага народа.

Але тэатр і надалей працягвае сваё развіццё: з мэтай удасканалення творчага майстэрства прафесійных тэатраў Рэспублікі Беларусь у бягучым годзе ўпершыню распачаты рэспубліканскі конкурс тэатральнага мастацтва “Нацыянальная тэатральная прэмія”, які пройдзе ў фармаце агульнарэспубліканскай культурнай акцыі. А Дзяржаўная праграма рэканструкцыі тэатраў Беларусі да 2013 года дазволіць значна ўзмацніць матэрыяльна-тэхнічную базу дзяржаўных тэатраў краіны.

Дазвольце ў гэты святочны дзень пажадаць на доўгія гады ўсім майстрам сцэны, супрацоўнікам тэатраў плёну ў працы, бліскучых прэм’ер, невычарпальнага натхнення, захопленых і ўдзячных апладысмантаў, светлай і жыццесцявардальнай творчасці.

Міністр культуры Рэспублікі Беларусь
Павел ЛАТУШКА

Альтэрнатывы і перспектывы

VI Міжнародны маладзёжны тэатральны форум “M.@rt.кантакт” уступае ў сваю заключную, аналітычную, частку.

Фестывальная праграма, што яшчэ не завяршылася, традыцыйна нагадвае “крылатыя арэлі”, што хістаюцца ў надзвычай шырокім дыяпазоне: ад звыклага, псіхалагічнага тэатра да пастановак яркай формы і вострага адчування сцэнічнай прасторы; ад пантамімы і пластыкі да спавядальных спектакляў-тэкстаў. Але поруч з імі — размовы аб спецыфіцы тэатральнага існавання ў сучасных культурных варунках, майстар-класы па сцэнічнай мове — Людмі-

лы Мальцавай, акцёрскім трэнінгу — Рыгора Казлова, асобым спосабе існавання ў сцэнічнай прасторы — Мікалая Каляды. Асоба апошняга, да слова, выклікала ва аўдыторыі “M.@rt.кантакту” надзвычай цікавую дыскусію аб правах і абавязках рэжысёра ў тэатры, аб ступені і межах творчага “ператраўлівання” драматургічнага матэрыялу і адказнасці за той прадукт, які ў выніку гэтай работы выходзіць да глядача.

На “дэсерт” для фестывальных гурманаў засталіся яшчэ дзве цікавыя творчыя акцыі. Першая — суботняя Майстэрня маладой рэжысуры, у рамках якой кумір маладзёжнай часткі форуму цягам некалькіх апошніх га-

доў Яўген Карняг прадставіць свой эскіз да спектакля “Інтэрв’ю” па матывах казак братаў Грым. Ну, а заключнай падзеяй мусіць стаць сама “Падзея” — прэм’ерны спектакль Магілёўскага абласнога драматычнага тэатра, пастаўлены па п’есе Уладзіміра Набокава галоўным рэжысёрам тэатра-гаспадары форуму Кацярынай Аверкавай. Акурат ім 27 сакавіка, у Міжнародны дзень тэатра, закрывецца “M.@rt.кантакт”. Але перад гэтым закрывецца свае вердыкты вынесуць як прафесійныя эксперты, запрошаныя ў Магілёў, так і маладзёжнае журы.

Т.К.

Першая тэатральная плюс ініцыятывы

Напярэдадні Міжнароднага дня тэатра першы намеснік міністра культуры Уладзімір Карачэўскі паведаміў журналістам, што за апошні год значна ўзрасла цікавасць беларусаў да храмаў Мельпамены. Як было зазначана на прэс-канферэнцыі з гэтай нагоды, сярэдні па краіне паказчык запаўняльнасці глядзельнай залы склаў 82%. За гэты час больш за 1,5 мільёна аматараў тэатральнага мастацтва наведалі каля 6 тысяч мерапрыемстваў.

Па словах Уладзіміра Карачэўскага, на сённяшні дзень адчуваецца недахоп прафесійных тэатраў у рэгіёнах. Разглядаючы досвед паспяховага існавання такіх калектываў у Бабруйску і Слоніме, Міністэрствам культуры ставіцца пытанне аб адкрыцці адпаведных устаноў у Лідзе і Полацку.

Адзначана і паспяховае выкананне Дзяржаўнай праграмы рэканструкцыі будынкаў тэатраў. Але, уліч-

ваючы вялікія аб’ёмы гэтых работ, было вырашана прадоўжыць яе дзеянне да 2013 года. Такім чынам яшчэ ў пяці тэатрах працягваецца капітальны ремонт, у тым ліку і ў сталічных Купалаўскім, ТЮГу, Маладзёжным.

Першы намеснік міністра культуры падкрэсліў, што дзяржава надае вялікую ўвагу тэатральнаму мастацтву. Нават калі параўноўваць толькі сумы выдаткаваных грошай у 2010 — 2011 гг. на бягучае ўтрыманне тэатраў, то гэтыя лічбы ўзраслі з 53 да 73 мільярдаў беларускіх рублёў. Таксама павялічыліся субсідыі, якія выдзяляюцца на новыя пастаноўкі і тэатральныя праекты.

— Але хацелася б, каб людзі, якія прафесійна займаюцца тэатрам, праяўлялі больш ініцыятывы. 2011-ы — Год прадпрыемальнасці, і Міністэрства культуры спадзяецца, што тэатры больш актыўна ўключаюцца ў гастрольна-камерцыйную дзейнасць, прапануюць крэатыўныя праекты, якія будуць хаця б часткова самаакупныя, — акцэнтаваў Уладзімір Карачэўскі.

Па словах першага намесніка міністра культуры Цэнтр візуальных мас-

тацтваў, створаны пры падтрымцы аднаго з камерцыйных банкаў, будзе займацца тэатральнымі праектамі, да фінансавання якіх прыцягваюцца спонсары і мецэнаты. На сёння Цэнтр перададзена правядзенне Міжнароднага фестывалю тэатральнага мастацтва “Панарама”, Мінскага міжнароднага кінафестывалю “Лістапад” і Нацыянальнай тэатральнай прэміі.

Цяпер ідзе актыўная падрыхтоўка да правядзення цырымоніі ўручэння Першай Нацыянальнай тэатральнай прэміі. На сённяшні дзень у аргкамітэт пададзена 26 заявак з розных рэгіёнаў рэспублікі. Плануецца, што з 31 мая па 5 чэрвеня ў Мінску пройдзе Тэатральны тыдзень, цягам якога сталічныя глядачы змогуць пазнаёміцца з апошнімі дасягненнямі тэатральнага мастацтва Беларусі. Напрыканцы яго адбудуцца ўрачыстасці, пад час якіх уручаць прэміі лепшым з лепшых. Уладзімір Карачэўскі упэўнены, што гэтая прэмія стане сапраўднай падзеяй у культурным жыцці краіны як для прафесіяналаў, так і для аматараў.

Настасся ПАНКРАТАВА

Іран на нашым экране

нематаграфістаў, якая складаецца з кіраўніцтва адной з буйных кінастудый і папулярных акцёраў. На сустрэчы з прадстаўнікамі беларускай прэсы ў іранскім пасольстве ў Мінску яны расказалі пра развіццё свайго нацыянальнага кінамастацтва і сістэмы кінаадукацыі ў Ісламскай Рэспубліцы ды выказалі цікавасць да Беларусі і яе кінамастацтва. Члены дэлегацыі, а таксама прадстаўнікі дыплімацыі выказалі упэўненасць у тым, што гэтае буйное мерапрыемства палепшыць ўяўленне беларусаў пра жыццё ў Іране і дапаможа усталяваць больш шчыльныя культурныя і

эканамічныя кантакты паміж народамі абедзвюх краін.

Беларускі глядач у які раз атрымаў магчымасць азнаёміцца з лепшымі дасягненнямі адной з самых цікавых кінамастацтваў у свеце. Мінным годам у гэтай краіне выпушчана амаль 100 мастацкіх стужак, што разам з тэлевізійнымі склапае каля 300 карцін. Восем фільмаў самых розных жанраў, уключаныя ў Тыдзень іранскага кіно, знятыя з 1989 па 2010 гады, адносяцца да сферы так званых сацыяльнага кінамастацтва.

С.А.

Імпульсы для дыялога

Дні культуры Украіны ў Рэспубліцы Беларусь сталіся адной з галоўных падзей тыдня. Найперш завітаўшы ў Мінск, праз колькі дзён іх удзельнікі наведалі Культурную сталіцу Беларусі і Садружнасці-2011 — Гомель.

Вінікі ж сустрэчы міністраў культуры абедзвюх краін, дзе абмяркоўваліся далейшыя планы супрацоўніцтва, былі агучаны яшчэ на брыфінгу, які адбыўся перад адкрыццём урачыстасці ў Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета Беларусі.

— Размова вялася, — распавёў міністр культуры нашай краіны Павел Латушка, — пра перспектывы супрацоўніцтва пад час такіх знакавых фестываляў на нашай тэрыторыі, як “Славянскі базар у Віцебску”, “Ліста-

установах культуры. І Дні культуры становяцца кульмінацыяй такога супрацоўніцтва, якое адбываецца літаральна штодня.

— Для нас вялікі гонар, — адзначыў міністр культуры і турызму Украіны Міхаіл Кульняк, — прыехаць да вас з Днямі культуры ў год, калі мы святкуем 20-годдзе Незалежнасці Украіны. У сваю чаргу, мы запрашаем беларускіх творчых калектывы прыехаць да нас і прыняць удзел у гэтых урачыстасцях...

На пытанне “К”, ці ўбачым мы на сцэне нашага Вялікага тэатра не толькі асобных запрошаных украінскіх салістаў, але і цэлыя оперныя спектаклі, М.Кульняк запэўніў, што гэтае пытанне распрацоўваецца, і залогам далейшых плённых абменаў пашукаць дамовы, заключаныя паміж нашым Оперным і калектывамі Кіева і Львова.

З сольным канцэртаў у двух аддзяленнях выступілі на сцэне Вялікага Нацыянальнага заслужаны акадэмічны ансамбль танца

пад”. Мы гаварылі аб неабходнасці новага імпульсу супрацоўніцтва паміж вышэйшымі навучальнымі ўстановамі культуры і мастацтва абедзвюх краін, пра магчымасці рэалізацыі сумесных праектаў у галіне кіно. Абмяркоўваліся перспектывы адкрыцця помніка Уладзіміру Караткевічу ў Кіеве (спадзяёмся, ён будзе ўсталяваны ўжо ў красавіку і бліжэйшым часам адбудзецца яго афіцыйнае адкрыццё), а таксама неабходнасць стварэння Культурнага цэнтра Беларусі ў Кіеве і шмат чаго іншага. Нагадаю, што гісторыя правядзення ўзаемных Дзён культуры Украіны і Беларусі бярэ пачатак з 1957-га. А за апошнія 20 гадоў, з часоў нашай Незалежнасці, гэта ўжо трэці такі абмен. Дзякуючы падпісанай летась Праграме супрацоўніцтва паміж краінамі культурныя кантакты яшчэ больш актывізаваліся. З 2008 года ў Беларусі адбылося больш за 150 мерапрыемстваў з удзелам украінскіх сяброў: фестываляў, выставак, канцэртаў. Але гэта толькі тыя акцыі, што праводзіліся ў дзяржаўных

Украіны. Гэтыя славутыя калектывы — часты госць у Беларусі. Праграма, складзеная з лепшых нумароў розных гадоў, з’яўдала асабліваці народных танцаў розных рэгіёнаў Украіны і дала магчымасць параўнаць пастановачную манеру Паўла Вірскага, чыё імя носіць ансамбль, і цяперашняга мастацкага кіраўніка калектыву Міраслава Вантуха. А калі выконваўся знакаміты Гапак з оперы “Тарас Бульба”, узгадаўся саліст нашай балетнай трупы Іван Савенкаў, які танцуе яго з такім жа імпэтам, як і самі украінцы. Ці ж гэта не чарговы доказ таго, што культурны дыялог узбагачае абедзве дзяржавы!

Н.Б.

На здымках: Міхаіл Кульняк і Павел Латушка пад час брыфінгу ў Вялікім тэатры; адкрываў святыя знакаміды ансамбль імя Паўла Вірскага. Фота Мікалая ПЯТРОВА, БелТА, і Юрыя ІВАНОВА

Супрацоўніцтва сталіц

28 сакавіка дэлегацыя Гомеля наведвае Ульянаўск, дзе запланаваны ўрачыстасці з нагоды ўручэння расійскаму гораду сертыфіката Культурнай сталіцы СНД-2011.

У складзе дэлегацыі — намеснік старшыні Гомельскага гарвыканкама па сацыяльных пытаннях Алена Клічкоўская, начальнік упраўлення культуры аблвыканкама Дзмітрый Чумакоў, начальнік аддзела культуры Гомеля Алена Герашчанка, дырэктар Гомельскага палацава-паркавага ансамбля Алег Рыхкоў, дырэктар Гомельскага тэатра лялек Дзмітрый Гірэлкі.

Як распавяла намеснік начальніка ўпраўлення культуры аблвыканкама Вольга Антоненка, адна з галоўных мэт візіту — абмеркаванне пытанню супрацоўніцтва дзвюх культурных сталіц Судружнасці на працягу 2011, у прыватнасці, графіка выступлення творчых калектываў, правядзення выставак. Ужо вядома, што ў красавіку, пад час святкавання Дня яднання Беларусі і Расіі, Гомель наведае адзін з харэаграфічных ансамбляў Ульянаўска.

А 28 сакавіка жыхары расійскага горада змогуць пабачыць выступленне двух беларускіх калектываў: Заслужанага вакальна-харэаграфічнага ансамбля “Гоміі” і Заслужанага калектыву краіны — цырка імя Валерыя Абея Дома культуры ААТ “Гомельшко”.

Да 30 сакавіка ў сталічным кінатэатры “Дом кіно” доўжыцца кінафестываль “Тыдзень іранскага кіно”, падрыхтаваны Пасольствам Ісламскай Рэспублікі Іран у Рэспубліцы Беларусь і Міністэрствам культуры нашай краіны.

Урачыстае адкрыццё форуму адбылося 24 сакавіка з удзелам іранскай дэлегацыі, афіцыйных асоб ды прадстаўнікоў іранскай дыяспары ў Беларусі.

Спецыяльна для ўдзелу ў мерапрыемствах у Мінск прыехала група іранскіх кі-

Шчаслівая флейта з эталоннай калекцыі

Нядаўна ў нашу краіну была дастаўлена канцэртная флейта, набытая сусветна знакамітым Уладзімірам Співаковым для студэнткі II курса Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, лаўрэата міжнародных конкурсаў, стывендыята спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі Юліі Шчасновіч. Прэзентацыя інструмента адбылася 23 сакавіка на пашыраным пасяджэнні Савета навучальнай установы.

Дарэчы, гэта не першы каштоўны інструмент, атрыманы нашымі музыкантамі. Летась адбылася прэзентацыя скрыпкі Гварнеры, нядаўна ў Акадэміі музыкі быў усталяваны орган, прэзентацыя якога пройдзе ў хуткім часе. У перспектыве — набыццё яшчэ адной скрыпкі, альты, віяланчэлі, каб склаўся спачатку струнны квартэт, а надалей — і цэлы аркестр цудоўных інструментаў. Установе неабходна эталонная калекцыя інструментаў, якая і пачала фарміравацца.

Гасцямі БДАМ, акрамя Т.Стружэцкага, сталі саветнік — пасланнік Пасольства Расіі ў Беларусі Алег Ягораў, Пасол па асобых даручэннях Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь, старшыня Нацыянальнай камісіі па справах UNESCO Уладзімір Шчасны, Старшыня Пастаяннай камісіі Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Беларусі па міжнародных справах і нацыянальнай бяспецы, Старшыня Савета спецыяльнага фонду Прэзідэнта краіны па падтрымцы таленавітай моладзі Ніна Мазай.

У сваім слове ў адказ Юлія Шчасновіч падзякавала ўсім, хто спрычыніўся да гэтай падзеі.

А невялікі канцэрт, што завяршыў урачыстасць, дазволіў ацаніць і новы інструмент, і майстэрства флейтысткі, і педагогічны талент загадчыка кафедры драўляных духавых інструментаў БДАМ, прафесара Барыса Нічкова, у класе якога займаецца Юлія. Звонкі, прыгожы голас флейты гукаў не агульным “несфакусіраваным” шлейфам віртуозных пасажаў, а бліскучым россыпам колкіх дыямантаў, што складаюць зорны малюнак на начным небе. Такія ж ноткі-бліскаўкі ўпрыгожвалі канцэртны строй выканаўцы — яшчэ адзін падарунак вялікага майстра. Фінальны ж Вальс Б.Гадара даў магчымасць атрымаць асалоду ад флейтавай пяшчоты, азоранай жывым подыхам кантылены.

На здымку: Юлія Шчасновіч з новай флейтай. Фота Андрэя СПРЫНЧАНА

Ад рэдакцыі

22 сакавіка краіна ўспамінала ахвяр Хатыні. У Мемарыяльным комплексе адбыўся жалобны мітынг, які сабраў сведкаў трагедыі спаленых вёсак, прадстаўнікоў грамадскасці, каб нагадаць пра жahlівыя старонкі гісторыі XX стагоддзя. У Хатыні пабывалі тым днём і нашы карэспандэнты. Яны вярнуліся з мемарыяла з роздумам аб месцы яго на Карце Памяці сучасніка.

Матэрыял аб гэтым чытайце ў наступным нумары.

Намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Тадуш Стружэцкі, уручаючы флейту маладой выканаўцы, адзначыў: “Співакоў невывадкова заўважыў беларускіх музыкантаў і з такой цеплынёй іх падтрымлівае. Наша Акадэмія музыкі — адна з вядучых ВНУ з ліку падобных на постсавецкай прасторы. Штогод трыццаць — сорак яе выхаванцаў становяцца пераможцамі прэстыжных міжнародных конкурсаў”.

Знак у Брэсцкай крэпасці

Брэсцкая крэпасць рытуецца да правядзення шэрагу знакавых мерапрыемстваў, якія адбудуцца цягам 2011-га.

Цэнтральны іх блок прысвечаны 70-годдзю з дня пачатку Вялікай Айчыннай вайны. Паводле слоў дырэктара Мемарыяльнага комплексу “Брэсцкая крэпасць — герой” Валерыя Губарэнкі, у Дзень памяці і смутку — 22 чэрвеня — на тэрыторыі ўстановы адбудзецца мітынг. На гэты дзень запланавана і ўра-

чыстае адкрыццё новага памятнага знака, прысвечанага воінам 9-й пагранічнай заставы, якія абаранялі Брэсцкую крэпасць. Адбудзецца рэканструкцыя эпизодаў баявых дзеянняў пры ўдзеле ваенна-гістарычных клубаў.

Цягам 2011-га ў Брэсцкай крэпасці будзе адзначана 175-годдзе з часу закладкі першага каменю ў фундамент Цытадэлі (1 чэрвеня), 55-годдзе Музея абароны Брэсцкай крэпасці (8 лістапада) і 40-годдзе ўступлення ў строй дзеючага Мемарыяльнага комплексу “Брэсцкая крэпасць — герой” (25 верасня).

ж, па словах першага намесніка міністра, са сродкаў фонду на рэалізацыю найбольш значных праектаў у сферы культуры летась выдаткавана каля 347 мільёнаў рублёў.

Уладзімір Пракапцоў дадаў, што ў калекцыі музея знаходзіцца 236 падобных ікон і палотнаў, якія калектуйць рэстаўратараў плануе вярнуць з нябыту і зрабіць іх помнікамі гісторыі і культуры нашай краіны. Усё гэта — фрагменты алтароў і іканастасаў беларускіх храмаў. Праз некаторы час у музеі будзе прадманстраваны вынікі наступнага этапу працы: адбудзецца выстаўка адрэстаўраваных ікон праваслаўных і каталіцкіх храмаў.

Пад час вернісажу адбылася яшчэ адна падзея — гашэнне маркі да 850-годдзя стварэння Крыжа Ефрасінні Полацкай.

На відэабрыфінгу была закранута і надзённая тэма вяртання культурных каштоўнасцей з Расіі на Беларусь. Як адзначыў Сяргей Вечар, галоўная задача спецыялістаў, якія займаюцца гэтым пытаннем, — у стараным пошуку і навуковай апрацоўцы матэрыялаў, стварэнні копій найбольш каштоўных экспанатаў, у якой краіне яны ні знаходзіліся б. Акрамя таго, варта адсочваць правядзенне аўкцыёнаў і больш шчыльна супрацоўнічаць з уласнікамі прыватных калекцый.

Да Дня яднання народаў Беларусі і Расіі ў Мінску будзе зладжаны і іншыя мерапрыемствы. Так, 30 сакавіка ў Доме Масквы адкрыецца выстаўка твораў лаўрэата прэміі Саюзнай дзяржавы ў галіне літаратуры і мастацтва, народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамялёва.

тага кінафестывалю краін Снд і Балты “Кінашок” у Анапе.

Журы кінафестывалю ў Гатчыне, якое гэтым разам узначалываў вядомы па серыяле пра Шэрлака Холмса расійскі рэжысёр Ігар Масленікаў, адзначыла высокі ўзровень драматычнага канфлікту, напружаную дынаміку беларускай стужкі. У спаборніцтве за галоўны прыз карціна Аляксандра Колбышава абышла новыя стужкі такіх мэтраў, як Станіслаў Лаварухін і Юрый Кара. Сёлета фестываль “Літаратура і кіно”, у праграме якога — выключна экранізацыі, праходзіў сямнаццаты раз.

Рэстаўрацыя скарбаў

Выстаўка дзесяці твораў тэмпернага і алейнага жывалісу XVII — XIX стагоддзяў “Адкрыццё святой прыгажосці” стартвала 22 сакавіка ў Нацыянальным мастацкім музеі Рэспублікі Беларусь.

На прэс-канферэнцыі перад вернісажам, прымеркаваным да дня нараджэння Патрыяршага Экзарха ўсяе Беларусі, Мітрапаліта Мінскага і Слуцкага Філарэта, першы намеснік міністра культуры краіны Уладзімір Карачэўскі і дырэктар НММ Уладзімір

Пракапцоў расказалі пра працу рэстаўратараў, дзякуючы якім гэтая выстаўка адбылася.

Уладзімір Карачэўскі, які з’яўляецца намеснікам старшыні спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы культуры і мастацтва, адзначыў: “Два гады таму Саветам фонду было выдаткавана 55 мільёнаў рублёў Нацыянальнаму мастацкаму музею — на рэстаўрацыю твораў старадаўняга беларускага іканалісу і алтарнага жывалісу. Помнікі маюць высокую мастацкую і гістарычную каштоўнасць, і іх рэстаўрацыя — гэта мерапрыемства па захаванні важнага складніка нацыянальнага скарбу Беларусі”. Усяго

цоўніцтва не абмяжоўваецца. Даволі часта работнікі расійскіх музеяў выступаюць у якасці экспертаў пры набыцці экспанатаў, папаўненні фондаў беларускіх музеяў...

Паводле слоў кіраўніка Нацыянальнага гістарычнага, айчыннага музейшчыкі — пастаянныя ўдзельнікі семінараў і канферэнцый, што адбываюцца ў Расіі. Актывізацыі кантактаў паміж ўстановамі дзвюх краін паспрыяў і падпісаны год таму дагавор аб супрацоўніцтве з Дзяржаўным гістарычным музеем Расіі.

2 красавіка — Дзень яднання народаў Беларусі і Расіі

Самая папулярная форма

22 сакавіка ў Нацыянальным прэс-цэнтры адбыўся відэабрыфінг на тэму “Нацыянальны гістарычны музей: супрацоўніцтва Беларусі і Расіі ў гуманітарнай сферы” з удзелам кіраўніка ўстановы Сяргея Вечара.

— Самая папулярная форма ўзаемадзеяння з расійскімі калегамі — гэта выставачная дзейнасць, — зазначыў Сяргей Вечар. — Але гэтым наша супра-

Бранзалет для “Ваўкоў”

Стужка беларуса Аляксандра Колбышава “Ваўкі” па аповесці Аляксандра Чакмянёва атрымала Гран-пры “Гранатавы бранзалет” на прэстыжным кінафестывалі “Літаратура і кіно”, які праходзіў у сакавіку ў Гатчыне Ленінградскай вобласці.

Гэта не першая перамога карціны, якая лічыцца адным з яркіх дасягненняў Нацыянальнай кінастудыі “Беларусьфільм” за апошнія гады. Мінулым летам стужка “Ваўкі” атрымала Гран-пры за лепшы фільм Міжнароднага кінафестывалю ў Бярдзьянску, званне лепшага нацыянальнага кінапраекта на фестывалі нацыянальнага кіно ў Брэсце, а таксама прыняла ўдзел у пазаконкурснай праграме адкры-

“ГАРАЧАЯ ЛІНІЯ” па АКТУАЛЬНЫХ ЭКАНАМІЧНЫХ ПЫТАННЯХ функцыянавання сферы культуры

5 красавіка з 10-й да 12-й гадзіны ў Інфацэнтры “Культура-інфа” будзе працаваць “гарачая лінія” з удзелам начальніка эканамічнага ўпраўлення Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Вольгі КАНАНЮК.

Пытанні, звязаныя з эканамічнай дзейнасцю сферы культуры, можна задаваць па тэлефонах (8-017) 290-22-50 і 292-99-18 непасрэдна 5 красавіка, альбо загадзя: на форум (www.forum.kimpress.by) ў раздзеле “Ёсць пытанне!” ці праз электронную пошту: kultura@tut.by.

Аб’ява*

ГОДОВОЙ ОТЧЕТ ЭМИТЕНТА ЦЕННЫХ БУМАГ
ОАО “ПРОЕКТАВАЦИОННО-СТРОИТЕЛЬНАЯ КОМПАНИЯ “ПРОЕКТАВАЦИОННО-СТРОИТЕЛЬНАЯ КОМПАНИЯ”
220033, г. Минск, пр. Партизанский, 31, пом. 4-16
БУХГАЛТЕРСКИЙ БАЛАНС на 01.01.2011 г.

Наименование показателя	Код строки	На начало отчетного года	На конец отчетного периода
млн. рублей			
АКТИВ			
I. ВНЕОБОРОТНЫЕ АКТИВЫ	190	443	467
II. ОБОРОТНЫЕ АКТИВЫ	290	2468	1446
БАЛАНС	300	2911	1913
ПАССИВ			
III. КАПИТАЛ И РЕЗЕРВЫ	490	1966	1122
в т.ч. уставный фонд	410	833	833
IV. ДОЛГОСРОЧНЫЕ ОБЯЗАТЕЛЬСТВА	690	-	-
V. КРАТКОСРОЧНЫЕ ОБЯЗАТЕЛЬСТВА	690	945	791
БАЛАНС	700	2911	1913
ОТЧЕТ О ПРИБЫЛЯХ И УБЫТКАХ			
Наименование показателя	Код строки	За отчетный период	За аналогичный период прошлого года

I. ДОХОДЫ И РАСХОДЫ			
1. Выручка от реализации продукции, работ, услуг (без налогов)	020	2352	2374
2. Себестоимость реализованной продукции, работ, услуг	030+050	2274	2130
3. Прибыль (убыток) от реализации	070	78	244
II. ОПЕРАЦИОННЫЕ ДОХОДЫ И РАСХОДЫ			
4. Прибыль от операционных доходов и расходов	120	-	-
III. ВНЕРЕАЛИЗАЦИОННЫЕ ДОХОДЫ И РАСХОДЫ			
5. Прибыль от внеоперационных доходов и расходов	160	-19	-40
6. Прибыль (убыток)	200	59	204
7. Налог и сборы из прибыли	250+260	42	66
8. Прочие расходы и платежи из прибыли	270	3	24
9. Чистая прибыль	300	14	114

Наименование показателя	Единица измерения	За отчетный период	За аналогичный период прошлого года
Начислено на выплату дивидендов	млн. рублей	1,3	8,8
Дивиденды, приходящиеся на 1 акцию (включая налоги)	рублей	6,88	46,49
Обеспеченность акции имуществом общества	тыс. рублей	5,93	6,00
Количество простых акций, находящихся на балансе общества	штук	0	0

Среднесписочная численность работающих - 67. Основной вид деятельности - деятельность в области архитектуры.

Директор: Зеленкевич В.П.
Главный бухгалтер: Шейпук Г.А.

Аб’ява*

Отдел культуры Кличевского райисполкома Могилевской области приглашает

семейные пары специалистов сферы культуры на постоянную работу в домах культуры и музыкальных школах агрогородков Кличевского района.

Жилье предоставляется.
Для резюме: факс: 8 (02236) 5-11-68; e-mail: ok.klichev@tut.by
Дополнительная информация — по телефонам: +375293502488, +375293493047.

Білеты і рэканструкцыя он-лайн

На канцэрт, што пройдзе ў рамках юбілейнага, XX Міжнароднага фестывалю мастацтваў “Славянскі базар у Віцебску”, білеты можна будзе набыць і праз Інтэрнэт.

Як паведамілі “К” у Цэнтры культуры “Віцебск”, гэтае новаўвядзенне паспрыяе павелічэнню даходаў ад рэалізацыі білетаў на фестывальныя мерапрыемствы і прыйдзеца даспадобы як айчынным, так і замежным гасцям “Славянскага базару”.

Сістэму віртуальнага продажу білетаў на канцэртныя планы ўводзіць у ЦК “Віцебск” ужо з красавіка. Таму ў дырэкцыі ўстановы не сумняваюцца, што, напрыклад, на будучую майскую “Чароўную ноч аперэты”, арганізаваную Беларускай дзяржаўнай акадэмічнай музычнай тэатрам, прыйдуць глядачы, якія за-

кажуць білеты праз Інтэрнэт.

Не спыняюцца і іншыя падрыхтоўчыя работы да юбілейнага

“Славянскага базару”. Як распавёў “К” начальнік упраўлення культуры Віцебскага абласнога выканаўчага камітэта Уладзімір Цярэнцэў, поўным ходам ідзе рэканструкцыя Канцэртнай залы “Віцебск”. Па будніх днях, а таксама ў суботу, на аб’екце задзейнічана прыкладна 120 чалавек. Усе будаўнічыя работы фінансуюцца са сродкаў абласнога і гарадскога бюджэту. Рэканструкцыю вялікай залы, фае, замену санвузлаў, сцэнічнага афармлення і абсталявання, установаў новай сістэмы кандыцыянавання і іншыя работы плануецца завяршыць да 25 чэрвеня бягучага года — Дня горада Віцебска.

Ю.Ч.

Турызм — з’ява комплексная, якая ўключае ў сябе нямала складнікаў, спалучаных у адзіны непарыўны ланцужок. Адно з такіх звёнаў — гэта музеі, а другое — суб’екты турбізнесу. Узаемазалежнасць — відавочная: турыстычны маршрут патрабуе аб’ектаў паказу, а музеі — наведвальнікаў (і, адзначым у дужках, платных паслуг).

імкнуцца ўнесці ў гэтую схему пэўныя ўдакладненні.

Прыкладам, Гомельскі палацава-паркавы ансамбль і сам актыўна выступае ў ролі тураператара. Гасцей сустракае ўласны мікрааўтобус музея, які гатовы павезці іх на экскурсію ў любы пункт Гомельшчыны. А калі аўтобус не задавальняе, могуць і на самалёт пасадзіць — такі турпрадукт таксама ўжо існуе. Але, як запэўніў дырэктар установы Алег Рыжкоў, яна ні ў якім выпадку не адмаўляецца ад супрацоўніцтва з турфірмамі, наадварот — прагне яго актывізаваць, бо адно другому не перашкаджае.

СОЦЫУМ

лічнасць: перад тым, як турыст наведвае той жа Мірскі замак, ён павінен трапіць у мястэчка Мір.

— І вельмі важна, каб наведвальнікі маглі затрымацца тут як мага даўжэй і патраціць як мага больш грошай, — развіў сваю думку намеснік міністра.

Як сведчаць прыведзеныя ім паралелі з іншымі краінамі, рэзэрв такіх магчымасцей на Беларусі праўдзіва вялікі. Відавочны ён пакуль што і ў выпадку ці не самага “турыстызаванага” мястэчка краіны, дзе, уласна, і адбывалася нарада. Пэўныя зрухі тут навідавоку: да прыкладу, з

рычнага — спарадзіла пэўны дысананс такім выказванням.

— Сённяшняя сустрэча засведчыла: рэзэрваў для нашага супрацоўніцтва яшчэ вельмі багата, — дыпламатычна пачаў Сяргей Вечар. — На жаль, абсалютная большасць беларускіх музеяў пакуль што знаходзіцца па-за ўвагай турфірм — не толькі ў рэгіёнах, але і ў Мінску. Прывяду сухую статыстыку: летась наш музей наведала каля 150 тысяч чалавек. Кліенты тураператараў склалі меней за 1% ад гэтага ліку! Мы самі праўдзіва ініцыятыву, звярталіся з прапановай аб заключэнні дамоў, але

тыя былі зачынены на замак... Лічу, што пытанне выпрацоўкі гнуткага графіка мы павінны разглядаць ужо цяпер, перад пачаткам летняга турсезону...

Дырэктар турфірмы Галіна Патаева са свайго ўласнага досведу можа патлумачыць прычыны “несупадазення графікаў”. Адна са спецыялізацый яе аператара — арганізацыя тураў па Беларусі для расійскіх турыстаў. Найбольшы наплыў з-за ўсходняй мяжы назіраецца акурат пад час “доўгіх уік-эндаў” — калі дома сядзець сумна, а далёка з’ездзіць не паспееш.

Навошта “Made in...”

18 сакавіка кіраўнікі найбуйнейшых беларускіх музеяў і дырэктары найбуйнейшых турфірм, якія спецыялізуюцца на гісторыка-культурных маршрутах, сустрэліся на рабочай нарадзе, арганізаванай Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь і Міністэрствам спорту і турызму краіны. Непасрэдны дыялог паміж гэтымі двума суб’ектамі ў такім фармаце адбыўся, бадай, упершыню.

Месца правядзення нарады было абрана невыпадкова: адрэстаўраваны і музеефікаваны Мірскі замак разам з яго ваколіцамі сам па сабе здатны забяспечыць цэлым шэрагам актуальных тэм для абмеркавання. Невыпадковым быў і час — акурат напружанага новага турыстычнага сезона. Таму можна спадзявацца, што пэўныя вынікі пасяджэння ўвасобяцца на практыцы ўжо ў найбліжэйшай будучыні.

Сучасная канферэнц-зала ў старажытным замку прадугледжвае самыя розныя канфігурацыі размяшчэння крэслаў. Гэтым разам яны былі расставлены вакол круглага стала, што цалкам адпавядала фармату і характару мерапрыемства.

— Усе тут сабраныя заікаўлены ў тым, каб у нашу краіну прыязджала як мага больш турыстаў і каб яе жыхары праўдзіва больш цікавасці да сваёй культуры, — адзначыў у сваёй прамове намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Тадэуш Стружэцкі. — А значыць, мы павінны працаваць разам, выконваючы агульную задачу: выхаванне ў грамадстве павагі да сваёй мінуўшчыны і фарміраванне пазітыўнага іміджа нашай дзяржавы ў свеце.

Як адзначыў у сваёй прамове намеснік міністра спорту і турызму Рэспублікі Беларусь Чэслаў Шульга, аб’яднанне высілкаў і вырашэнне ўсіх спрэчных пытанняў паміж музеямі і турарганізацыямі будзе на карысць абодвум бакам. Тым больш, сёння ўжо не існуе бар’ера, які яшчэ нядаўна падзяляў сферы турызму і культуры, — размеркавання “заліку” платных паслуг.

Падзел паўнамоцтваў

Адно з самых спрэчных пытанняў ва ўзаемастанках паміж музеямі і турфірмамі — падзел функцый і сфер дзейнасці. Стандартны варыянт іх размежавання прадугледжвае наступную схему: аператар прывозіць турыстаў да дзвярэй установы і перадае эстафету музейнаму экскурсаводу. Але і адзін, і другі бок

Чаму музеі застаюцца па-за турыстычнай інфраструктурай?

— Калі турфірмы кажучы: “Даўце нам толькі аб’ект, а мы зоймемся ўсім астатнім”, — гэта няправільна, — перакананы дырэктар установы Алег Рыжкоў. — Мы павінны працаваць поруч, ствараючы ўзаемавыгадныя мадэлі супрацоўніцтва...

Некаторыя тураператары імкнуцца атрымаць права правядзення экскурсій і на тэрыторыі музейных комплексаў, тлумачычы гэта не столькі меркантильнымі выгодамі, колькі нястачай музейных экскурсаводаў: здараецца так, што групе, якая прыехала ў Мір або Нясвіж, даводзіцца чакаць сваёй чаргі і рызыкаваць “выйсці з графіка”. На думку дырэктара адной з турфірм Галіны Патаевай, выйсцем з сітуацыі можа стаць атэстацыя экскурсаводаў турфірм на канкрэтных музейных аб’ектах.

Прадстаўнікі аператараў прапанавалі таксама ўвесці практыку выплаты ім камісійных працэнтаў за прададзеныя “оптам” білеты: гэты крок павялічыць прагматычны інтарэс гэтых бізнес-структур “пастаўляць” музеям турыстаў. Як адзначыў Тадэуш Стружэцкі, такія патрабаванні матываваныя: пасярэднік варты ўзнагароджання. Тым больш, падобная практыка існуе і ў іншых краінах.

Увогуле, размеркаванне даходаў у тургаліне — традыцыйны камень спатыкнення паміж турфірмамі і музеямі. Прэтэнзіі адносна яго несправядлівасці выказваюцца з абодвух бакоў. Часам даводзілася чуць нараканні з боку музейшчыкаў: маўляў, стварыць экспазіцыю і арыгінальную праграму куды складаней, чым набраць аўтобус, а прыбыткі ж дзеляцца нават не пароўну... Падаецца, што збалансаваць сітуацыю можа не павелічэнне кошту музейных паслуг або, скажам, увядзенне нейкіх дадатковых адлічэнняў для аператараў (такія прапановы пад час нарады не гучалі, але раней мне даводзілася іх чуць неаднойчы), а выключна развіццё інфраструктуры вакол аб’ектаў паказу. Схема — простая: сродкі паступаюць ад турыста ў муніцыпальны бюджэт, а адтуль, у сваю чаргу, падсілкоўваецца музей.

Ізноў пра інфраструктуру

Намеснік міністра спорту і турызму Рэспублікі Беларусь Чэслаў Шульга звярнуў увагу на відавочную ака-

ндэўняга часу турыст можа ўзяць тонус кубачкам добрага эспрэса “з відам на замак”. Але апрача “кававай” праблемы, пра якую ў свой час нямала гаварылася і пісалася, засталіся і іншыя — прыкладам, начлег. У леташні турсезон інфраструктура Міра наўрад ці магла задаволіць нават элементарныя патрабаванні незлічоных наведвальнікаў. У першае ж лета па завяршэнні рэстаўрацыі замка яшчэ і не тое будзе!

Канстатаваўшы, што аб’ёмы ўязнога турызму на Беларусі сёння куды меншыя, чым ва ўсіх суседніх краінах, Галіна Патаева, аднак, прыйшла да высновы аб немінучым росце рынку ў бліжэйшыя гады: яны матывуюцца

нашыя захады плёну не мелі. Турфірмы тлумачыць гэта тым, што наш музей не ўключаны ў іх маршруты. Не буду зараз рэкламаваць сваю ўстанову, але зазначу, што мы можам прапанаваць багата цікавых паслуг. Да прыкладу, неўзабаве плануем адкрыць у дворыку вялікую выстаўку рэтра-тэхнікі — з інтэрактывам і нават салдацкай кашай. Няўжо такі праект не варты ўвагі турыста?

На жаль, каментарыяў тураператараў да слоў Сяргея Вечара цягам нарады так і не прагучала.

— Пад час нядаўніх сакавіцкіх святаў наша фірма прыняла каля 800 расійскіх турыстаў, — распавяла Галіна Патаева. — Натуральна, што класці для іх добрую праграму немагчыма без наведвання музеяў. А большасць з іх па панядзелках і святочных днях не працуе...

На думку дырэктара турфірмы, гэтую акалічнасць можна прадугледзець загадзя: зірнуўшы на календар, дзе адзначаны дзятка святых Расійскай Федэрацыі. Сёлета “доўгіх уік-эндаў” у суседзяў — шэсць, і адпаведны карэкціроўкі графіка пра-

як транзітным геаграфічным становішчам нашай дзяржавы, так і прагай падарожнікаў адкрываць новыя мясціны.

— І таму варты задацца пытаннем: ці вытрымае такі наплыў інфраструктура краіны? — дадала яна. — І ці гатовы музеі прыняць больш турыстаў, забяспечыўшы іх належным узроўнем паслуг?...

Толькі адзін працэнт

Пад час нарады прадстаўнікі тураператараў наракалі на тое, што музей на Беларусі замаля: маўляў, у Будапешце іх больш за паўсотні, а ў Мінску выбар зусім невялікі. Аднак прамова дырэктара аднаго з найбуйнейшых музеяў краіны — Нацыянальнага гіста-

У чырвоны дзень календара

Спецыфіка музеяў — як, зрэшты, і многіх іншых устаноў культуры, — заключаецца ў тым, што найбольшая эфектыўнасць іх працы прыпадае на той час, калі большасць людзей адпачывае. Таму пытанне карэкціроўкі графіка працы музейных устаноў пад час пасяджэння ўзнімалася ўжо не ўпершыню. Балазе і “інфармацыйная нагода” з’явілася.

— Сёння раніца атрымаў ліст па электроннай пошце, дзе выказваецца скарга адносна графіка працы беларускіх музеяў пад час нядаўніх “доўгіх выхадных”, — распавёў Тадэуш Стружэцкі. — Многія машыны з расійскімі нумарамі прыязджалі да дзвярэй музеяў, а

цы музеяў наўрад ці будуць прамерна складанымі.

Зрэшты, дырэктары музейных устаноў ледзь не ў адзін голас адзначылі ў час нарады, што яны не толькі гатовы чула рэагаваць на любыя заяўкі з боку турфірм, а робяць так ужо даўно. Але, у той самы час, музеям патрэбны пэўныя гарантыі таго, што “пазаўрочны” час працы будзе не марны. Пагатоў, ён патрабуе фінансавых затрат — скажам, на прэміраванне супрацоўнікаў.

Яшчэ адзін бар’ер паміж музеям і турыстам — цана білетаў. У некаторых установах яна да смешнага маленькая, а ў некаторых ужо ледзь не дасягнула заходнееўрапейскага ўзроўню.

— Прывяду адзін прыклад. Сярод расіян вельмі папулярным застаецца тур “Брэст — Белавеская Пуш-

ча”, — кажа Галіна Патаева. — Каб доўгі пераезд з Мінска не быў цяжкім для турыстаў, мы ўключылі ў праграму наведанне Мірскага замка, і гэта надзвычай разнастайны яе. Таму мы прасілі разгледзець наступны варыянт: магчымасць доступу турыста на тэрыторыю замка за невялікую плату. У праграму гэтага тура мы ніяк не можам уключыць агляд экспазіцыі: не паспяваем па часе...

Стандартны білет у Мірскі замак без экскурсійнага абслугоўвання сёння каштуе 23 тысячы рублёў. Туды ўключаны агляд усіх музейных экспа-

музеі. Гэта відавочнае сведчанне паступовага вырашэння адной з найважнейшых праблем — браку рэкламнай інфармацыі. Чэслаў Шульга прапанаваў яшчэ адзін спосаб сумесных дзеянняў у гэтым напрамку: Міністэрства спорту і турызму заявіла аб гатоўнасці ўзяць на сябе палову выдаткаў на выданне буклетаў або іншыя прома-акцыі музеяў.

Спакваля вырашаецца і іншая зладзённая праблема — адсутнасць аўдыягідаў. Удзельнікі нарады здолелі праслухаць экскурсію па частцы экспазіцыі Мірскага замка на

строў, а не фабрычнай прадукцыі з таўром “Made in China”.

Некалькі разоў пад час нарады прагучала адно і тое ж пытанне: няўжо ля такога аб’екта, як Мірскі замак, нельга было пабудаваць густойныя сувенірныя лаўкі замест тандэтных палатак?

Паколькі аўтастаянка, вакол якой канцэнтруецца большасць аб’ектаў “прызамкавай” інфраструктуры, тэрыторыі музейнага комплексу не належыць, гэтае пытанне было адрасавана менавіта мясцовым уладам. І яно не заста-

юць, куды звярнуцца па арыгінальныя вырабы. Можна, стацыянарны “горад (ну, ці хай сабе проста “мястэчка”) майстроў” ля Мірскага замка здатны вырашыць праблему, кампактна прадставіўшы ў адным месцы вырабы і ганчароў з Гарадной, і дрыбінскіх шапавалаў, і славуцкіх кавалёў, і бездзежскія фартушкі?..

Натуральна, праблема ўзаемадзеяння розных уласнікаў мае ўніверсальны характар. Многія размешчаныя ў рэгіёнах музеі маюць рэспубліканскае або абласное падпарадкаванне, а вось іх ваколіцы застаюцца ў кампетэнцыі раённых улад.

— Яны мусяць разумець, што такія музеі — гэта не “іншародныя аб’екты” на іх тэрыторыі, але сапраўдныя “візітоўкі” тых раёнаў і гарадоў, дзе яны знаходзяцца, — падкрэсліў Тадэуш Стружэцкі. — А значыць, мясцовыя ўлады павінны аказаць ім паўсядзённую дапамогу...

Безумоўна, такое супрацоўніцтва можа быць узаемавыгадным. І справа нават не толькі ў магчымаму атрыманню сродкаў за кошт інфраструктуры. Супрацоўніцтва можа мець безліч розных аспектаў.

Знаёмства ўдзельнікаў нарады з экспазіцыямі Мірскага замка завяршыў міні-канцэрт карэліцкага вакальнага калектыву ў шыкоўным антуражы партрэтнай залы. Дзякуючы Мірскаму замку гэты ды іншыя рэгіянальныя ансамблі могуць разлічваць і на цудоўную пляцоўку для выступленняў, і на прыток новай публікі — прычым нярэдка з разраду VIP. А турысты, у сваю чаргу, атрымаюць адметны пункт у праграме экскурсіі.

Па словах Руслана Абрамчыка, падобных задум ужо багата, і неўзабаве прысее час іх уваблення. Актыўны і зацікаўлены ўдзел у пасяджэнні прадстаўніка Карэліцкага райвыканкама сведчыў аб тым, што мясцовыя ўлады не лічаць Мірскі замак “іншародным аб’ектам”. Хочацца верыць, што ўсе непаразуменні будуць пераадолены і ў іншых выпадках.

У сувенірнай палатцы?

любой з чатырох моў. А ў Міжнародны дзень музеяў новая паслуга з’явіцца і ў былым палацы Румянцавых і Паскевічаў. У Дзяржаўнай праграме “Культура Беларусі” забеспячэнню гэтымі тэхнічнымі навінкамі нададзена асабліва ўвага.

Наведаўшы цікавы і адметны музей, многія турысты гатовы ахвотна набыць арыгінальны напамінак — буклет, паштоўку або сувенір. Як адзначыў Тадэуш Стружэцкі, на Беларусі рынак гэтага адмысловага “мерчандайзінгу” сёння развіваецца да таго лепшага. Хаця яго развіццё адпавядае інтарсам не толькі турыстаў, але, уласна, і саміх музейных устаноў, ствараючы для іх стабільную крыніцу пазабюджэтных паступленняў.

Цяжка не пагадзіцца з тым, што за апошнія гады прагрэс у гэтай сферы — відавочны. Адшукаць латок з сувенірамі сёння можна ля многіх папулярных тураб’ектаў — у тым ліку і ў глыбінцы. Але іх асартымент... Пад час нарады ён неаднаразова станавіўся аб’ектам крытыкі нават з боку тых, каму, здавалася б, няма да гэтага ніякай меркантильнай справы — прадстаўнікоў турфірм. Паводле іх аднадушнага меркавання, замежныя госці гатовы забяспечыць попыт фірмовым сувенірам таго або іншага музея ці арыгінальным вырабам беларускіх май-

лося без адказу. Намеснік старшыні Карэліцкага райвыканкама Руслан Абрамчык паведаміў, што аўкцыён на права пабудаваць павільёны быў праведзены яшчэ ў 2008 годзе, але... канчатковыя вынікі ён не даў: прадпрымальнікі не выканалі свае абавязкі. Таму гэтыя лапікі зямлі, якія могуць стаць для добрага гаспадара сапраўднай “залатой жылай”, ізноў будуць выстаўлены на аўкцыён.

У той самы час, варта заўважыць, што сувенірныя крамы вакол Мірскага замка — гэта аб’ект, які мае не толькі камерцыйны аспект, але і іміджавы. І яго таксама трэба ўлічваць — як пры праектаванні саміх пабудов, якім, неаспрэчна, павінен быць уласцівы пэўны стыль, так і пры напавненні іх таварамі. Замежныя турысты рушаць у Мір перадусім дзеля таго, каб адкрыць для сябе беларускую культуру, і важна, каб знаёмства з ёю было шматгранным і без “праколаў”.

Шматлікія “гарады майстроў”, якія сталі неад’емным пунктам многіх святаў, сведчаць за тое, што аічынныя ўмельцы могуць забяспечыць арыгінальнымі, “аўтарскімі” сувенірамі, не раўнуючы, усю Еўропу. І, у той самы час, замежныя госці, якія не хочуць задавальняцца кітчавым шырспахывам, змушаны доўга шукаць яму альтэратыву, бо не веда-

Анімацыя — гэта ажыўленне

Яшчэ не так даўно першыя прыклады музейнага інтэрактыву падаваліся сапраўднымі дзівосамі, а паўсюдная трасфармацыя традыцыйных экскурсій у адметныя праграмы з элементамі шоу выглядала хіба што далёкасяжнай перспектывай. Але ўвага Міністэрства культуры краіны да ўкаранення музейных інавацый вельмі хутка змяніла статус-кво. Як адзначыў Тадэуш Стружэцкі, пераважная большасць рэспубліканскіх або абласных музеяў ужо сёння мае свае, прывабныя для турыстаў, “разыначкі”. І пералік крэатыўных праектаў сапраўды ўражае. Чаго вартыя хаця б лыжны і веласіпедныя маршруты па мясцінах Якуба Коласа!

“Заканадаўцамі мод” у гэтым рэчышчы застаюцца Беларускі дзяржаўны музей народнай архітэктуры і побыту, а таксама Беларускі дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, але ж іншыя ўстановы таксама актыўна апрабруюць новыя формы працы. Літаратурныя музеі, якім раней быў уласцівы даволі кансерватыўны імідж, — таксама не выключэнне. Непасрэдна пад час нарады супрацоўнікі музея Янкі Купалы прадэманстра-

валі фрагменты адной са сваіх інтэрактыўных праграм — “Вячоркі ў Вязынцы”, завабіўшы ў гульні і шанойных удзельнікаў пасяджэння.

Падобныя інтэрактыўныя праграмы спрыяюць вырашэнню і яшчэ адной праблемы, таксама агучанай пад час нарады: прыцягненне ўвагі турыстаў да філіялаў літаратурных музеяў, размешчаных даволі далёка ад Мінска. Проста, на экскурсію ў тую ж Вязынку не кожны паедзе, а вось на цікавую імпрэзу — іншая справа.

Прадстаўнікі турбізнесу да гэтых захадаў паставіліся з цікавасцю, аднак звярнулі ўвагу на іх інфармацыйнае забеспячэнне: апэратары павінны загадзя ведаць пра запланаваныя імпрэзы, каб паспець сарыентавацца. Напэўна, добрым спосабам наладзіць супрацоўніцтва павінна стаць доўгатэрміновае планаванне ўсіх музейных “вячорак” і своечасовае ўключэнне іх у календар турыстычных падзей, які штогадова выдае Нацыянальнае агенцтва па турызме.

Як адзначыў дырэктар турфірмы Аляксандр Варыкіш, арыгінальныя анімацыйныя праграмы — гэта самы дзейсны і самы танны спосаб пераўтварэння “невядомага” ў шырокіх колах музея або помніка спадчыны ў запатрабаваны тураб’ект. Канкрэтны прыклад — Музей-сядзіба Францішка Багушэвіча ў Кушлянах. Раней гэтая адметная ўстанова не магла пахваліцца вялікай колькасцю наведвальнікаў са сталіцы, але пасля таго, як музей стаў месцам дзеяння арыгінальнай анімацыйнай праграмы, аўтобусы туды пайшлі адзін за адным.

Аляксандр Варыкіш прадэманстраваў прысутным фрагмент адной са сваіх праграм. Ён можа быць сапраўдным узорам жанру: дынамічная дзея, просты сюжэт без намёку на шэкспіраўскія жарсці, стрэлы, звон мячэй... і, разам з тым, шмат цікавых ведаў з беларускай гісторыі, якія перадаюцца зусім не ў фармаце энцыклапедычнага даведніка. На жаль, гэтае спалучэнне атракцыйнасці і пазнаваўчасці ўласцівае далёка не ўсім анімацыйным праграмам, якія даводзілася бачыць у айчынных музеях. Нярэдка яны больш нагадваюць амаатарскі спектакль, чым шоу, “заточанае” спецыяльна пад турыста. Хаця такія адмысловыя жанры фармулюе свае законы.

Безумоўна, падобныя своеасаблівыя “практыкумы” — важныя складнікі нарад, прысвечаных турызму. Яны спрыяюць абмену досведам і аналізу даробку іншых. У такой новай для музейнай дзейнасці сферы, як турыстычная анімацыя, сёння гэта папраўдзе неабходна.

Тры з лішкам гадзіны нарады, насычаныя дзелавымі прапановамі, прамінулі, аднак размовы ўдзельнікаў працягнуліся — ужо ў кулуарах. Дырэктары музеяў і турфірм абменьваліся візітоўкамі, з ходу нараджаліся новыя задумы... Усё гэта сведчыла пра тое, што мерапрыемства было сапраўды патрэбным, і ў перспектыве яно абяцае добры плён.

— На маю думку, такія нарады павінны праводзіцца рэгулярна, прынамсі, раз на год, — адзначыў дырэктар Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь Уладзімір Пракапцоў. — Яны могуць тычыцца і больш канкрэтнай тэматыкі або нават пэўнай музейнай установы. Але відавочна: сустрэкацца трэба часцей.

...Тыя самыя “гандлёвыя кропкі” на розны капыл, якія аб’якавымі вачыма праводзілі ўдзельнікаў нарады з аўтастаянкі ля замка, лішні раз нагадалі пра тое, што праблемных тэм у музейнай і турыстычнай сферах яшчэ дастаткова...

зіцый — праграма не на адну гадзіну. Адмысловых опцый для тых, хто хацеў бы проста завітаць ва ўнутраны дворык і паехаць далей, пакуль што не прадугледжана. Хаця гэты аб’ект уваходзіць у многія комплексныя маршруты: яго выгаднае размяшчэнне ля буйной магістралі таму спрыяе. Варта адзначыць, што ў замежных “аналагах” Мірскага замка цанавая палітыка больш гнуткая. Прыкладам, на тэрыторыю польскага Вавеля можна трапіць увогуле задарма, а вось наведанне кожнага з ягоных музеяў абыдзецца ў добрую капейчыну. Напэўна, і ў нашым выпадку важна не “адсякаць” тых турыстаў, якія сёння прыехалі “проста паглядзець”, але заўтра могуць абраць Мірскі замак у якасці ўжо не транзітнага пункта, але асноўнай мэты вандройкі.

Фірмовыя сувеніры замест шырспахыву

З нядаўняга часу ў папулярных сярод турыстаў мінскіх кавярнях можна заўважыць стэнды з міні-карткамі, якія рэкламуюць беларускія

100 дзён — гэта ўмоўны тэрмін, пасля якога заведзена падводзіць першыя вынікі працы новага кіраўніка. Маўляў, гэтага часу дастаткова, каб увайсці ў курс справы ды сфарміраваць праграму дзеянняў. Але ў выпадку з рэктарам Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Міхаілам БАРАЗНОЙ такую завядзёнку можна лічыць проста фармальнасцю. Бо што такое тры з лішкам месяцы ў параўнанні з чвэрцю стагоддзя? Прыкладна столькі Міхаіл Рыгоравіч правёў у гэтых сценах, якія паспелі стаць для яго другім домам — калі, вядома, не першым... Дзверы будынка на рагу праспекта Незалежнасці і вуліцы Сурганава ён упершыню адкрыў яшчэ будучы абітурыентам. Затым былі гады студэнцтва, аспірантуры, выкладчыцкая дзейнасць, пасада прарэктара...

Акадэмія традыцыі і наватарства, або Чаму некаторыя ставяць шматкроп'е пасля "і"?

Міхаіл Баразна — пра варыянты шляхоў да адной мэты

— Я ўжо даўно паспеў прасякнутца своеасаблівым рытмам жыцця Акадэміі, яе ні з чым не параўнальнай атмасферай, — кажа Міхаіл Рыгоравіч. — Натуральна, зусім не новымі для мяне былі і праблемы гэтай навучальнай установы. Іх у вялікай гаспадарцы заўсёды хапае.

— Вы маеце на ўвазе навучальны працэс або матэрыяльную базу?

— Перадусім, апошняе. Агулам матэрыяльную базу Акадэміі мастацтваў нельга ахарактарызаваць як кепскую, аднак... Нямала маіх цяперашніх клопатаў звязаны менавіта з яе ўдасканаленнем. Дзякуючы дапамозе гранта спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі ствараем лабараторыю для рэстаўрацый. Таксама неўзабаве будуць зроблены і гістарычныя касцюмы для актёраў...

— Прыход новага кіраўніка амаль заўсёды азначае пэўныя змены курсу ўстановы — у прыватнасці, датычна кадравай палітыкі...

— Так, пэўныя рашэнні ў гэтай сферы за апошнія колькі месяцаў былі прыняты, але, адразу адзначу, пра рэзкую змену курсу Акадэміі нават гаворкі не вядзецца. Ды і выкладчыцкі склад у цэлым ужо сфарміраваны. Але пэўную дынаміку абумоўлівае само жыццё — у прыватнасці, такія натуральныя з'явы, як змена пакаленняў. Заўсёды буду ўдзячны свайму колішняму выкладчыку Паўлу Масленікаву, які пэўны час быў рэктарам тады яшчэ Тэатральна-мастацкага інстытута. І вось, не так даўно загадчыкам кафедры жывапісу стаў ягоны сын Уладзімір...

Факультэт экранных мастацтваў узначалі вядомы рэжысёр і сцэнарыст Павел Іваню. Літаральна днямі я даведаўся, што ён выйшаў у фінал журналісцкага конкурсу краін СНД у намінацыі "Лепшы тэлевізійны сюжэт". Загадчыкам кафедры джаратыўна-прыкладнага мастацтва стала Аляксандра Дзятлава. Усе

наведвальнікі Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета, музіцы, звярнулі ўвагу на яе скульптуры пад шклом у фае другога паверха. Гэты цудоўны майстар мае шырокі пластычны дыяпазон — ад традыцыйных форм і да праяў авангарднага мыслення.

— Пачуўшы гэтыя прозвішчы, нельга не адзначыць адну характэрную акалічнасць: выкладчыкамі Акадэміі мастацтваў зазвычай становяцца менавіта "практыкуючыя" творцы. Узнікае пытанне: як ім удаецца сумішчаць сваю ўласную самарэалізацыю з навучаннем? Бо добры мастак і добры настаўнік — гэта, пагадзіцеся, розныя паняцці, прычым не заўжды сумяшчальныя...

— Апошні ваш тэзіс я гатовы аспрэчыць. Доўгі шлях, што прайшла наша Акадэмія, красамоўна сведчыць: "проста выкладчык", які мае добры багаж ведаў ды валодае навучальнымі метадыкамі, але сам не ведае, што такое дух творчасці, не здатны стаць настаўнікам для маладых творцаў. Хіба ж можа перадаць іншым прагу да самарэалізацыі той, каму яна не ўласцівая? Таму пад час аналізу кадравага патэнцыялу (а гэтым мы займаемся рэгулярна) увага звяртаецца не толькі на тое, дзе вучыўся або стажыраваўся выкладчык, але і на яго сённяшняю творчую запатрабаванасць: дзе праходзіць ягоныя выстаўкі, дзе ставяцца спектаклі...

— Але ж творцам уласцівы пэўны суб'ектыўзм...

— Натуральна, як жа іначай! Творчыя ідэі заўсёды былі разнастайнымі. Таму і сёння ў сценах Акадэміі мастацтваў працягваюць аўтары з рознымі эстэтычнымі поглядамі. Утвараецца своеасабліва канкурэнцыя, якая дазваляе студэнтам рабіць асэнсаваны выбар свайго ўласнага крэда на падставе шырокага разумення тых працэсаў, што адбываюцца ў сусветнай мастацкай прасторы.

Напэўна, менавіта ў такой вольнасці дзяляга і заключаецца адметнасць нашай навучальнай установы, яе дух, які сам па сабе здатны спрыяць творчаму росту. Прычым ён быў уласцівы гэтым сценам ад самага пачатку. Першымі выкладчыкамі Акадэміі сталі выпускнікі розных навучальных устаноў: з Масквы, Ленінграда, Львова, Прагі... І гэты кангламерат носьбітаў самых розных мастацкіх метадалогій вельмі паспрыяў развіццю самабытнай беларускай школы. Таму і сёння мы спрабуем захаваць прынцып рознабаковасці: шмат шляхоў да адной мэты. А мэта — зразумелая: усебаковае развіццё беларускага мастацтва.

нашай акадэміі. У сустрэчы з мэтрам прынялі ўдзел і нашы студэнты. Так, стажыроўкай гэта не назавеш, але... Неаспрэчна, яны атрымалі вельмі каштоўны ўрок, які можа быць для іх вельмі важным.

Я мог бы і далей пералічваць гэтыя нашы захавы, але... Перадусім тут хацеў бы звярнуць увагу на іншае. Паводле маіх назіранняў, студэнт, які мае непераадоўную прагу да творчай самарэалізацыі, урэшце вырашае ўсе пытанні і з практычным навучаннем прафесіі, і з замежнымі стажыроўкамі. Не скажу, што гэта заўсёды лёгка, але...

Разумеецца, мы не можам зрабіць за студэнта ўсё, пакінуўшы яму адно карыстацца вынікамі. Больш за тое: лічу, мы так

дным светачам беларускага неафіцыйнага мастацтва. Больш за тое: мала хто ведае, што нават колішні лідар маскоўскага андэрграўнда Алег Цалкоў таксама ў нас вучыўся! Згадаю яшчэ колькі прозвішчаў: Ігар Кашкурэвіч, Людміла Русава, Руслан Вашкевіч... Нўжо гэтых творцаў вучылі тут адно трымаць у руцэ пэндзаль? У такім выпадку, думаецца, яны ніколі не здолелі б самарэалізавацца. І, дарэчы, ніводзін з іх не сказаў, што гады навучання ў Акадэміі былі для яго выкрэсленымі з жыцця.

— Але ж памкненне праводзіць паралелі з замежным досведам у наш час бадай непазбежнае...

— Згодны — калі гаворка ідзе менавіта пра паралелі, пра вывучэнне і ўдумліваю адаптацыю тых элементаў, якія здатныя сапраўды папаліць наш навучальны працэс. Неаднойчы бываў у згаданай вамі Дзюсельдорфскай акадэміі мастацтваў, і знаёмства з яе досведам палічыў для сябе карысным. Але я ўпэўнены, што кожны павінен ісці сваім шляхам. Уніфікаванасць у мастацкай адукацыі да станоўчых вынікаў не прыводзіць — як, зрэшты, і наогул у творчай дзейнасці чалавека. Можна, хтосьці перакананы ў тым, што ёсць сэнс пісаць вершы толькі на англійскай мове. Але ж мы ганарымся сваёй паэзіяй, яе ўнікальным рытмам, мелодыкай, якія нельга ўзнавіць на іншых мовах.

Сёння я не маю ніякіх пераканаўчых аргументаў на карысць таго, што прымяненне прынцыпаў Балонскай дэкларацыі прывядзе да прагрэсу ў падрыхтоўцы, скажам, жывапісцаў або скульптараў. І таму да ўкаранення такіх інавацый стаўлюся даволі асцярожна. Іншая справа — факкультэт дызайну. Магчыма, інтэграцыя ў Балонскі працэс у гэтым выпадку і дасць станоўчы вынік. Акадэмія мастацтваў — гэта складаны механізм, які нельга прымусяць працаваць паводле нейкага ўніверсальнага прынцыпу. Спецыфіка творчага навучання па розных дысцыплінах патрабуе дыферэнцаванага падыходу.

— А якую ацэнку навучанне ў Акадэміі мастацтваў мае сярод замежных калег?

— Колькі гадоў таму ў галерэі Акадэміі мастацтваў прайшла выстаўка майстра эклібрыса, дэкана мастацкага факультэта аднаго з найбуйнейшых універсітэтаў Турцыі Хасіма Пекташа. Азнаёміўшыся з працай нашай установы, ён адзначыў, што на сённяшні дзень бачыць карыснасць для студэнтаў стажыроўку менавіта тут.

— Але ў выніку навучанне заканчваецца, і былы студэнт выпраўляецца ў самастойны шлях... Ці праводзіце пэўны маніторынг ягонай далейшай прафесійнай рэалізацыі?

— Акадэмію часта называюць alma mater. Але ж пры гэтым яна не можа поўнацэнна вызначыць усе фактары ды перыпетыі жыцця сваіх "дзяцей". Малады мастак — гэта звычайны чалавек, у якога ёсць уласныя праблемы. Я маю на ўвазе і асабістае жыццё, і ўнутранае. Таму выпуск Акадэміі нельга разглядаць як "бавую адзінку", здатную стаць у адзіны рад. І тое, што шляхі былых студэнтаў розныходзяцца, — натуральна.

Яшчэ адзін фактар — сістэма менеджменту, якая на Беларусі знаходзіцца пакуль у стадыі станаўлення. Акадэмія робіць свой пэўны ўнёсак у гэты працэс, але ж вырашыць праблемы глабальна мы не здатны. Перакананы: лёс выпускніка Акадэміі залежыць перадусім ад яго самага. Зразумела, у творчым жыцці, як і ва ўсіх сферах дзейнасці, ёсць канкурэнцыя, і таму лёгкага шляху ніхто не абяцае. Так, умовы — не цяпличныя і не ідэальныя. Ды ў мастацтве іншых і не трэба. Іначай яно страчвае сваю ўнутраную энергетыку, здольнасць акумуляваць жарсці і выпраменьваць творчыя ідэі. Адапаведна, асноўным вынікам дзейнасці Акадэміі з'яўляецца менавіта творчы. Гэта найперш — нараджэнне яркіх "зорак" на небасхіле беларускага мастацтва, якія здатныя стаць гонарам сваёй краіны і інтэгравацца ў сусветны культурны працэс. Вось тая мэта, якой павінен быць падпарадкаваны ўвесь складны механізм пад назвай "Акадэмія мастацтваў".

Ілля СВІРЫН

Фота Юрыя ІВАНОВА

— Пад час леташняй сустрэчы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандра Лукашэнка па пытаннях развіцця кінематографіі Кіраўнік дзяржавы звярнуў увагу на слабую матэрыяльную базу факультэта экранных мастацтваў. Як вырашаецца гэтае пытанне сёння?

— Матэрыяльна-тэхнічная база факультэта знаходзіцца ў стадыі станаўлення. Вядома, мы зробім усе магчымыя захавы для яе ўдасканалення. Але тут я хацеў бы адзначыць і іншае. Збудаваць у сябе ўласную кінастудыю, якая служыла б толькі навучальным мэтам, мы не тое што не ў стане — у гэтым папросту няма патрэбы. Бо літаральна за дзве станцыі метро ўжо ёсць "Беларусьфільм", дзе магчымаесць куды больш.

Чалавек кіно або тэлебачання павінен засвойваць прафесію ў "палявых умовах", а не сядзець у аўдыторыі, чакаючы, пакуль яму прывязуць поўны камплект абсталявання. Менавіта на гэта мы сёння робім акцэнт. Кіраўніком курса рэжысёраў з'яўляецца народны артыст Беларусі Аляксандр Яфрэмаў, які пастаянна знаходзіцца ў кінавытворчым працэсе. Натуральна, на здымачнай пляцоўцы знойдзецца месца і для яго студэнтаў. Лепшага навучання, бадай, і не прыдумаеш.

— Неаднойчы ўзнімалася і тэма замежных стажыровак. Ці могуць разлічваць на іх вашы студэнты?

— Літаральна днямі была падпісана дамова аб супрацоўніцтве з легендарным ВГИКом. Сярод іншага, яна прадугледжвае стажыроўкі беларускіх студэнтаў, удзел у летніх школах і ўнутраных фестывалях гэтай навучальнай установы. У красавіку пяць студэнтаў ужо працягваюць на месцах у Маскву за кошт сродкаў спецыяльнага фонду Прэзідэнта краіны па падтрымцы таленавітай моладзі.

Або вось яшчэ адзін цікавы прыклад. 14 снежня мінулага года знакаміты польскі рэжысёр Анджей Вайда быў узнагароджаны дыпламам доктара honoris causa

рабіць і не павінны. Таму студэнт можа сам працягнуць ініцыятыву. Кіраўніцтва Акадэміі такія захавы заўсёды вітае. А вось чакаць, пакуль табе прынясуць нешта "на сподачку"... Лічу, гэта памылка.

— Крытыкі ўстановы не першае дзесяцігоддзе агучваюць тэзіс: навучальны працэс у Акадэміі мастацтваў не інтэграваны ў агульнаеўрапейскае рэчышча. Маўляў, у Дзюсельдорфе моладзь вучаць творчаму мысленню, а ў Мінску ўвага надаецца "тэхнічным" навыкам...

— Сапраўды, ёсць людзі, якія перакананы, быццам разумовая дзейнасць у Акадэміі мастацтваў увогуле адсутнічае, а студэнты цягам усяго часу навучання адно засвойваюць рамясто рысавальшчыка або бясконца выконваюць адзін і той жа піруэт. Але хацеў бы задаць сваім апанентам толькі адно пытанне: на чым базіруюцца гэтыя іх уяўленні? Можна, тыя людзі пабывалі на нашых семінарах, канферэнцыях, знайшлі час, каб проста прайсціся па аўдыторыях? Наўрад ці. Прынамсі, мне іх сустракаць у гэтых сценах не даводзілася. Адсюль і катэгарычныя высновы, якія не маюць нічога агульнага з рэальным жыццём. Мабыць, камусьці і сапраўды зручна ўяўляць Акадэмію мастацтваў як нейкую архаічную ўстанову, якая плодзіць рамеснікаў. Але прычыны такіх стэрэатыпаў варты шукаць адно ў спосабе мыслення тых, хто іх прытрымліваецца.

Часам апаненты чуюць толькі палову майго тэзіса. Некалі я сказаў, што Акадэмія мастацтваў — гэта аднасць традыцыі і наватарства. Такая думка стала падставай для "абвінавачвання" мяне ў традыцыялізме. Але наша ўстанова заўжды выпускала не проста спецыялістаў, а папраўдзе духоўна багатых людзей. Згадайма хача б Міколу Селешчука, які быў сапраў-

Тэму кадраў, што рыхтуе Акадэмія, працягвае матэрыял, прысвечаны спецыфіцы ўключэння дызайнераў у вытворчы працэс па стварэнні дзіцячых цацак. Якім бачыцца супрацоўніцтва ў вытворчай сферы ВНУ і прадпрыемствам? З чым звязаны праблемы эфектыўнай рэалізацыі іх патэнцыялу? Чытайце на стар. 11.

Пастаноўка “Сільфіды” Х.Левенсхольда стала, бяспрэчна, лепшай балетнай прэм’ерай Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра Беларусі на яго абноўленай сцэне. І справа зусім не ў тэхнічных магчымасцях абсталявання (хаця герайна, як належыць, тут і лётае, і плаўна прызымляецца). Галоўнае — магчымасці самой балетнай трупы ў выкананні старадаўніх па. А яшчэ — наноў адкрытыя магчымасці харэаграфічнага “перакладу” ранняга еўрапейскага романтизму на псіхалагічныя актуальнасці сучаснасці.

шквал апладысмантаў сарваў Алег Турко ў зусім іншай, характарнай, партыі — вядзьмаркі Мэдж.

Беларускасць

На прагоне, дзякуючы іншаму складу салістаў, спектакль набыў нечаканыя псіхалагічныя фарбы, блізкія не раньняму романтизму (героі супраць злога чараўніцтва), а позьняму, у аснове якога — трагічны канфлікт паміж яркімі асобамі і безаблічным натоўпам. Дзеянне адбывалася быццам па нейкіх новых правілах: артысты не прымервалі маскі сваіх персанажаў, а дзейнічалі замест іх, праўда, у тых жа абставінах. У цэнтры апынуўся Ігар Артамоў: ягоны Джэймс не гнаўся бязвольна за марай, паддаўшыся спакусам, а рабіў

Сільфіда Людмілы Кудраўцавай з міфалагічнай бесцялеснай істоты ператварылася ў зямную дзяўчыну, толькі вельмі мяккую, лірычную, загадкавую — гэткае спешчанае дзіця, творчая інтэлігентка, далёкая ад побытавых клопатаў, але ж якая ласкавая! Яна і памірала быццам не ад зачараванага шаліка, а ў трапяткіх канвульсіях каханьня, якое аказалася большае за яе саму.

Такое прачытанне еўрапейскага романтизму па-беларуску, з заменай канфлікту жыцця і мары на імкненне да іх гармоніі, змяніла нават вобраз каварнай Мэдж. У яе апошніх “скалачэннях паветра” бачылася не пераможная моц, а грываса бяспілля: закаханыя быццам з’ядналіся там, дзе ім ужо ніхто не пашкодзіць быць разам.

У параўнанні з такой размаітасцю харэаграфічнай інтэрпрэтацыі адных і

“Карміна...” з сонечным голасам

У салісткі Беларускай оперы Алены Шведавай — рэдкае каларатурнае сапрана, голас яркага сонечнага колеру, што бліскае праменьчыкамі ў недасягалых касмічных вяршынях. Не выпадкова, што, акрамя выканання оперных партый у нашым Вялікім тэатры, дзе спявачка працуе ўжо больш за 20 гадоў, яна частая госьця ў замежжы, дзе выступае на самых прэстыжных замежных фестывалях і ў цыклах канцэртаў.

там, лаўрэатам міжнародных конкурсаў Анатолем Сіўко. Ды і камерныя праграмы ў зале імя Л.Александровскай нашага Вялікага тэатра рэдка абыходзіцца без яе шыкоўных сола. А калядныя святы спявачка вось ужо больш за дзесяцігоддзе запар сустракае ў Аўстрыі, Германіі, Швейцарыі, бо прызнана адной з лепшых выканаўцаў музыкі І.Штрауса і запрашаецца ледзь не на ўсе Штраус-фестывалі ў Еўропе.

Прага далева ў А.Шведавай — літаральна з дзяцінства. А добрая вакальная школа, атрыманая ў опернай спявачкі Доні Кроз і ў Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі ў класе знакамітай Тамары Ніжнікавай, памножылася на шматлікіх конкурсных перамогах, вялікую працаздольнасць, умненне трываласці ў выдатнай форме (не толькі вакальнай, але і знешняй) і на такое ж сонечнае, як яе голас, стаўленне да жыцця — без аніякіх тэатральных інтрыг, адно са спадзевам на свой талент. Таму, пэўна, з такім запалам яна падтрымлівае спеўную моладзь: выкладае ў Беларускай дзяржаўнай універсітэце культуры і мастацтваў, запрашаецца ў журы тэлепраекта “Музычны суд”, дзе пераважаюць дзеячы эстрады, а галоўнае — паказвае прыклад уласнымі спевамі.

Вера КРОЗ

На здымку: Алена Шведава ў сцэне з “Севільскага цырульніка”.

Перакласці. Ды не на паліцу

Любое выкананне замежнай музыкі нашымі артыстамі — гэта ўжо, можна сказаць, спроба “перакладу” твора на беларускую мову. А калі гэты твор яшчэ і з вершамі?

Канцэрт-прэзентацыя, паэтычна названы “Званы старога казкі”, прайшоў у Камернай зале імя Л.Александровскай Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Беларусі ў рамках юбілейнага, XX фестывалю “Адраджэнне Беларускай капэлы”. Дзякуючы літаратурнаму таленту лаўрэата Дзяржаўнай прэміі Васіля Сёмухі і апантанасці кіраўніка “Беларускай капэлы” Віктара Скоробагатава, многія нямецкія камерныя творы XVIII — XX стагоддзяў упершыню загучалі з беларускамоўнымі тэкстамі.

Спробы гучання па-беларуску рускай і заходнееўрапейскай опернай класікі ажыццяўляліся яшчэ ў 1930-я. Але знакаміты музыкантаў Юліян Дрэзын, які і працаваў над такімі перакладамі, быў вымушаны рабіць іх у надзвычай сціплым тэрміны і не з рыгінала, а з ранейшых рускамоўных версій. Цяперашнія ж пераклады вяліся “без пасрэдкаў” — з нямецкай мовы на беларускую. А над некаторымі, па-філасофску ёмістымі, вершамі

даводзілася працаваць па два гады і нават больш. Але ж вынік таго варты! Справа не толькі ў тым, што былі знойдзены каларытныя, адпаведныя сэнсу, рыфмы. Галоўнае — была дасягнута спеўнасць вакальных тэкстаў, нават на музычныя кульмінацыі прыпадалі менавіта значныя, такія ж семантычна “кульмінацыйныя”, словы.

Камерную музыку з новымі перакладамі пачуюць і ў замежжы: нашы спевакі будуць выконваць гэтыя творы на прэстыжных міжнародных конкурсах і фестывалях, здзіўляючы тамтэйшых знаўцаў і публіку мілагучнасцю нашай мовы. Зробленыя пераклады ў стане паўплываць і на развіццё Беларускай нацыянальнай музычнай культуры: нават “хітовыя” сярод аматараў класікі нямецкія раманы загучалі, бы раней невядомыя творы кампазітараў Беларусі розных эпох, дадатковы раз пераканаўшы ў аднасці развіцця айчынай і еўрапейскай культуры. А салісты, што прынялі ўдзел у прэзентацыі, прадэманстравалі выдатны ўзровень нацыянальнай вакальнай і канцэртмайстарскай выканальніцкіх школ.

Што ж да ўласна інструментальных “перакладаў”, дык адным з самых адметных быў нядаўні канцэрт салістаў аркестра тэатра — кларнетыста Уладзіміра Солтана і фагатыста Дзмітрыя Языкова. Такое найвіртуознае (асабліва — на кларнеце) выкананне, якое звычайна можна пачуць хіба ў якаснем запісе, тут гучала жыўцом. І вельмі “па-свойму”, а значыць — яшчэ і па-беларуску. Удаае ж спалучэнне замежнай класікі з мініяцюрай Уладзіміра Солтана (бацькі выканаўцы) чарговы раз даказала сугучнасць беларускіх і еўрапейскіх законаў прыгажосці.

Аўтэнттыка ці ўласны погляд?

Уяўная “лёгкасць” лёгкай “Сільфіды”

Еўрапейскасць

Уласна кажучы, гэтым “агульнаеўрапейскім” балет стаў не адразу. Спачатку быў французскім — на іншую музыку, у іншай харэаграфічнай пастаноўцы. Праз чатыры гады стаў дацкім. Ад першакрыніцы ў ім засталася хіба сюжэтная аснова — навэла французскага пісьменніка Шарля Надзея. Але самі сільфіды як паветраныя істоты, прыдуманая алхімікамі і акултыстамі, існуюць у фальклоры многіх народаў — вось вам і агульнаеўрапейскасць.

Мастак Вячаслаў Окунеў стварыў цудоўнае сцэнічнае асяроддзе, набліжанае да эстэтыкі першакрыніцы і адначасова блізкае распаўсюджанаму ў сучасным еўрапейскім тэатры неарэалізму, дзе шмат ідзе ад кіно, а не ад тэатральна пераўтварэнняў 2-й паловы XX ст., калі адзін і той жа звычайны прадмет у розных моманты мог выступаць у розных іпастасях. У першай дзеі — замкнёны пакой з лесвіцай наверх, дзвярыма на розных паверхах і акенцам, праз якія прыходзяць-сходзяць героі. Хатняя мэбля, жырандоля, посуд з прысмакамі — увесь інтэр’ер выраблены не ў тэатральна-дэкаратыўнай, умоўнай манеры, а выглядае, бы “сапраўдны”. Тое ж самае — у другой дзеі, што адбываецца ў чароўным лесе: галіны дрэў, спецыяльная падсветка — можна фэнтазі здымаць! Шмат відовішчных эфектаў, вядома, звязана з Сільфідай. Але галоўнае ў балете — рухі.

Харэограф Мікіта Далгушын імкнуўся дакладна перадаць нашым артыстам не толькі тэхніку, але і семантыку дакладна танца, дзе сюжэт тлумачыцца на мове красамоўных жэстаў “сурдаперакладу”, зразумелых усім тагачасным прыхільнікам мастацтва. Спадчынай эпохі Асветніцтва засталася і адценне маралі, якую, дарэчы, падкрэсліваў і М.Далгушын: маляў, лепей Эфі ў абдымках, чым Сільфіда ў зааблоччы. Цалкам адпавядае гэтаму раскладу і псіхалагічны шматкутнік: вытанчаная, графічная Вольга Гайко, па-юнацку імпульсіўны Алег Яромкін, рэзкі Антон Краўчанка — камічны супернік героя. Але такое беражлівае далучэнне да традыцыі і намер на яе ледзь не “аўтэнттычнае” аднаўленне на ўсіх узроўнях патрабуе не проста ідэальнай бездакорнасці ў кожнай пластычнай дробязі, а сцэнальнага вышэйшага пілатажу — на такім недасягалым узроўні, каб у гледча ажно дух захоплівала! Невыпадкава, мабыць, самы вялікі

уласны выбар паміж прытрымліваннем агульнапрынятых традыцый і іх парушэннем. А надзвычай палётныя скачкі артыста ў другой дзеі падкрэслівалі яго духоўную сувязь з дзіцём паветра Сільфідай. Побач з ёй героі не толькі пазбаўляюцца сваёй эгаістычнасці, безапеляцыйнасці, заўважнай у яго адносінах да былой нявесты-аднавяскоўкі, але і літаральна губляю галаву, пачынаючы любіць увесь свет і давяраць помслівой Мэдж. І заставаецца мужным абаронцам гонару сваёй каханай нават пасля ейнай смерці, паміраючы ад немагчымасці жыць без яе.

Такой “няправільнасці”, абвостранай канфліктнасці Джэймса, які не баюся плысці супраць цяжэння, кантраставаў “надта правільны” барацьбіт за справядлівасць Гурн. Юрый Кавалёў у гэтай партыі быў настолькі абаяльны і шчыры, што сцэна яго заручын з Эфі (Ганна Фокіна) успрымалася заканамерна шчаслівым паўфіналам.

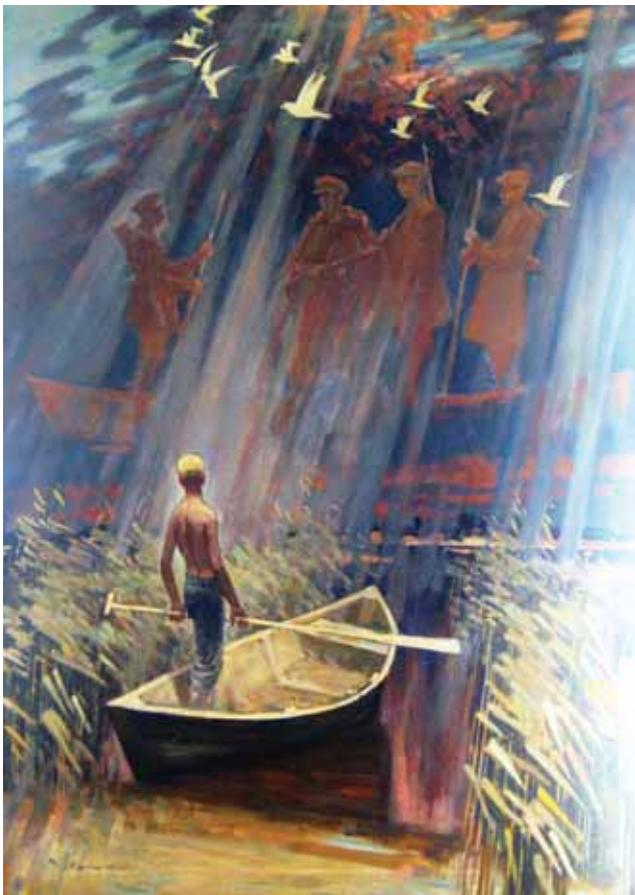
тых жа танцавальных малюнкаў палітра музычнага ўвасаблення балетнай партытуры атрымалася пакуль больш аднастайнай. Ігры аркестра не стала вылучаных кантрастаў, той романтичнай паэтыкі, што здольная самую простую музыкальную фразу давесці да выказвання душы: на такую ступень майстэрства прэзентавалі хіба некаторыя сола струнных і драўляных духавых. Пэўна, спрацавала знешняя “лёгкасць” матэрыялу? Але ў такой празрыста-акварэлева гукавой прасторы, дзе чуваць кожны інструмент, патрабуецца і гранічная выразнасць...

Пабачым мы і іншыя склады (дарэчы, 20 сакавіка Сільфідай была пластычная Марына Вежнавец, якой раней цудоўна ўдавалася моцныя герайны з характарам) — магчыма, не менш нечаканыя. Безумоўна адно: спектаклю на канавана доўгае шчаслівае жыццё.

Фота Міхаіла НЕСЦЕРАВА

На здымках: выканаўцы галоўных роляў — Людміла Кудраўцава і Ігар Артамоў.

І баталісты маюць кветкі. Мяркуючы па выстаўцы, якая адкрылася ў Светлагорскай карціннай галерэі “Традыцыя” імя Германа Пранішнікава, гэта сапраўды так. Якіх толькі кветак у самых розных жанравых і сюжэтных варыянтах тут няма! Здаецца, ёсць усе. Адкрыццё тэматычнай экспазіцыі “Памятае зямля беларуская” адбылося за колькі месяцаў да 70-й гадавіны пачатку Вялікай Айчыннай вайны.

У. Уродніч. “Дарога да Вялікай Мядзведзіцы”.

Па-майстэрску напісаныя, работы радуць пачуццёвым каларытам і менавіта тым падтэкстам, які пашырае звыклія межы нацюрмортаў. Вось калі міжволі прыгадваеш: кожны мастак, каго і што ён ні ўвасабляў бы, падсвядома ўвасабляе сябе самога. І ў кветках — таксама. Па-свойму непаўторна глядзяцца самыя экзатычныя з іх на карціне Уладзіміра Гардзеенкі “Лета”. А якім каларыстычным лірызмам прасякнуты “Кветкі ў блакітнай вазе” Алы Каласенцавай! Па-сапраўднаму таленавіта здолеў аб’яднаць адзінай

шматколернай прасторай Аляксей Панцюк-Жукоўскі і рамонткі, і канюшыну, і васількі, і россып шыпшыны, і жбан, і яблык... Усё гэта свеціцца такою пранікнёнай радасцю жыцця! Нават нябеснай прасторай не абмяжоўвае нацюрморт “Кветкі Радзімы” Віктар Барабанцаў.

Пэралік можна доўжыць. Сваю прысутнасць у кветкавай прыгажосці экспазіцыі засведчылі Кім Шастакоўскі (“Нацюрморт з рабінкай”), Мікалай Апіёк (“Кветкі — пераможцам”), Юрый Крупянкаў (“Кветніца”), Барыс Арак-

чэў (“Юбілейныя кветкі”). Так ці інакш настраёва, кампазіцыйна гэтая прыгажосць выяўляе сябе і ў многіх іншых творах баталістаў. Нават рэшткі абгарэлага дзота патанюць у квітнеючых маках на карціне Аляксандра Асядоўскага “Вышыня”. З хрэстаматыйнай пераканаўчасцю глядзяцца кветкі ў руцэ ветэрана на палатне пэндзля Леаніда Дударэнкі “Крэпасць над Бугам”. Гэта класічны па сваёй жанравасці твор. Дарэчы, як і цалкам адпаведны батальнай тэматыцы работы Уладзіміра Уродніча “Дарога да Вялікай Мядзведзіцы”, “Бярозавы шум”. Шматпланавасць кампазіцыі, псіхалагічная дакладнасць малюнка і каларыту, увасабленне не толькі відавочнага, але і падсвядомага адразу ж вызначае гэтага мастака.

Панарамна глядзіцца напісаная ў лепшых традыцыях савецкага рэалістычнага мастацтва карціна Міхаіла Мераванка “Лета”. Адзін з трагічных і гераічных момантаў Вялікай Айчыннай хваляюча ўвасобіў Святаслаў Федарэнка ў “Подзвігу Хігрына”. Да вытокаў нашай гісторыі вяр-

В. Барабанцаў. “Кветкі Радзімы”.

таюць класічныя творы Георгія Паплаўскага “На берагах Нямігі” і “Ля сцен Бярэсця”.

Не, не толькі кветкам аддалі перавагу мастакі ў гэтай экспазіцыі. Хаця, калі ўдумацца, то лепшага сімвала адваяванага мірнага жыцця, чым гэтая простая зямная прыгажосць, знайсці цяжка. І асабліва радуе тое, што аб’яднала выстаўка

перакананых аднадумцаў, якія захавалі сваю вернасць пранікнёнай шчырасці рэалістычнага мастацтва. Ды хіба можа быць інакш, калі бачым работы Мая Данцыга “На эцюдах”, Георгія Лойкі “Зона памяці”, Івана Козела “Зямля продкаў”, Міколы Таранды “Нямыя сведкі гісторыі”, Міколы Мішчанкі “І зноў май”, Аксаны Аракчэвай “Мірнае неба над Мінскам”...

Дарэчы, многія ўдзельнікі выстаўкі ўжо цягам сямі гадоў уваходзяць у студыю баталістаў пры Міністэрстве абароны Рэспублікі Беларусь, а цяпер — яшчэ і ў аб’яднанне “Традыцыя” Саюза мастакоў, якое з добрым адчуваннем перспектывы ўзначальвае Уладзімір Уродніч.

— Гэтая выстаўка ўпершыню была паказана ў Мінску — да гадавіны Вялікай Перамогі. Потым яе пабачылі ў Оршы, Віцебску, Бабруйску, а цяпер — у Светлагорску. Як бачыце, яна прайшла шляхам слаўтаў аперачыі “Баграціён”. Неўзабаве плануем таксама калектывую экспазіцыю, прысвечаную Уладзіміру Караткевічу і мясцінам, што знайшлі ўвасабленне ў творах слаўтага пісьменніка. А гэта і Навагрудак, і Гальшаны, і Орша... “Мінск — горад майго юнацтва” — так думаем назваць яшчэ адну выстаўку. Творчасці заслужанага дзеяча мастацтваў Мікалая Апіёка будзе прысвечана яго юбілейная экспазіцыя. А наогул у нашым аб’яднанні “Традыцыя”, якое заўжды вызначаецца пэўнай вернасцю духоўнаму праяўленню жыцця, — 26 майстроў рэалістычнага мастацтва, — падзяліўся сваімі меркаваннямі і планами Уладзімір Васільевіч.

Ізяслаў КАТЛЯРОЎ
Светлагорск

Пранізілівая энергетыка Сожа

Б.Звінаградскі. “Вялікая вада”.

Днямі ў Гомельскай выставачнай зале вежы палаца Румянцавых і Паскевічаў адкрылася выстаўка твораў вядомага пейзажыста і педагога, заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі Барыса Звінаградскага, прысвечаная 115-годдзю з дня яго нараджэння.

У 1970-я я добра ведаў Барыса Фёдаравіча, які мне шмат чаго цікавага раскажаў пра сваё жыццё-быццё. Ён быў чалавекам вельмі сціплым, ніколі не выпінаў сваё мастакоўскае “Я” сярод сабратаў па пэндзлі, не ўваходзіў ні ў якія дробныя групы, не лічачы яго нядоўгага прабывання напрыканцы 1920-х га-

доў ва Усебеларускай асацыяцыі мастакоў разам з І.Ахрэмчыкам, А.Грубэ, Р.Семашкевічам, А.Шаўчэнкам, М.Станютам, В.Волкавым; не ўдзельнічаў у шумных “сварках” мастакоў, калі яны не мелі дачынення да мастацтва: ён быў проста таленавітым пейзажыстам, улюбёным у пленэрны жывапіс. Пі-

саў душой і сэрцам усё тое, што кранала яго, што было побач з ім, і міма чаго звычайны чалавек праходзіў, не заўважаючы хараства...

А нарадзіўся Барыс Фёдаравіч у г. Артвін (цяпер — Турцыя), у сям’і юрыста. Калі яму споўнілася дзесяць гадоў, сям’я пераехала ў Харкаў, і першыя азы рысавання хлопчык атрымаў у прыватнай студыі І.Дзмітрыева. Але бацькі марылі, каб Барыс таксама стаў юрыстам, і яму давялося паступіць на юрфак Маскоўскага ўніверсітэта. Аднак цяга да мастацтва перамагла, і Зві-

наградскі апынуўся ў знакамітым Маскоўскім вучылішчы жывапісу, скульптуры і дойлідства ў класе Абрама Архіпава. Як мне казаў мастак, найбольшы ўплыў на яго аказаў усё ж Канстанцін Каровін, які вёў у 1917 — 1919 гг. суседнюю майстэрню. Менавіта гэты выдатны майстар навучыў яго працаваць на пленэры, дзе галоўным было — атрымаць пранізілівае святло фарбаў і ўнутраную энергетыку жывапісу...

Пад час Грамадзянскай вайны Звінаградскі служыў у Чырвонай Арміі, а пасля перамогі савецкай

улады трапіў у Гомель. І з таго часу — з 1925 г. — Гомельшчына стала другой радзімай мастака. А ў Вялікую Айчынную ён супрацоўнічаў у газеце “Раздавім фашысцкую гадзіну!”, і з агітбрыгадай прайшоў многія кіламетры франтавых дарог. Пасля вайны адбываюцца значныя змены ў палітры жывапісу, у сістэме выразных сродкаў і прыёмаў пластыкі. Становіцца характэрным імкненне да шырокіх жывапісных абагульненняў, да смелага поліфанічнага шматгалосся складаных колераў.

Яго лепшыя палотны — гэта гульня сонечнага святла і яго рэфлексаў, адбітых у водах Сожа; гэта баржы, параходы, гомельскія масты, прыстані, вядомы суднарамонтны завод... І практычна ўсюды — рака Сож, якая стала для мастака такой жа галоўнай “тэмай”, вобразам, як Сена для Маркэ, Волга для Левітана, Днепр для Куінды...

“Сожскія” матывы — даволі сціплыя, непераборлівыя, хаця ёсць і панарамныя, без вонкавых эфектаў, але яны вельмі прыцягваюць сваёй “дакументальнай” праўдзівасцю, сардэчнасцю пачуццяў, цёплай эмацыянальнасцю.

Што казаць? Жывапіс Барыса Звінаградскага — з’ява рэгіянальная. Яна плоць ад плоці звязана з Гомельшчынай, а па вялікім рахунку — з ўсёй нашай Бацькаўшчынай, якой мастак аддаў усё сваё творчае жыццё...

Б.К.

Чары ў месяцовую ноч

У Музеі В.К. Бялыніцкага-Бірулі, што ў Магілёве, працуе цікавая выстаўка графікі вядомага мастака Сержука Цімохава пад назвай “Ню” з серыі “Чары ночы”.

Яго манера — індывідуальная і арыгінальная. Гэта нейкая гульня ў абстракцыю, але заўсёды — на рэалістычнай аснове. Асаблівасцю творчасці мастака з’яўляецца сінтэз лініі, плямы і колеру, гульня з фактурай, пошук кантрастаў, імкненне эксперыментавання з рознымі тэхнікамі і вобразамі. Цімохаў у асноўным звяртаецца да тэмы язычніцтва, дзе ён разважае пра карані беларускай культуры, прыроду чалавечага быцця ў свеце, імкнецца знайсці вытокі першароднай прыгажосці. На першым месцы — пошук гарманічнай узаемазвязі чалавека і прыродных стыхій: Вады, Зямлі, Агню, Паветра. Тэма “ню”, якую ён распрацоўвае цягам апошняга дзесяцігоддзя, з’яўляецца адной з найстаражытных у сусветным мастацтве. Сярод беларускіх аўтараў Цімохаў, мабыць, першы, хто настолькі глыбока і сур’ёзна даследуе яе ў сваёй творчасці. Аднак у яго работах гэта, па сутнасці, — своеасабліва варыяцыя і працяг язычніцкай тэматыкі, адна з яе граняў. Мастак дадае да язычніцкай тэмы жаночыя вобразы, якія пачынаюць набываць зусім новае гучанне, выклікаючы асацыяцыі з купальскімі матывамі і нагадваючы аб старажытным язычніцкім свяце Сонца і Урадлівасці. У яго творах праглядаецца імкненне асэнсаваць Жанчыну — першааснову Жыцця.

“Чары ночы” — гэта выдатная серыя графічных работ Цімохава, дзе ў цэнтры ўвагі аўтара аказваецца прыгажосць аголенага жаночага цела, напоўненага замілаваннем, імкненнем пранікнуць у стан жаночай душы, перадаць яе настрой і пачуцці. Дзякуючы яго творах мы вяртаемся да моманту стварэння свету, да тых часоў, калі на Зямлі з’явілася Жанчына. Частка работ выканана ў аранжава-чырвонай каларыстычнай гаме. Каларыт тут з’яўляецца адным з асноўных сродкаў мастацкай выразнасці. Колер жа мае глыбокае сімвалічнае значэнне, асноўным з якіх выступаюць Жыццё, Агонь і Цеплыня. Гэта заход, змярканне, надыход вечара, плаўнае набліжэнне ночы.

Сіне-блакітная колеравая гама робіць зусім іншае ўражанне. Мастак імкнецца атаясаміць Жанчыну з Сусветам, з касмічнай прасторай. Жаночыя вобразы на фоне бязмежнага зорнага неба ў месяцовую ноч — таямнічыя і задумненыя. Тут выразна і ярка чытаюцца матывы купальскай ночы, разважанне аб Вечнасці, імкненне зліцца з прасторай Быцця.

С.Цімохаў. З серыі “Чары ночы”.

Н.Самсонава. “Сінявочка”.

У Мастацкім музеі Віцебска працуе выстаўка жывапісу маладых мастацкаў Наталлі Самсонавай і Ірыны Барсуковай пад назвай “Дыялог”. Ужо ў 1990-я гады, пасля заканчэння мастацка-графічнага факультэта Віцебскага педагагічнага інстытута, Наталля і Ірына заявілі аб сабе як прафесійным творцы, стаўшы ўдзельніцамі розных выставачных праектаў, у тым ліку персанальных.

“У дыялогу мы на роўных: я падару табе радасць — ты мне падарыш радасць. Сёння шмат мяне — заўтра шмат цябе. Мы жадаем жыць так, каб захаваць смак зачаравання дыялагам, падтрымліваць яго спрадвечным імкненнем да мастацтва, якое і ёсць само жыццё, якое абуджае ўяўленне пасля доўгага зімовага сну”, — зазначаюць творцы.

Назва выстаўкі — “Дыялог” — гэта размова пра рамантычны свет кветак і абуджанай прыроды, свет адчувальнай, пачуццёвай гармоніі прыгажосці. Дыялог — паўсюль: у пейзажы, партрэце, нацюрморце, якія запоўнены асаблівым уяўленнем свету і яркага колеру. Кветкі таксама вядуць дыялог паміж сабой, яны напоўнены пранізлівай свежасцю і здаюцца

Дыялог на роўных

адчуваемымі, са сваім таямнічым жыццём. Мастачкі імкнуцца падкрэсліць гармонію прыроды і чалавека, іх арганічнае адзінства. Кветкі — паўсюль: яны падкупляюць сваёй трапяткой, усхваляванай кволасцю, мноствам адценняў і элегантнасцю форм. Яны чужоўныя, як і самі творцы.

У аснове жывапіснай манеры мастацка — дбайнае і руплівае вивучэнне светлавога асяроддзя. Каларыт работ Наталлі Самсонавай пабудаваны на тонкіх колеравых пераходах. Падкрэслены каштоўная крохкасць і гуллівая зграбнасць найдрабнейшых дэталей свету навокал нас. Карціны, напісаныя ў светлай вытанчанай гаме, перадаюць рамантычны настрой (“Бабіна лета”, “Сінявочка”). Гледачоў не пакідае адчуванне асаблівай камернасці, якая зыходзіць ад штодзённых рэчаў і з’яў. У работах мастачкі прысутнічае надзвычай краўнальнае пачуццё пляшчоты і цеплыні. Аўтар імкнецца стварыць сваё суквецце мрояў і фантазій, спрабуючы павесці гледача як мага далей у казку гарманічнага зліцця чалавека і прыроды (“Палёт над лугам”).

Работы Ірыны Барсуковай — яркія і гучныя па манеры выканання. У сваёй творчасці яна звяртаецца да традыцый рэалізму, успрымаючы разам з гледачом свет праз прызму святла. Свет мастачкі — гэта свет паўсядзённых жыццёвых эпізодаў, насычаны філасофскім роздумам пра хуткаплыннасць часу (“Час”). Яе ўлюбёныя жанры — партрэт, нацюрморт, урбаністычны пейзаж, выкананыя алеем ці акварэллю. Створаныя вобразы вылучаюцца глыбінёй і гармоніяй духоўнага свету (“Лера”, “Наташа”). Асабліва ўвага надаецца погляду, жэстам рук, рухам душы — таму, што вызначае характар канкрэтнага чалавека і надае партрэтам элемент жанравасці.

“Дыялог” — гэта размова пра сябе, пра жыццё, якое разгорнута паслядоўна на прасторы палатна, пра задумненную, скіраваную ў будучыню дзяўчыну ў янку з палявых кветак, за якой ідзе ўслед упэўненая ў сваіх сілах вопытная мастачка...

Наталля ГУЛІДАВА, мастацтвазнаўца Віцебска

І.Барсукова. “Мой горад”.

“Сённяшняе мастацтва” для шматлікіх з нас — паняцце досыць нявызначанае: у кожнага — сваё разуменне эстэтыкі, сваё меркаванне пра сутнасць таго або іншага мастацкага твора. І толькі з класікай складана паспрачацца. Прыхільнікаў такога меркавання аб’яднала “Таварыства перасоўных мастацкіх выставак. XXI стагоддзе” з Санкт-Пецярбурга, якое завітала на Брэстчыну, у Пружаны, са сваёй вялікай экспазіцыяй.

Якія яны, сучасныя перадзвіжнікі?

Як заўсёды, утульныя сцены Салона музея цёпла сустрэлі гасцей, а народны камерны хор Пружанскага палаца культуры пад кіраўніцтвам Якава Малайчука настроіў прысутных на адмысловую душэўную хвалю. Размаўлялі пра мастацтва і творчасць, важнасць гэтай выстаўкі, накірунку і творчасць мастакоў-перадзвіжнікаў XIX стагоддзя і прадаўжальнікаў іх справы — нашых сучаснікаў. Здзіўляе багаты жанравы рэпертуар і пашыраны круг тэм і сюжэтаў: нароўні з побытавай карцінай вылучаюцца партрэты і пейзажы, гістарычны жывапіс і батальныя сцэны. Развіваючы асобныя жанры, сучасныя перадзвіжнікі прадставілі сінтэз усіх жанравых складнікаў у форме “харавой карціны”.

Першым чынам заслугоўваюць увагі работы Юрыя Белазерскага, у прыватнасці — ягоная карціна “Далягляд далёкі круглы”. Яна напісана вольна і шырока, як дакументальнае кіно, пазбаўлена пастаноўчанасці.

Б.Кельберэр. “Выспы. Анега”.

Разнастайны і складаны па колеры бязмежны зялёны дыван; лёгкая імжа ўдалечыні аб’ядноўвае ўсе колеры ў адзінай маляўнічай гаме. Агульны халодны блакітнавата-зялёны тон стварае высокую ступень экзістэнцыяльнай адкрытасці, такі памежны стан выклікае збянтэжанасць.

Карціна Дзмітрыя Васільева “Дахаты” перадае ўяўленне пра долю самотных вясковых жанчын. Вялява сялянкі наўмысна такая, нібы яна па калена ўрасла ў зямлю і насілу перасоўваецца ўгару за распаранай каровай-карміцелькай. Карціна мае гарызантальны фармат, але прастора развіваецца ўвышыню, перадаючы бясконцасць адзіноты і безвыходнасць старасці. Такія ж асацыяцыі выклікала работа Мікалая Лукашука “Дарога ў сельмаг”. Думаю, шматлікія гледачы ў гэты момант узгадалі сваіх старых бацькоў...

З вялікай сімпатыяй быў успрыняты “Нацюрморт з кабачком” Любові Вячаслававай. Вельмі эфектны твор, дзе лёгкая маляўнічая гама спалучаецца з ілюзорнай трактоўкай формы свежых духмяных агуркоў, са свядома нядбайным вылучэннем фактуры спелага агрэсту. Менавіта момант неаўмыснасці, імкненне зрабіць кампазіцыю выпадковай і выклікае ў гледача ўсмешку.

Уражанне абуджэння прыроды перадаў Уладзімір Брат карцінай “Гусакі”: растае брудны снег, талыя воды сцякаюць у сажалку, і чарада тоўстых, ацалелых на Каляды, гусакоў цягнецца да вады...

Як ураганная віхура, захапіла ўвагу дэкаратыўная шчодрая маляўнічасць і шырата мазка на карціне Наталлі Вішняковай “Танец”. Фарбы літаральна выліты на палатно, святло ліецца на карціну, пракрадаецца скрозь яе, і чырвоны колер пераліваецца ва ўсім багацці і разнастайнасці гучных адценняў...

Асобнай увагі заслугоўваюць нешматлікія скульптурныя кампазіцыі. Тэракатавая статуэтка “Фінскі рыбак” Вячаслава Уланава прыцягвае сваёй знарочыстай адсутнасцю глазуры. Крыху цяжкаважная постаць, грубыя, масіўныя, як калоны, ногі, мускулістыя, перабольшана-цяжкія шурпатія рукі перадаюць адчуванне цяжару рыбацкага побыту...

Кожная работа выклікае эмоцыі, разумеш, што немагчыма выказаць усе свае ўражанні. Да гэтых твораў, лічу, трэба “дакрануцца вокам”.

Алена ЗЯЛЕВІЧ, старшы навуковы супрацоўнік Музея-сядзібы “Пружанскі палацык”

Аляксандр ЯФРЭМАЎ, народны артыст Беларусі

Ідэальны сюжэт для ўніверсальнай аўдыторыі

Трыццатую гадавіну свайго існавання мінскі Тэатр-студыя кінаакцёра сустракае шэрагам папулярных пастановак са свайго рэпертуару: праграма “Юбілейнага тыдня спектакляў” ахапіла ўсё сакавік. А на наступным тыдні, 30-га, тэатр запрашае прыхільнікаў на юбілейны вечар, на якім, пасля спектакля “Вельмі простая гісторыя” па п’есе Марыі Ладо, апошнія змогуць павіншаваць сваіх любімых акцёраў.

Тэатр-студыя кінаакцёра: трыццаць трыццатага

Апошнія дваццаць гадоў мастацкім кіраўніком тэатра з’яўляецца рэжысёр Аляксандр ЯФРЭМАЎ. Некалькі тыдняў таму ён быў удастоены высокай пашаны — звання народнага артыста Беларусі, крыху раней — спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзеячам культуры і мастацтва. Гэтымі днямі Аляксандр Васільевіч амаль не даступны для прэсы: апрача падрыхтоўкі да юбілею тэатра, Яфрэмаў завяршае працу над стужкай “Немец”. На вачах карэспандэнта “К” рэжысёр расшуча адмовіў у інтэрв’ю рэжысёраў тэлеканалу і тыражнаму штотыднёвіку, але для нашай газеты зрабіў выключэнне. Зразумела, гутарка пачалася з віншаванняў.

— Дзякуй вялікі! Званне народнага артыста — вельмі пачэснае, але і вельмі адказнае, — кажа Аляксандр Васільевіч. — Паняцце “народны” для мяне, як пафасна гэта ні гучала б, — у душэўна-ідэалагічным складніку. Гэта непасрэдна тычыцца таго, якія мэты мастак ставіць перад сабой у сваёй творчасці: ён размаўляе толькі з сабой ці імкнецца гаварыць з грамадствам, з народам? Перад табой паўстае пытанне мастацкай мовы — якім чынам ты размаўляеш з аўдыторыяй: ці аўтарскім, толькі табе вядомым “шыфрам”, ці той мовай, што зразумелая большасці? У рэшце рэшт, галоўнае — як добра ты валодаеш інструментам, які называецца “Мастацтва”, і наколькі шчыра твае работы ўспрымаюцца глядачом.

— За тых гады, што вы служыце кіно, гэтае мастацтва значна змянілася. Прынамсі, мільённы аўдыторыі сёння збіраюць тэлевізійныя стужкі, а ў кінаатэтрах наша кіно амаль знікла... Ды і тэлекіно Аляксандра Яфрэмава вельмі папулярнае...

— Шчыра кажучы, я вельмі сумую па часах “вялікага кіно”, па тых магчымасцях, якія былі ў рэжысёраў. На вялікі жаль, эпоха 1980-х — самага пачатку 1990-х, не пакінула шанцаў для мноства цудоўных аўтараў. Можна сказаць, што з прафесіі было вымушана сысці цэлае пакаленне кінематаграфістаў. Цяперашні час сапраўды тэлевізійны, але я ганаруся сваімі работамі

для тэлеканалаў, бо стараюся ствараць іх па законах “вялікага” кіно. Не ўсё, на жаль, удаецца, бо ўмовы вытворчасці цяпер такія, што не дазваляюць, напрыклад, працаваць над кожнай асобнай сцэнай столькі часу, колькі патрэбна для ўдумлівай творчасці. Таму ў маіх стужак шмат вымушаных мастацкіх кампрамісаў, у тым ліку пастановачных: калі ў кадр трапляюць сучасныя матэрыялы, тратуарная плітка, напрыклад. У Беларусі не так шмат мясцін, якія ані не змяніліся з часоў той жа Вялікай Айчыннай. Добра, калі глядач так табе давярае, што сочыць за перыпетыямі сюжэта і недакладнасцей проста не заўважае. Усё роўна за кожную такую хібу ў кадры балюча і невыносна сорамна!

— На вашу думку, якім чынам можна вярнуць айчыннае кіно ў нятэатры?

— “Змагацца” з такой моцнай кінематаграфіяй, як галівудская, яе ж зброяй немагчыма. Я спадзяюся, што ў хуткім часе глядачам надакучаць адны спецефекты за сотні мільёнаў долараў, і яны засумуюць па сапраўдных пацучках, па той глыбіні эмоцый, якія можа гарантаваць толькі якасная драматургія, узгадаваная на цудоўнай літаратурнай класіцы. Глядач заўсёды сімпатызуе рэальным, а не камп’ютарным героям. Кожны рэжысёр (і я — не выключэнне) усё жыццё шукае гэтага героя. Вайна на экране дае тут вялікую магчымасць. Але хочацца і сучасных сюжэтаў. А вось які ён, сённяшні герой? Ці то пасляковы бізнесмен, ці то шчыры бескарысны юнак, як у маёй стужцы “Павадыр”? Кожны, хто сур’ёзна займаецца творчасцю, і не толькі ў кіно, заняты гэтымі пошукамі.

Тэатр — справа цікавая

— Два дзесяцігоддзі таму вы пачалі працаваць у мінскім Тэатры-студыі кінаакцёра. Перыяд вымушанага прастою ў кіно даўно скончаны, але, нягледзячы на недахоп часу, працягваеце ставіць і ажыццяўляць мастацкае кіраўніцтва ў тэатры...

— Так, і вельмі шкадую, што не магу аддаваць яму больш часу! І гэта не амбіцыі: мне сапраўды вельмі цікава працаваць на сцэне.

— Але ці можна параўнаць пастаноўку з пяццю акцёрамі для дзвюх сотняў глядачоў і магчымасці здымаць цэлыя дывізіі з танкамі ды гарматамі?..

— Не паверыце: мару паставіць стужку з пяццю акцёрамі, якія будуць увесць час знаходзіцца ў адным памяшканні! Памятаеце “Мужчыну і жанчыну” Клода Лелюша? Там герояў наогул двое, а адарвацца ад экрана — немагчыма! У гэтым заключаецца характэрнае еўрапейскай культуры: разгадаць таіміну душы. А рабіць гэта ў кіно, тым больш — сучасным, вельмі складана. Бо ёсць пэўная колькасць метраў, якія патрэбна зняць за змену, ёсць дэкарацыі, што на наступны дзень павінны быць дэманціраваны, акцёры, якія раз’едуцца па сваіх справах... Тэатр дае магчымасць агледзецца, аддыхацца. У тэатры ў цябе ёсць час, утульны час, а ў кіно ён такі калючы...

— І асабліва ўтульны час у Тэатры-студыі кінаакцёра?

— Так. Тэатр у нас — цудоўны! На жаль, ён перажывае складаны момант сваёй біяграфіі. Звязаны ён з непазбежнай у кожным тэатры з’явай: змянай пакаленняў. Цяжкая хвароба не дазваляе выходзіць на сцэну ўлюбёнцу нашай публікі, цудоўнаму артысту, на якім трымаўся шэраг нашых спектакляў, Пятру Юрчанкову-старэйшаму. Калі кажуць пра тое, што незаменных няма, дык гэта — не пра наш калектыў.

Здабытак — шчыры глядач

— Як за дваццаць гадоў змянілася матывацыя людзей, якія наведваюць ваш тэатр?

— Я часцяком гляджу спектакль з-за куліс, назіраю за рэакцыяй публікі. Шмат глядачоў прыходзіць на адзін і той жа спектакль зноў і зноў. Аднойчы я не вытрымаў і падышоў да кабеты, якая чарговы раз наведвала “Мы ідзем глядзець Чапаева” — знакавы для нас спектакль, што паставіў Аляксандр Бяспалы па п’есе Алега Данілава. Справа адбывалася якраз на пачатку 1990-х. Я спытаў у глядачкі, чаму яна так любіць гэты спектакль. І жанчына адказала: “Калі я яго гляджу, то разумею, што мы выжывем...”

— Ці можаце апісаць пастаяннага глядача Тэатра-студыі кінаакцёра?

— Гэта вельмі ўражлівы чалавек. Часам глядзіш пад час спектакля ў залу і бачыш, як раптам знікае маска “даведчанага” і з’яўляецца аблічча — безбароннае, далікатнае, вельмі прыгожае... Тады разумееш, што ён у гэты момант адчувае нешта глыбокае, сур’ёзнае і шчырае...

— А якія ў тэатра-студыі планы?

— Асабіста я хачу, каб у нас было больш класікі, Астроўскага, Горкага, хачу цікавых сучасных п’ес, хачу большага інтэрэсу да тэатра не толькі з боку глядача, але і з боку тых, хто ў ім працуе. Тэатр удзячны тым, хто не патрабуе, а аддае. Хацелася б большай аддачы ад тых, хто будзе працаваць у нас у новым дзесяцігоддзі. Ёсць маладыя людзі, якія прыйшлі ў тэатр зусім нядаўна, я ўзяў іх пасля сумеснай працы на здымачнай пляцоўцы. Спадзяюся, яны будуць аддана служыць нашай справе.

— Што адкажаце тым крытыкам, якія чакаюць ад Тэатра-студыі кінаакцёра большага наватарства?

— У сучасным тэатры вельмі цяжка зрабіць нешта прынцыпова новае. Тое, што часцяком выдаецца за “наватарства”, насамрэч — не больш чым вынік выпадковасці. Паспрабуйце прасачыць за кар’ерай большасці “геніяў”, якія некалі заяўлялі аб “новым слове” ў тэатральным мастацтве, і вы ўбачыце, што ў 90% выпадкаў іх “геніяльнасць” скончылася на другім спектаклі... Новае, каб заваяваць сваё месца пад сонцам, павінна быць бездакорна прафесійным!

— Тэатртыкі мастацтва кажуць сёння аб тым, што нейкага адзінага пласта публікі цяпер не існуе. Публіка, а за ёй і мастацтва, падзяляецца па ўзроставым, культурным, прафесійным прынцыпам. Ці ўлічвае такую тэндэнцыю Тэатр-студыя кінаакцёра?

— Мы прынцыпова не спрабуем падзяліць аўдыторыю на нейкія катэгорыі, у тым ліку ўзроставыя. Нашы спектаклі — універсальныя ў тым сэнсе, што нясуць універсальныя каштоўнасці, спрабуючы дабрацца да сэрцаў і розумаў самых розных глядачоў. Мяркуйце самі: шэкспіраўскага “Гамлета” ставіць амаль чатырыста гадоў, прычым кожны з рэжысёраў робіць гэта па-свойму, але ў глядача Гамлет — па-сутнасці, адзін, з тымі каштоўнасцямі, якія заклаў у свайго героя аўтар.

— Стужка, якую вы заканчваеце днямі, прысвечана тэме Вялікай Айчыннай...

— Так, я спадзяюся, васьмісерыйная карціна “Немец” будзе паказана па нашых тэлеканалах на 9 Мая. Тэма той вайны для мяне — асабістая: праз яе польмя ў літаральным сэнсе прайшоў мой бацька... Але ў наступных работах я ўсё-такі хачу звярнуцца да іншай эпохі, якая таксама адзначылася вялікай вайной: мяне вельмі цікавіць падзеі 1812 года, і я спадзяюся, што мне пад сілу зняць аб іх цікавую, захапляльную стужку. Што да ідэальных сюжэтаў, якія патрабуюць пастаноўкі, то для мяне тут на першым месцы — “Чорны замак Альшанскі” Уладзіміра Караткевіча. Стужка Міхаіла Пташуга стваралася ў тых часах, калі адэкватна перанесці раман на экран з розных прычын было немагчыма. А гэта такі захапляльны сюжэт!..

Гутарыў Антон СІДАРЭНКА
Фота Алега СІЛЬВАНОВІЧА

З нараджэннем сына я іншымі вачыма паглядзела на асартымент цацачных аддзелаў і адпаведных інтэрнэт-крам. Так хацелася новаму чалавечку з першых дзён яго існавання распавесці пра краіну, у якой ён з'явіўся на свет, ад пачатку данесці да яго нацыянальныя мелодыі і характэрнае роднай зямлі! Аднак сёння з паліц ды электронных вітрын у асноўным глядзяць звяры ды лялькі запазычаных марфалогій...

Два гады таму “Культура” ўжо пісала, што выхаванне патрыёта сваёй зямлі пачынаецца з таго, каб з першых гульніў трансляваць дзіцяці сімвалы і вобразы айчынных традыцый ды культурных каштоўнасцей. Узнятая праблема выклікала значны розгалас. У рэдакцыю сталі прыходзіць лісты, у якіх чытачы разважалі аб глыбінным змесце вобраза цацкі ў нашай этнічнай прасторы. Зараз мы прапануем паразважаць над яшчэ адным важным аспектам гэтай тэмы: а ці знойдуцца ў краіне спецыялісты, здольныя пераасэнсаваць нацыянальныя вытокі і перадаць іх у сучасных тэхналогіях, каб у свеце, у тым ліку для дзяцей, стаў сапраўды пазнавальным, так бы мовіць, маркер беларускага?

Суразмоўца “К” упэўнена, што ідэя для цацкі можа стаць што заўгодна. Прынамсі, у межах курса архітэктонікі студэнты распрацоўвалі знаёмы вобраз шахмат. У выніку ж атрымалі арыгінальны прадукт зусім нечаканых марфалогій!

Дык чаму, прытым, што мы маем фантазуючыя ідэі студэнтаў-дызайнераў, значных змяненняў па многіх пазіцыях дзіцячых тавараў пакуль не бачна? Чаму новыя нацыянальныя прататыпы толькі зрэдку выходзяць за межы вучэбных лабараторый?

— Факультэт у меру магчымасцей наладжвае кантакты з прадпрыемствамі, што займаюцца вытворчасцю цацак, выпраўляе студэнтаў на вытворчую практыку, запрашае на абарону дыпломных прац, заклікае прыняць удзел у навучанні, прапануе тэмы, якія становяцца дэманстрацыяй патэнцыялу, — рас-

выкарыстаннем перадавых тэхналогій. Але штат дызайнераў, па словах намесніка дырэктара, выкарыстоўваецца, у асноўным, для распрацоўкі ўпакоўкі, этыкетак і наклек, і часткова — для дапрацоўкі гатовых найменняў тавару.

— Да нас часта звяртаюцца ў індывідуальным парадку з прапановамі ўласна сканструяваных цацак, але пакуль мы не можам узяць іх у тыражную распрацоўку, бо няма магчымасці выдаткаваць фінансаванне на стварэнне арыгінальных прэс-форм. На бягучы момант наша кампанія закупляе ўсе прэс-формы ў замежных вытворцаў ці бярэ іх у арэнду, — зазначае Валерый Кузьміч.

Пазіцыя — зразумелая, але без арыгінальнага дызайнера бачанна наўрад ці магчыма “вынайсці” эфектную нацыянальную цацку, якая будзе распавядаць аб беларускіх традыцыях суседзям. Тады можна будзе разлічваць

емства, зацікаўленае ў пэўнай праблематыцы, магло б з года ў год весці патранаж канкрэтнай тэмы ці фінансаванне праекта, паралельна прыглядаючыся да студэнтаў і адбіраючы сабе “таго адзінага”. Такая палітыка дазволіла б карэкціраваць метадыкі падрыхтоўкі спецыялістаў з улікам спецыфікі пэўнай галіны і часу. Па гэтым прыняцце, запэўнівае суразмоўца, даўно працуюць на Захадзе, што прынесла відавочныя вынікі.

— Інвестыцыі ў пэўны праект дазволілі б факультэту абнавіць матэрыяльна-тэхнічную базу, што адразу далася б у знакі ў практычнай падрыхтоўцы студэнтаў. Бо дызайнер — гэта творца, які, па сутнасці, заўсёды працуе на вастрыі найноўшых тэхналогій, — упэўнена дэкан ФДІДПМ.

Маркер свайго або “лішняня прафесія”?

Беларусачка
ў мініяцюрным БелАЗе

Нетыповая міфалогія для новай цацачнай марфалогіі

“Цацачная праблема” выклікае шэраг зусім не дзіцячых пытанняў. Нездарма яшчэ ў 2008 годзе ў рэспубліцы праводзілася міжгаліновыя нарады “Сучасны свет цацкі: тэндэнцыі беларускага рынку, нацыянальны інтарэс, педагагічная мэтазгоднасць”. Па яе выніках было зацверджана Даручэнне Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь, накіраванае на змяненне сітуацыі. 5 студзеня 2010-га Міністэрства эканомікі краіны зацвердзіла чарговую пастанову аб прыняцці комплексу мер па пашырэнні вытворчасці цацак у рэспубліцы. А на сайце Міністэрства гандлю штогод выкладаецца спіс дзіцячых тавараў, якія да гэтай пары засталіся па-за ўвагай айчынных вытворцаў ці распрацаваны ў недастатковым аб'ёме.

Як зазначыла карэспандэнт “К” галоўны эканаміст упраўлення арганізацыі спажывецкага рынку невытворчых тавараў Міністэрства гандлю Жанна Кузюшкая, на сённяшні дзень у спісе запатрабаванага айчыннага прадукту, сярод іншага, — музычныя інструменты (дзіцячыя піяніна, флейты, кларнеты, раялі), радыёкіравальныя, электрафікаваныя, завадныя, надзіманая цацкі, настольна-друкаваныя гульні, адзенне, аксесуары і мэбля для лялек, фігуры жывёлін, а таксама прадукцыя для немаўлят.

Як бачна, для беларускіх прадпрыемстваў адкрыта вялікая ніша для вытворчасці. І справа тут не толькі ў пытанні імпартазамышчэння, але і ў эфектыўным вырашэнні больш высокай задачы: аховы нацыянальных культурных каштоўнасцей.

Давайце паглядзім, чым мы акружваем дзіця ў першыя гады яго жыцця, калі, па сведчанні псіхолагаў, мозг асабліва актыўна засвойвае інфармацыю і фарміруе тую сістэму каардынат, у межах якой і будзе далей развівацца індывід. Над калыскай круціцца мабіле, штодзень напяваючы калыханкі іншых народаў. На канале месцяцца мягканабіўныя героі замежных мультыплікацыйных фільмаў. У “паркінгу” ля шафы — зноў іншаземныя танкі, джыпы, skutэры. А ў тэматычных канструктарах-платформах — жывёліны, характэрныя для іншых куткоў свету. Не дзіўна, што сёння паўтарагадовыя белару-

сы злёгка пазнаюць апосумаў, кенгуру і ляніўцаў, аднак губляюцца перад выявамі зубра і бусла...

Чаму не паспрабаваць абязлічыць пластмасавыя машыныкі замяніць на тэхніку, стылізаваную пад знакімітыя ў свеце БелАЗы, МАЗы, трактары “Беларус”? Ці замест абрыдлых барбі прапанаваць дзяўчынкам беларусачку-князёўку, даўшы ёй у “пасаг” шыкоўныя сярэднявечныя строі, палацы, вазок з конямі? Якія гарызонты для распрацоўкі нацыянальнага трэнда адкрываюцца ў простым прыслухванні да любові дзяўчынак ператварацца ў прынец! Купляючы замежныя тыпажы, мы навяваем сваім дзецям, паўтаруся, код іншага менталітэту, не ўласцівую нам сістэму паводзін і жыццёвага існавання.

Аднак ці знойдуцца ў нас прафесіяналы, якія змогуць пераадолець цяжар “нагледжанага”, адысці ад тыражавання замежнай архітэктонікі і стварыць нетыповыя цацкі з беларускім культурным кодам?

Як выйсці за межы лабараторыі?

Дэкан факультэта дызайну і дэкартыва-прыкладнага мастацтва Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, кандыдат мастацтвазнаўства Крысціна Стрыкелева пачала размову з таго, што тэма цацкі для факультэта з’яўляецца традыцыйнай. Цягам 35 гадоў яго існавання (а асобныя кафедры налічваюць і каля сарака гадоў сталай працы) гэтая тэма ніколі не выходзіла з зоны ўвагі, трапляючы ў праектныя распрацоўкі на кафедрах, да дыпломнікаў. Асабліва гэта датычыцца спецыялізацыі “Дызайн вырабаў побытавага ўжывання”.

— Мы шмат кантактавалі са спецыялістамі, таму магу ўпэўнена сказаць, што стварэнне цацкі — гэта асобная “тэрыторыя”. Чаго толькі варты пошук вобраза, калі патрэбна аб’яднаць такія паняцці, як эмацыйнасць, у пэўнай ступені, наіўнасць, канструктыўнасць, тэхналагічнасць, эканамічнасць і гэтак далей! Тут патрэбны спецыфічны талент бачання, умання пабудоваць гэты ўнікальны, моцны, эмацыйна зараджаны вобраз, — патлумачыла Крысціна Стрыкелева.

павяла дэкан ФДІДПМ. — Аднак саюз не можа быць да канца арганічным, калі няма ўнутранага памкнення да кансалідацыі. Падыход кшталту “вы нам рыхуйце, а мы потым паглядзім” падаецца мне неадназначным і аднабокім. Ён наўрад ці прынясе прадуктыўны вынік. На жаль, падобная сітуацыя склалася па многіх напрамках прамысловага дызайну. Толькі адзінкавыя прадпрыемствы выказалі зацікаўленасць у палыбленым узаемадзеянні па падрыхтоўцы студэнтаў...

Каб прастымуляваць прыватнікаў больш актыўна ўключыцца ў супрацоўніцтва, а таксама для абагульнення існуючых на факультэце практык, у студзені бягучага года ФДІДПМ правёў рэспубліканскі семінар “Распрацоўка вобразаў нацыянальнай гульнівай прадукцыі: вопыт і перспектывы”, куды былі запрошаны прадстаўнікі вядучых цацачных прадпрыемстваў.

Калі ідэя даражэйшая за выдаткі

Пасля рэспубліканскага семінара прайшло ўжо больш за два месяцы, аднак тых зрухаў, на якія разлічвалі педагогі, на жаль, не адбылося. Практыка сведчыць, што пакуль на многіх айчынных прадпрыемствах дызайнер прадукцыі лічыцца амаль што “лішняй прафесіяй”. Маўляў, тэхналаг адсочвае вытворчасць, менеджар прасоўвае ляльку на рынак, а мець дадаткова дызайнера — залішне.

— Часта пасля практыкі студэнты скардзяцца, што паўсюль дамінуюе прататыпны падыход, калі спецыялісту прыносяць нечы каталог і патрабуюць “зрабіць, як тут”. Магчыма, праблема тут — у фінансавых выдатках, бо запазычанне форм заўсёды таннейшае ў вытворчасці за новае, — мяркуе Крысціна Стрыкелева.

Ётую думку часткова пацвярджае намеснік дырэктара па агульных пытаннях сумеснага таварыства з абмежаванай адказнасцю з Кобрына Валерый Кузьміч. Кампанія вядомая ў Беларусі і краінах СНД як вытворца высакаякасных канструктараў і пластмасавых цацак з экалагічна чыстых матэрыялаў з

на тое, што камерцыйны поспех прадукцыі зможы пакрыць выдаткі на яе вытворчасць.

Зрэшты, найбольш паспяхова найноўшыя дызайнерскія тэхналогіі якраз і будуць, як запэўнівае Крысціна Стрыкелева, на інавацыйных хадах, калі свабодна інтэрпрэтуюцца традыцыі і ідзе эксперымент з новым прачытаннем форм. У гэтым выпадку этнічныя культурныя тэмы трансфармуюцца і адраджаюцца ў новым кантэксце і ў сучасных тэхналогіях.

3D-успрыяцце культурнага кода

— Вельмі цяжка знайсці прафесіянала, які можа не толькі крэатыўна мысліць, але і ўяўляць сабе канчатковую прадукцыю ў аб’ёме, — раскрывае наступную праблему свайго галіны Міхаіл Мурашка, дырэктар па маркетынгу яшчэ аднаго СТАА з Мінска, якое прапануе цягам 15 гадоў мягканабіўныя цацкі, надзвычай папулярныя ў айчынным і замежным пакупніках. — Такіх прафесіяналаў — адзінкі. Таму на прадпрыемствах вакансіі дызайнераў заняты, і я сумняваюся, што ў нашай галіне патрабуецца шмат новых спецыялістаў. З гэтай прычыны наша прадпрыемства кантактуе з Акадэміяй мастацтваў толькі ў пэўных канкрэтных сітуацыях. Прынамсі, мы праводзілі конкурс на лепшае ўяўленне вобраза цацкі, і работа пераможцы была ўведзена ў серыйную вытворчасць...

Безумоўна, слухная заўвага. На факультэце разумеюць, што рынак працы па дадзенай спецыяльнасці — абмежаваны, таму пытанне аб стварэнні асобнай спецыялізацыі цацачнікаў не ўзнікае. Аднак не трэба забывацца і на перспектывы развіцця галіны. Ці не будзе вырашэннем праблемы пошуку тых адзінкавых запатрабаваных спецыялістаў, калі стасункі факультэта і прадпрыемстваў з адзінкавых перарастуць у сталыя?

Як зазначае Крысціна Стрыкелева, існуе шмат схем узаемакарыснага і, у той жа час, паслядоўнага супрацоўніцтва. Прынамсі, прадпры-

“Раскажы мне казку!”

Дызайн — тая дзейнасць, якая звязана з праблематыкай эстэтычнай якасці. Пакуль ставіцца задача зрабіць не горш за замежны аналагі, крэатыўная думка застаецца незапатрабаванай. Але прадстаўнікам вялікага сегмента беларускай цацачнай прамысловасці відавочна цесна ў межах кланіравання чужых тыпажоў. Таму прыйшоў час выходзіць на новы ўзровень у распрацоўцы свайго прадукцыі, пераасэнсаваўшы нацыянальныя вытокі і прадставіўшы на паліцах айчынных і замежных крам цацкі з характэрным нацыянальным акцэнтам.

Тым больш, што даследаванні айчыннага рынку, як запэўнівае той жа Міхаіл Мурашка, сведчаць пра павелічэнне інтарэсу пакупнікоў да цацак з нацыянальнымі адметнасцямі. Тэа даследаванні ўжо выклікаюць у вытворцы патрэбу больш яркага выявіць “беларускасць” у айчынных пухнатых. У прыватнасці, у сталічнага прадпрыемства з’явілася ідэя выпусціць у серыі папулярных звяроў-казачнікаў цацку з беларускімі чароўнымі гісторыямі, якія агучаць на роднай мове лепшыя айчыныя акцэры.

У гэтым святле прадпрыемствам неабходна перагледзець падыходы да пошуку спецыялістаў, якія змогуць выйсці за межы існуючых марфалогій і прапанаваць вытворчасці трансфармаваную ў адпаведную форму этнічную культурную традыцыю. Як зазначыла Крысціна Стрыкелева, нацыянальнае аблічча дызайну ўвогуле і цацачнай індустрыі ў прыватнасці з’явіцца тады, калі ўзнікне неабходнасць стварэння свайго, непаўторнага, выбітнага. Зрэшты, менавіта гэтыя знаходкі маркіруюць сучасны стан думкі грамадства.

Аднак сапраўды адметная цацка, якая будзе несці дзіцяці культурныя каштоўнасці яго Радзімы, да таго ж, стане камерцыйна паспяховай, хутчэй з’явіцца тады, калі ўсе зацікаўленыя ўдзельнікі дадзенага рынку ўбачаць неабходнасць сумесных пошукаў нацыянальнага кода.

Настасся ПАНКРАТАВА

Новы этап развіцця сяла: самадастатковасць аддзела культуры

Да начальніка аддзела культуры Верхнядзвінскага райвыканкама Надзеі Масквічовай звярнуўся кіраўнік аб'яднання гаспадароў прыватных аграсядзіб Васіль Руды з прапановай аб сістэмным творчым супрацоўніцтве. Маўляў, усё больш цяпер размоў пра дзяржаўна-прыватнае партнёрства, таму і намацаваюцца шляхі, які ў якім кірунку тая стасункі наладжваць ды развіваць. У Надзеі Масквічовай ваганняў на гэты конт не было, таму і прапанавала досыць канкрэтны варыянт для першага сумеснага ўзаемадзейнення: “У раёне аграсядзіб — нямала, таму ці не маглі б вы ўзяць на сябе засяленне гасцей Міжнароднага дзіцячага фестывалю “Дзвіна — Двина — Даўгава”, які ладзім штолета, а мы вам у адказ — культурнае забеспячэнне турыстычнага адпачынку. У такім выпадку займем магчымасць праводзіць фэст цягам не аднаго, а некалькіх дзён. Фінансавая аснова кантактаў — дагаворная”.

Актыўна “рухацца” Надзею Масквічову прымушае не толькі “двухсотрацэнтны” абласны план па аказанні платных паслуг (выкананне яго — пакуль нязбыўная мара для кожнага з 21 раёна Віцебшчыны), але і не вельмі вялікая, мякка кажучы, заможнасць небагатай на глебы сельскагаспадарчай Верхнядзвіншчыны. А нешматлікія гарадскія выптворчыя прадпрыемствы сёння толькі пачынаюць знаходзіць кірункі абнаўлення, таму на раённы бюджэт спадзявацца можна не заўжды, а абласнога для ўсіх неадкладных патрэб мясцовай культуры таксама часам хранічна не стае.

Вось і атрымліваецца, што праблем у сферы верхнядзвінскай культуры — больш чым дастаткова. Да прыкладу, з чатырох пераходных аграгарадоцкіх аб'ектаў сёлета будуць здадзены, па папярэдніх прыкідках, толькі два. Не меншую трывогу выклікае стан матэрыяльна-тэхнічнай базы і ў горадзе. Плюс кадравы “голад” і адсутнасць метадычнага цэнтра (дарэчы, для шэрагу раёнаў Віцебшчыны — з'ява звычайная), а таксама процьма іншых аб'ектыўна-суб'ектыўных перашкод, што замінаюць дынаміцы развіцця. Словам, праблем — мора, але не менш і творчых праектаў, рэалізацыя якіх дае падставу спадзявацца на лепшую перспектыву.

Народ пытаецца і прапануе

“Новых кніжак — мала!”

Не скажу, што на Верхнядзвіншчыне жыхары пачуваюць сябе ізалявана, хоць да Мінска і Віцебска дабірацца трэба гадзінамі. Аднак пэўная адасобленасць, а дакладней — вера найперш ва ўласныя сілы, усё ж адчувальна. Прысутнічае гэтая вера і ў адказах гараджан ды вясцоўцаў, якія на недахопы ў сферы культуры і скардзяцца, але вераць, што неўзабаве яны будуць агульнымі намаганнямі ліквідаваны.

Аляксей, рабочы з Верхнядзвінска:

— Занадта доўга ўжо наш РДК да ладу даводзіцца. Разуваю, грошай не стае, але ж не пяцігодку цэлюю яго рамантаваць...

Старшакласніцы з аграгарадка “Валынцы”:

— Дыскатэкі ў нас не надта “прасунутыя”, бо апаратура — узросту досыць саліднага...

Ганна Антонова, бібліятэкар з аграгарадка “Валынцы”:

— Новых кніжак паступае мала. За мінулы год — толькі 173 экзэмпляры, а ў лепшыя часіны паступленні тысячныя былі...

Віктар, навучэнец з аграгарадка “Сар’я”:

— Занадта доўга наш СДК рамантуецца. Канешне, змяніўся ён карэнным чынам, але ж не працуе пакуль, бо ўнутраная аддзелка не завершана. Пасля рамонт тут, кажучы, нават кавярня з'явіцца...

Любоў Марынская, загадчык сельскага клуба вёскі Сенькава:

— Нам бы камп'ютар у клуб — не толькі для падрыхтоўкі справаздачнасці, колькі для наладжвання сучасных дыскатэк...

Намеснік старшыні Верхнядзвінскага райвыканкама па сацыяльных пытаннях Уладзімір ЯКАЎЛЕЎ да ўдзелу ў “лятуцькі” паставіў з выключнай зацікаўленасцю. Зазначыў напярэдадні сустрэчы, што без агучвання праблем на рэспубліканскім узроўні пасляхова вырашыць іх немагчыма. А паколькі начальнік мясцовага аддзела культуры Надзея МАСКВІЧОВА працуе з кіраўніцтвам раёна ў шчыльнай звязцы, дык пад час гутаркі рознагалосся паміж маімі суразмоўцамі не было ніякіх.

Яўген РАГІН:

— З матэрыяльнай базай, на мой погляд, праблемы ў раёне страшэнныя. Возьмем спачатку горад. Некалькі гадоў цягнуцца рамонт раённага Дома культуры...

Уладзімір ЯКАЎЛЕЎ:

— Так, тэмпаў працы на гэтым аб'екце хацелася б іншых, бо ўстанова ў сферы культуры — вядучая. Рамонтныя работы абдыцця ў тры мільярды рублёў. Заказчык — аддзел культуры. Падрадна арганізацыя патрабуе грошай, а іх у раёне хранічна не стае. Не, вобласць як можа дапамагае, але і ў яе сваіх пра-

блем хапае, таму фінансаванне — няпоўнае.

Надзея МАСКВІЧОВА:

— Рамонт у РДК — унутраны, але ўстанова працы не спыняе. За мінулы год на платных паслугах зарабіла 140 мільёнаў — гэта практычна 60 працэнтаў ад агульнараённых пазабюджэтных даходаў...

Яўген РАГІН:

— Тым не менш, пэўная частка пам'яшканняў не задзейнічана...

Уладзімір ЯКАЎЛЕЎ:

— Кожны год штосьці ды робім. Сёлета будзем асвойваць дзесьці 320 мільёнаў рублёў.

Яўген РАГІН:

— Але і падрадчыку, ведаю, вы вінныя за выкананне летась работы...

Уладзімір ЯКАЎЛЕЎ:

— Так, каля 130 мільёнаў. Аднак у другім квартале адкрываецца фінансаванне. Да фіналу яшчэ далёка, але работы будзем доўжыць, а завершым іх, думаю, у наступным годзе.

Яўген РАГІН:

— Калі б толькі адзін РДК патрабаваў укладанняў... Не адпавядаюць часу будынкі раённага Дома рамэстваў, Дзіцячай школы мастацтваў, кінатэатра... Не-

рэалізаваным пакуль што застаецца праект па адкрыцці ў райцэнтры краязнаўчага музея... Карацей, работы — непачаты край.

Уладзімір ЯКАЎЛЕЎ:

— Калісьці меркавалі зрабіць музей у будынку касцёла, былі ўжо выдаткаваны для гэтага немалыя бюджэтныя грошы... Ды пад час “перабудовы” касцёл вярнулі вернікам...

Надзея МАСКВІЧОВА:

— Цяпер пад музей вырашылі выкарыстаць адзін з аднапавярховых старадаўніх гарадскіх будынкаў.

Уладзімір ЯКАЎЛЕЎ:

— Плануем зрабіць да яго прыбудову і перанесці туды Дом рамэстваў, дзе, сапраўды, умовы далёкія ад ідэалу.

Надзея МАСКВІЧОВА:

— У нас праектаў — не менш, чым праблем. Калі адкрыецца фінансаванне, мяркуем прыстасаваць кінатэатр пад комплексны, шматфункцыянальны Культурны цэнтр...

па з двух чалавек мала на што здольная. А сярэднямесячныя заробкі ў рабочых не перавышаюць 600 тысяч рублёў...

Уладзімір ЯКАЎЛЕЎ:

— У мяне ідэя на гэты конт такая: трэба неадкладна ствараць адзіную гаспадарчую групу для сфер культуры, адукцыі і аховы здароўя.

Яўген РАГІН:

— Шчыра кажучы, упершыню чую такую прапанову. Па сутнасці, гэта асобнае цэнтралізаванае прадпрыемства...

Надзея МАСКВІЧОВА:

— З дастатковым штатам, неабходным абсталяваннем і салідным транспартным паркам.

Уладзімір ЯКАЎЛЕЎ:

— Раённыя будаўнікі заняты ўзвядзеннем жылля. На абласной селектарнай нарадзе днямі гаварылася, што толькі ў Віцебску сем тысяч будаўнікоў не хапае. Так што спадзявацца варта адно на ўласныя структуры, а яны —

Уладзімір ЯКАЎЛЕЎ:

— Там цудоўны СДК, калектыў якога па леташніх выніках стаў у раёне лепшым.

Яўген РАГІН:

— Пераканаўся, спецыялісты там — цудоўныя. Дырэктар Ларыса Вайняловіч распавяла, што за мінулы год на платных паслугах яны зарабілі дзевяць мільёнаў рублёў. Але ж прыбытак мог быць і большым, калі б установа мела сучасную гукавую ды светлавую апаратуру...

Надзея МАСКВІЧОВА:

— Усё так. У гэтым Доме культуры мы ладзім штогадовы раённы фестываль “Зорны карагод”, на які збіраюцца ўсе 16 народных калектываў і майстры-рамеснікі, а апаратуру пастаянна прывозім з РДК.

Уладзімір ЯКАЎЛЕЎ:

— Ды трэба набываць гэтую апаратуру! Для таго, каб у раённага Дома культуры не было такіх праблем, выкарысталі 180 мільёнаў бюджэтных рублёў. На

Які сабекошт

Райвыканкамаўская “лятучка” з “К”

У гэтым будынку будзе размешчаны раённы краязнаўчы музей.

Яўген РАГІН:

— Калі да Латвіі і Пскоўшчыны рукой падаць, такіх праектаў і павінна быць безліч! Чым, да прыкладу, збіраецца прывабліваць гасцей Верхнядзвінска? Ці ёсць, скажам, у вас мастацкая галерэя?

Надзея МАСКВІЧОВА:

— Вось і мяркуем адкрыць яе ў згаданым комплексным цэнтры. Змесцяцца тут і турбію, і відэазала, і іншыя маладзёжныя структуры. А побач — музей з Домам рамэстваў, бібліятэка.

Уладзімір ЯКАЎЛЕЎ:

— У Доме культуры таксама шмат цікавага запланавана. Апрача сучасных інтэр'ераў, з'явіцца канцэртная зала, кавярня і мастацкая галерэя... Я вельмі хачу, каб у вас не склалася ўражання, што рамонтныя работы на аб'ектах культуры безнадзейна “замарозіліся”. Пакрысе, але рухаемся наперад.

Яўген РАГІН:

— Раён увайшоў у свой час у Дзяржпраграму развіцця рэгіёнаў, малых і сярэдніх гарадскіх паселішчаў?

Уладзімір ЯКАЎЛЕЎ:

— Так. Бігосава і Асвея былі ўключаны ў гэтую комплексную праграму. Але паспрыяла яна не столькі станаўленню аб'ектаў культуры, колькі ўмацаванню вытворчасці... Значна дапамагла ўмацаванню базы клубаў і бібліятэк Дзяржпраграма адраджэння і развіцця сяла...

Яўген РАГІН:

— Не хачу забягаць наперад, але і тут у вас засталася шмат праблем, звязаных з рамонтам сельскіх аб'ектаў...

Надзея МАСКВІЧОВА:

— Наш аддзел культуры — заказчык усіх будаўнічых работ. За мінулыя пяцігодкі я ператварылася ў прараба і пераканалася, што гаспадарчая гру-

спонсарства спадзявацца пакуль не выпадае. Выйсце, натуральна, трэба шукаць у развіцці пазабюджэту.

Яўген РАГІН:

— А яго не разумею без “першапачатковага капіталу”. Пра гэтае “зачараванае кола” цяпер у кожным раёне кажучы... І яшчэ адна непазбежная недарэчнасць: разам з метадыстам Святланай Канавальчанка мы падлічылі, што ў пагоні за валам колькасць мерапрыемстваў павялічылася ледзь не ў паўтара раза. Святлана Дзмітрыеўна сцвярджае, што якасць паслуг пры гэтым можа не змяняцца. Дзе, на ваш погляд, выйсце?

Уладзімір ЯКАЎЛЕЎ:

— “Зверху” павінен быць сфарміраваны адзіны дзяржаўны падыход да наладжвання аптымальнай пазабюджэтай дзейнасці, карыснай найперш для аддзелаў культуры... Да прыкладу, можна ўвесці тыя ж падатковыя льготы для сферы культуры. Ды, урэшце, нашым установам культуры яшчэ далёка да самаакупнасці. Калі ў аддзелаў з'явіцца “жывыя грошы”, з'явіцца і матывацыя працаваць на вынік і якасна.

Яўген РАГІН:

— Пагаджаюся цалкам, бо лічу, што сённяшнія вашы паслугі вымагаюць удасканалення. Я зараз — пра музей імя Чэрскага ў Валынцах. Установа месціцца ў двух маленькіх пакоях мясцовай школы, аддзел культуры тут — арандатар... Калі мы наведзім музей, там на экскурсіі былі школьнікі, вольнага месца практычна не заставалася. З гэтай жа прычыны выстаўлены не ўсе экспанаты... Між тым, мне распавялі, што даўно існуе ідэя стварыць у старым будынку школы сельскі Культурны цэнтр, дзе месца хопіць і музею, і класам ДШМ. Ідэя — ёсць, ды няма грошай, васьмі старыя школьныя будынак і пазірае на свет павыбіваўшымі шыбкамі...

Дэталі да агульнай карціны

“Метадычны” дэфіцыт

Магілёўскі абласны метацэнтр — ініцыятар даўніх стасункаў паміж работнікамі культуры Магілёўшчыны і Віцебшчыны. Другія заўжды зайздросцяць, што ў першых ёсць свой метадычны часопіс, што выдае МАМЦНТ. На Віцебшчыне такіх ёмістых выданняў няма.

Гэты дэфіцыт, як распавядае метадыст Верхнядзвінскага РДК Святлана Канавальчанка, запаўняецца за кошт падпіскі на расійскія выданні.

— Вылісваем некалькі галіновых расійскіх часопісаў, — кажа яна. — Выкарыстоўваем для гэтага процьму грошай. Квартальная падпіска толькі

аднаго наймення каштуе 90 тысяч рублёў. Вельмі карыснае выданне, але ўсе сцэнарыі і метадыкі грунтоўна на расійскім нацыянальным матэрыяле. Чаму ж на Беларусі няма рэспубліканскіх метадычных часопісаў?..

Пытанне метадыста застаецца пакуль адкрытым.

Намеснік старшыні Верхнядзвінскага райвыканкама па сацыяльных пытаннях Уладзімір Якаўлеў і начальнік аддзела культуры Надзея Масквічова.

ІДЭІ?

Верхнядзвіншчына: праектаў больш, чым перашкод. А "замарозка" — не безнадзейная

Уладзімір ЯКАЎЛЕЎ:

— Ад ідэі не адмаўляюся. Асабіста я не бачу нашых турыстычных перспектыв без развіцця музея ў Валынцах, тым больш, што райцэнтр такой установы пакуль не мае.

Надзея МАСКВІЧОВА:

— Цалкам падтрымліваю пазіцыю Уладзіміра Яфімавіча.

Уладзімір ЯКАЎЛЕЎ:

— Каб рэалізаваць ідэю, патрэбна найперш грунтоўная праектна-каштарысная дакументацыя.

Надзея МАСКВІЧОВА:

— Адраджэнне і перапрафіляванне кінатэатра ў райцэнтры, стварэнне Культурнага цэнтра ў Валынцах — праекты стратэгічныя. Калі Міністэрства культуры абвясціць конкурс на лепшую ідэю з наступным фінансаваннем яе рэалізацыі, як пра тое казалася раней, мы ў такім конкурсе будзем удзельнічаць абавязкова.

Яўген РАГІН:

— У вас на сёння чатыры клубныя ўстановы ў аграгарадках з'яўляюцца пераходнымі. Гэта аграгарадкі "Сар'я", "Бігосава", "Боржавічы", "Нурава". СДК у Сар'і будзе здавацца ў красавіку. Сапраўды адкрыецца там кавярню?

Надзея МАСКВІЧОВА:

— І кавярню, і канферэнц-залу...

Уладзімір ЯКАЎЛЕЎ:

— Мы за гэтыя аб'екты пастаянна бітмымі былі. Бралі на сябе вялікую адказнасць, увязваліся ў выключна сур'ёзныя будаўніча-рэканструкцыйныя праекты, якія за год рэалізаваць проста немагчыма... Канешне, можна было абысціся мінімумам і своечасова адрапартаваць: "Аб'ект — здадзены!" Я не лічу такі падыход дзяржаўным. У названыя СДК даўно не ўкладвалі грошы, таму і рызыкнудзі ўзяць на сябе мільярды праекты. Да прыкладу, у Сар'і асвоена недзе два мільярды рублёў... У гэтай вёсцы ніколі не было кавярні, і мы, арыентуючыся на сацыяльныя запатрабаванні жыхароў, увасабляем такі аб'ект у ДOME культуры.

Яўген РАГІН:

— Клубная ўстанова вёскі Галубава, мне казалі, знаходзіцца на кантролі ў губернатара. Што там за сітуацыя?

Надзея МАСКВІЧОВА:

— Галубаўскі сельскі клуб знаходзіцца на балансе мясцовага сельскагаспадарчага прадпрыемства... Вёску вырашылі пераўтварыць у аграгарадок — узнікла патрэба ў рамонце ўстановы. Аддзел культуры выступіць заказчыкам работ не мае права. Будынак адключаны ад сістэмы ацяплення, там няма святла... Пасада загадчыка клуба — вакантная. У нас цяпер адзінае выйсце: узяць будынак на свой баланс і прыступіць да рамонту. Адапаведная дакументацыя ўжо рыхтуецца...

Уладзімір ЯКАЎЛЕЎ:

— Гэтая вёска — немалая, нараканняў ад жыхароў шмат, бо бібліятэка дзейнічае, а клуб — не. Сітуацыю трэба неадкладна выпраўляць. Сёлета робім дах...

Яўген РАГІН:

— Я прыкінуў аб'ём агульнараённага клопату па ўмацаванні базы ў сферы культуры, і мне не па сабе стала...

Надзея МАСКВІЧОВА:

— Тым не менш, аптымізму імкнёмся не губляць.

Яўген РАГІН:

— Па меркаванні метадыста Святланы Канавальчанка, цяжка яго не згубіць, калі няма ў раёне метадычнага цэнтра. Гэта я зноў пачынаю гаворку пра якасць мерапрыемстваў. У раёне цяпер — 24 клубныя ўстановы, адзін метадыст ім дапамагае проста не здольны...

Уладзімір ЯКАЎЛЕЎ:

— Быў у нас калісьці метацэнтр, але замест дапамогі ягоныя спецыялісты заняліся строгім інспектаваннем. А на сяле ў нас ёсць работнікі без спецыяльнай адукацыі, якія без метадычнай падтрымкі, навучання пачуваюць сябе не надта ўпэўнены. Было шмат скаргаў. У 1999 годзе цэнтр спыніў існаванне. Надзея Аркадзьеўна тады яшчэ не ўзначальвала аддзел...

Яўген РАГІН:

— Не надта, па-мойму, правільнае рашэнне. Дзіўна, чаму абласны метадычны цэнтр не сказаў тут свайго важнага слова?

Надзея МАСКВІЧОВА:

— Метадычны цэнтр сёння патрэбны: новы час — новыя падыходы да працы. Святлана Канавальчанка ведае, што і як рабіць, ёй не хапае штата памочнікаў.

Уладзімір ЯКАЎЛЕЎ:

— Я не супраць, толькі не наступайце двойчы на адны і тыя ж граблі.

Надзея МАСКВІЧОВА:

— Пралічылі бюджэт, і на другое паўгоддзе запланавалі стварэнне буйной метадычнай структуры пры РДК.

Яўген РАГІН:

— Названая праблема непарыўна звязана з праблемай кадравай. Толькі 70 працэнтаў клубнікаў маюць спецыяльную адукацыю, астатнія — практыкі. На заробкі цяпер наракаць сорамна...

Надзея МАСКВІЧОВА:

— Дырэктар СДК атрымлівае мільён рублёў.

Уладзімір ЯКАЎЛЕЎ:

— А за люты сярэдні заробак у раённай культуры склаў 1 мільён 43 тысячы рублёў.

Яўген РАГІН:

— Заробак — ёсць, іншым разам працы няма?

Надзея МАСКВІЧОВА:

— Крэатыўныя ідэі і іх рэалізацыю трэба аплачваць належным чынам. Вось рашэннем губернатара нашы бібліятэкары атрымліваюць грашовую надбавку за вышэйшую адукацыю, а клубнікі — не. А ў іх дзялянка працы невымерна большая...

Яўген РАГІН:

— І асаблівага стымулу для набыцця адукацыі няма. У трох вёсках, дзе мы пабывалі, усе спецыялісты маюць толькі сярэдняю адукацыю...

Надзея МАСКВІЧОВА:

— Неаспрэчна. Цяпер у нас 10 завочнікаў, што навучаюцца ў ВНУ, але гэтыя работнікі гарадской ДШМ і РДК.

Яўген РАГІН:

— Пагаджаюся, што клубнікам няма калі спаць у шапку. У СДК вёскі Валынцы зона абслугоўвання — аж з шасці населеных пунктаў, а аўтаклуба ў раёне няма. Зноў пакутуе рэгулярнасць, а значыць — якасць мерапрыемстваў...

Уладзімір ЯКАЎЛЕЎ:

— Так, у раёне — 104 аддаленыя вёскі. Адназначна, аўтаклуб — патрэбны, аўтабібліятэка ўсёй праблемы не вырашыць. Але закупкі транспарту пры долевым удзеле на Віцебшчыне — цэнтралізаваныя, пакуль вобласць такой магчымасці не мае... Такая ж сітуацыя — і ў сферы адукацыі, з транспартам для падвозу вясковых дзяцей у школы.

Яўген РАГІН:

— Пераканаўся і ў тым, што не надта аптымальным лічыце і план па аказанні платных паслуг...

Надзея МАСКВІЧОВА:

— Па леташніх выніках мы сярод раёнаў — сёмыя. Але знізу. Аднак, калі ўлічваць аказанне паслуг на душу насельніцтва, дык мы — трэція зверху. Але апошняе пакуль ніхто не ўлічвае. Тут бы хацелася большага эканамічнага абгрунтавання, большай мэтазгоднасці.

Яўген РАГІН:

— У тут за ваш мікраклімат хвалююся, бо дэпрэміраванні за невыкананне згаданага плана — амаль штомесячныя...

Надзея МАСКВІЧОВА:

— Не, людзі разумеюць, што трэба зарабляць, і план у творчай сферы не можа быць лёгкадаступны — менавіта важкая задача падштурхоўвае да пошуку: не дае дыскатэка асаблівага прыбытку — арыентуецца на канцэрты.

Яўген РАГІН:

— З гэтай нагоды многія клубнікі жадаюць займаць свой камп'ютар. Ведаю, што яго наяўнасцю можа пахваліцца пакуль толькі СДК у Бігосаве...

Надзея МАСКВІЧОВА:

— Ведаю гэтую праблему.

Яўген РАГІН:

— А бібліятэкі скардзяцца на малыя паступленні ў кніжныя фонды.

Надзея МАСКВІЧОВА:

— Усё з той жа прычыны: хранічна не стае грошай.

Уладзімір ЯКАЎЛЕЎ:

— Галоўнае, што ёсць ідэі і вялікае жаданне ўвасабляць іх у жыццё.

**Яўген РАГІН,
наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Верхнядзвінскі раён —
Мінск
Фота аўтара**

■ На людным месцы ■

Наваполацк: адраджэнне фестывалю

"Халі-Хало" — не проста гульня

Адкрыты конкурс юных выканаўцаў эстраднай песні "Халі-Хало" вызначыў мой маршрут на мінулы ўік-энд — Наваполацк. Адразу трапіла да выставачнага стэнда з афішамі, дыпламамі і газетнымі артыкуламі, што распаўядалі пра гісторыю гэтага мерапрыемства, якое стартавала ў 1994-м. Сёлета, сёмае па ліку, спаборніцтва аддзяляюць ад папярэдняга восем гадоў. Але гэта не перашкодзіла "Халі-Хало-2011" сабраць 65 удзельнікаў з 23 населеных пунктаў краіны — рэкорд за ўсе гады існавання конкурсу!

неабходнасці існавання "Халі-Хало" кажа яго старшыня, кампазітар Алег Елісеенкаў: "У таленавітых дзяцей, маладых людзей з'явілася магчымасць сустрэцца, паказаць сябе. Конкурс дэманструе, дзеля чаго трэба займацца ў студыях і музычных школах: фіналам гэтых шматгадовых заняткаў заўсёды з'яўляецца вялікі канцэрт. А "Халі-Хало" — гэта такі від канцэрта, дзе збіраецца шмат таленавітых дзяцей, а самыя здольныя перамагаюць. Гэтая форма мае сваю інтрыгу, яна дае магчымасць не толькі журы, але і самім малечам, гледачам ацэньваць, параўноўваць. Лепшых заўсёды заўважаюць і запамінаюць".

Варта дадаць, што зала цягам усяго конкурсу была запоўнена. Навапалачане з дзецьмі падтрымлівалі сваіх землякоў, прыглядаліся да таленавітых выканаўцаў. А яны — ад самых

маленькіх да ўжо амаль дарослых людзей — падышлі да гэтага спаборніцтва адказна: усе мелі яркія сцэнічныя касцюмы, дапаўнялі ўласныя спевы танцамі, а вялікую частку іх рэпертуару складалі песні на беларускай мове. Многія з выканаўцаў проста запальвалі сваёй харызмай!

— Такі конкурс можа паспрыяць творчаму росту дзяцей, — дадае член журы Ганна Сцяпанавая, педагог і музыкант з Адэсы. — Я магу пра гэта казаць з упэўненасцю, бо мой бацька з дзяцінства вазіў мяне на шматлікія фестывалі і конкурсы. Гэта вельмі развівае. Тут я заўважыла нямала таленавітых юных выканаўцаў, а здольных — увогуле вельмі многа, але складана прадказаць, як складзецца іх лёс. Хацелася б, каб яны працягвалі развіваць сваё майстэрства...

Цягам усяго конкурсу нават журы актыўна "хварэла" за выканаўцаў, падтрымлівала іх апладысмантамі. Адразу Гран-пры было вырашана 12-гадоваму Цімуру Шушкову з Магілёва. Яшчэ дзве магіляўчанкі — Кацярына Мурашка і Валерыя Грыбусавая, — а таксама бабруйчанін Уладлен Івановіч трапілі ў спіс лаўрэатаў.

Першыя месцы ў трох узроставых катэгорыях занялі Вікторыя Місюль з Вілейкі, Лізавета Шуляк з Мінска і Настася Філіпава з Міёраў. А наваполацкая глядачка Наталля Іванавіч з дзесяцігадовай дачушкай Насцяй спадзяюцца, што наступным разам і яны змогуць святкаваць перамогу. "Ведаю, што "Халі-Хало" праходзіў і раней, — кажа жанчына, — але я тут упершыню. Цікава даведацца, што гэта за фестываль. Думаю, мая дачка таксама павінна ў ім паўдзельнічаць: яна добра спявае. Можна, "зоркай" стане?!"

Алена САБАЛЕЎСКАЯ,
наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Наваполацк — Мінск

Уладальнік Гран-пры — Цімур Шушкоў з Магілёва.

Побач з цікавацю разглядала афішы васьмігадовай Сафія Лесіменка, якая займаецца вакалам у Гомельскай музычнай школе № 3 імя М.Салдатава. Яна прызналася, што раней нічога не чула пра "Халі-Хало", але прыехала змагацца адразу за... перамогу. Юная артыстка, што ўпэўнена прадэманстравала песню — фольк у сучаснай апрацоўцы, — мусіць, і не здагдалася: удзел у конкурсе можа стаць "пуцёўкай" на вялікую сцэну. Так і сталася для магіляўчан Пятра Яфімава і Наталлі Падольскай, што заваявалі, адпаведна, I і II месца на "Халі-Хало-1996".

Арганізацыя трохдзённага конкурсу, у якім удзельнічаюць дзеці і падлеткі ад 8 да 18 гадоў з усёй краіны, — справа не з простых. Але аўтары ідэі, прадстаўнікі арганізатараў — старшыня Наваполацкага гарадскога Савета дэпутатаў Міхаіл Бакевіч (ён стаяў ля вытокаў конкурсу), старшыня Наваполацкага гарвыканкама Наталля Качанавая, галоўны мастак гарадскога Палаца культуры Сяргей Анішчанка, начальнік аддзела культуры Наваполацкага гарвыканкама Валянціна Кішчанка ды многія іншыя — вырашылі пасля доўгага перапынку адрадыць сваё дзецішча. Падтрымаў ініцыятыву і Віцебскі аблвыканкам, фінансавую дапамогу аказалі больш за 20 наваполацкіх прадпрыемстваў-спонсараў.

Пасля таго, як завяршылася адна з конкурсных праграм, з'явілася магчымасць пагутарыць з членамі прафесійнага журы. Аб

Слуцк: прэзентацыя ў сталіцы

Праект "Рэгіёны"

Дзяржаўны музей гісторыі беларускай літаратуры рэалізуе праект "Рэгіёны". У сакавіку ён сабраў прадстаўнікоў Слуцкага раёна.

Квасыніцкі цэнтр рамёстваў прэзентаваў наведвальнікам выстаўку "Лялечны карагод", на якой было прадстаўлена больш за 40 лялек рознага прызначэння, характэрных для традыцыйнай беларускай культуры, а таксама тканяныя вырабы, ходнікі, ручнікі, паясы.

Дырэктар музея Лідзія Макаравіч распавяла пра задачы праекта "Рэгіёны", які ажыццяўляецца ў шчыльнай сувязі з прадстаўнікамі розных куткоў нашай краіны. Акцыя дае магчымасць пазнаёміцца з мастакамі, паэтамі, майстрамі ДПМ, якія жывуць і працуюць у раёнах рэспублікі.

Завяршыў мерапрыемства міні-канцэрт, у якім прынялі ўдзел гурт "Васейка" са Слуцкіна і сталічны ансамбль "Квецень".

**Лідзія ШАГОЙКА,
загадчык аддзела навуковай асветы Дзяржаўнага музея беларускай літаратуры**

Стварэнне...

Першымі ўладальнікамі маёнтка былі Кавячынскія. У канцы XVII ст. гэтая земля належала роду Завішаў. На пачатку XIX ст. сядзіба была даволі буйным паселішчам. Тут, пры двары Казіміра Завішы — вядомага на той час археолага і этнографа, — пражывала восем сем'яў музыкантаў, былі размешчаны аранжарэя, дзе вырошчваліся дзівосныя расліны, бровар, тартак, вадзяны млын. Апошній ула-

чаго месцамі назіраецца асіметрыя ў размяшчэнні акон і іншых элементаў будынка.

Акрамя баявых веж, пра абарончы тып помніка сведчаць рэшткі земляных умацаванняў абваленага храма — роў і вал са слядамі аднаго з бастыёнаў. У тую далёкія часы роў заліваўся вадою пры дапамозе сістэмы плацін з Уздзянкі, так што зняцка захаванне Кухціцкі збор было даволі складана. Існуе меркаванне, што непадалёк ад будынка кальвінскага збору размяшчалася школа, а таксама шпіталь.

дзіўна, што гэтым гістарычным аб'ектам зацікавіўся і Міхась Ткачоў, які першым вызначыў: гэтая "знаходка" з'яўляецца колішнім кальвінскім зборам.

Затым быў зварот да ўлад, паколькі вакол помніка на той час пачыналася ўзвядзенне новых карпусоў мясцовага СПТВ: яно магло нанесці шкоду старадаўняму будынку. Трэба было неадкладна ўзяць пад ахову дзяржавы ўвесь кухціцкі гісторыка-архітэктурны комплекс Кавячынскіх з паркам, кальвінскім зборам, будынкамі маёнтка і іншымі пабудовамі XIX ст. (сыраварня, бровар, стайні ды вадзяны млын), якія ствараюць натуральнае гістарычнае асяроддзе для ўнікальнага помніка, і вырашыць пытанне яго рэстаўрацыі і культурнага прыстасавання.

Гісторыкамі прапанавалася выкарыстаць будынак кальвінскага збору пасля рэстаўрацыі пад рэгіянальны Музей старажытнай культуры, кнігадрукавання і літаратуры (тым бо-

Цыліндр
старадаўніх
муроўАдкуль у друкарні
Мацея Кавячынскага
скарынаўскі шрыфт?

Сёння цяжка ўявіць, што невялікая вёска ці маёнтка маглі быць цэнтрам асветы. Але менавіта кальвінскі збор ля вёскі Кухцічы на Уздзяншчыне, які ўпершыню згадваецца ў архіўных крыніцах напрыканцы XVI ст., з'яўляецца таму яркім доказам. Існуе думка, што менавіта тут была надрукавана "Біблія" Сымона Буднага. Пра помнік "К" згадала ў сваім календары на пачатку года.

дальніцай маёнтка стала Магдалена Радзівіл з роду Завішаў. У савецкі час у будынку кальвінскага збору зрабілі электрастанцыю.

Кавячынскія, якім у XVI ст. належыла Узда і навакольнае вёска, былі кальвіністамі. Непадалёк ад Узды яны пабудавалі умацаваны храм-збор, які сімвалізаваў магутнасць новай канфесіі, а за адно ў час небяспекі мог бы выратаваць сваіх прыхільнікаў ад узброеных нападаў.

Кухціцкі збор быў узведзены ў стылі рэнесансу. Яго ўнутраная прастора вырашана ў выглядзе цыліндра, перакрытага невысокім дахам. Уваход у храм размяшчаецца ў асабліва манументальнай прамавугольнай вежы з тоўстымі, больш за 1,5 м, сценамі і мураванымі скляпеннямі. Да ўвахода прымыкаюць дзве стройныя цыліндрычныя, з шатровым дахам, вежы, якія мелі калісцы чатыры ярусы байніц, разлічаных на вядзенне агню з ручной зброі. У больш позні час, калі збор быў ператвораны ў каталіцкую капліцу, байніцы звонку з-за непатрэбнасці замуравалі. Праз баявыя вежы можна было трапіць на другі паверх уваходнай вежы, дзе звычайна размяшчаліся бібліятэка кальвінскага збору і званіца.

Кухціцкі збор, як і большасць кальвінскіх храмаў, не мае амаль аніякай аздобы звонку, за выключэннем ляпнога геральдычнага шчыта Кавячынскіх над уваходам і пары пілястраў. Да таго ж, ён вызначаецца сціпласцю ва ўпрыгожанні інтэр'ера. Па ўсім, гэты збор узводзіў мясцовы архітэктар, які, відаць, не меў спецыяльных прыстасаванняў для дакладнай разбіўкі храма, у выніку

Ды род Кавячынскіх звязаны не толькі з пашырэннем на Беларусі кальвінізму, але і, найперш, з развіццём кнігадрукавання. У 1562 г. старэйшы з Кавячынскіх — Мацей — заснаваў у Нясвіжы друкарню, для чаго, на думку некаторых даследчыкаў, ён набыў друкарскі шрыфт, якім карыстаўся Францыск Скарына. За некалькі гадоў ім разам з Сымонам Будным было надрукавана бо-

льш як дзесяць кніг.

...і захаванне

Прайшло амаль трыццаць пяць гадоў, як гэты помнік быў вернуты з нябыту. У лістападзе 1977-га, пасля завяршанага палявога сезона ў Віцебску, дзе праводзіліся археалагічныя раскопкі на Верхнім замку, давялося завітаць ва Узду. Менавіта ў той час аўтар гэтых радкоў выпадкова даведваўся, што на тэрыторыі мясцовай гаспадаркі месціцца нейкая старая камяніца.

Перад тым, як наведаць цікавы архітэктурны аб'ект, давялося пазнаёміцца са сціспай нататкай з кнігі 1905 г. Сямёнава-Цяншанскага "Полное географическое описание нашего отечества. Верхнее Поднепровье и Белоруссия". Цяжка перадаць, якім моцным было маё першае ўражанне ад убачаных ацалелых старадаўніх будынкаў. Не

льш, што з Уздзяншчыны паходзяць трынаццаць слаўных пісьменнікаў і паэтаў!

Лёсавызначальная падзея для Кухцічаў адбылася 3 сакавіка 1978 г., калі на рэспубліканскім пленуме Беларускага добраахвотнага таварыства аховы помнікаў гісторыі і культуры з вялікай прамовай у абарону помніка выступіў Міхась Ткачоў. Вучоны прапанаваў тэрмінова абвясціць збор помнікам рэспубліканскага значэння, вызначыць для яго ахоўную зону, у якую ўключыць будынік XIX ст., што месціцца на тэрыторыі сядзібы, а таксама стары парк.

21 сакавіка Кухцічы наведвае прадстаўнічая камісія, якая вырашае ўзяць пад ахову дзяржавы будынак рэфарматарскага храма сярэдзіны XVI ст., а 17 сакавіка 1981-га кальвінскі збор ля Кухцічаў аб'яўлены помнікам рэспубліканскага значэння. У 1982 г. каля помніка былі праведзены невялікія археалагічныя раскопкі.

...Колькі гадоў таму давялося наведаць гэтую сядзібу разам з прадстаўніком роду Завішаў — прафесарам Сарбонскага ўніверсітэта Бенедыктам Завішам. На жаль, прыемна ўразіць госьця дагледжаным помнікам архітэктурны не атрымалася... Як ні было сумна, але сітуацыя з кальвінскім зборам у Кухцічах не змянілася і да сёння. Хаця першыя канкрэтныя праекты па адраджэнні знакавых аб'ектаў Уздзянскага раёна маюцца: прыгадаем той жа Наднёман, звязаны з постацю Якуба Наркевіча-Ёдкі. Застаецца спадзявацца, што ў прастору аднаўлення трапяць і недалёкі ад Наднёмана Кухцічы.

Леанід КАЛЯДЗІНСКІ, кандыдат гістарычных навук, археолаг
На здымках: гісторыка-архітэктурны комплекс Кавячынскіх сёння і на малюнку XIX ст.; кальвінскі збор каля Кухцічаў.

Геаграфія
"...Радавання"

На падрыхтоўку фундаментальных даследаванняў часам патрэбны не адзін дзесятак гадоў, сотні тамоў вывучаных архіўных дакументаў і, што самае галоўнае, плённая праца апантанай каманды стваральнікаў. Гэтыя словы можна аднесці і да кнігі "Полацкае Радаванне", укладанне якой пачалося літаральна ў адзін час з адраджэннем самога Спаса-Ефрасіннеўскага манастыра ў Полацку.

На старонках выдання можна знайсці не толькі агляд мінуўшчыны Полацкай абшчыны. Галоўнай задачай стваральнікаў кнігі стала, найперш, адлюстраванне гісторыі вяртання мошчаў святой Ефрасінні на Радзіму, у тым ліку падрабязнае апісанне шляху руху святыні і хронікі саміх урачыстасцей. Да таго ж, у кнігу ўключана інфармацыя пра старажытныя каштоўнасці Полацкай зямлі, храмы і манастыры, што знаходзіліся па шляху руху мошчаў прападобнай Ефрасінні з Кіева ў Полацк, а таксама архірэяў, якія кіравалі Полацкай епархіяй, і непасрэдных удзельнікаў цырымоніі 1910-га.

Як адзначыла ігумення Полацкага Спаса-Ефрасіннеўскага манастыра Еўдакія пад час прэзентацыі кнігі ў Цэнтраль-

най навуковай бібліятэцы імя Якуба Коласа НАН Беларусі, падрыхтоўка выдання стала для абшчыны вялікай, але вельмі прыемнай працай. Па словах манашкі Сяргіі, сумесна з фотамастаком Уладзімірам Суцягіным быў пройдзены і зафіксаваны ці не ўвесь шлях вяртання святыні з Кіева ў Полацк. У прыватнасці, здымкі вяліся ў Кіева-Пячэрскай лаўры, Рэчыцы, Жлобіне, Рагачове, Магілёве, Оршы. Акрамя гэтага, стваральнікі кнігі наведвалі Растоў, які пад час Першай сусветнай вайны — у 1915 г. — стаў месцам эвакуацыі сяцёр полацкага манастыра і мошчаў святой Ефрасінні, а таксама Самару.

І тым не менш, найбольш важнай часткай даследавання стала, бяспрэчна, праца ў айчынных і замежных архівах. Да прыкладу, у Гістарычным архіве Санкт-Пецярбурга быў знойдзены фотальбом з выявамі Полацка 1910 г., падараны імператару Мікалаю II самім аўтарам — Мікалаем Міронавым.

Як адзначыла манашка Сяргія, даследчыкі працавалі таксама ў Нацыянальным гістарычным архіве Рэспублікі Беларусь, Інстытуце гісторыі і матэрыяльнай культуры Расійскай акадэміі навук, Гістарычным архіве Масквы, бібліятэцы Акадэміі навук Літвы, Полацкім занальным архіве. Да таго ж, перыядычныя выданні пачатку XX ст. вывучаліся ў Дзяржаўнай публічнай бібліятэцы імя Салтыкова-Шчадрына ў Санкт-Пецярбургу, а таксама ў Цэнтральнай навуковай бібліятэцы імя Якуба Коласа НАН Беларусі.

Між іншым, да прэзентацыі кнігі ў акадэмічнай бібліятэцы была арганізавана выстаўка "Заступніца Зямлі Беларускай", на якой прадстаўлены выданні 1862—2010 гг., прысвечаныя святой Ефрасінні Полацкай. Сярод іх — два выданні "Жития преподобной Евфросинии, княжны Полоцкой с кратким описанием основанного ею в городе Полоцке женского монастыря", што пабачылі свет у 1888 і 1894 гг., а таксама "Віленскі календар за 1911 г." з падрабязным апісаннем урачыстасці з нагоды перанясення мошчаў святой з кіеўскіх пячор у Полацк. Таксама ў календар-

ры можна ўбачыць рэпрадукцыі ікон з выявай святой Ефрасінні, сярэбранай усыпальніцы з яе мошчамі, фота Спаса-Праабражэнскага храма.

Дзякуючы плённай працы стваральнікаў кнігі, выданне вылучаецца багатым ілюстрацыйным матэрыялам. У прыватнасці, у ім прадстаўлены ўнікальныя фотаздымкі другой паловы XIX — пачатку XX стагоддзя, якія да гэтага часу былі даступныя толькі спецыялістам.

K.A.

На здымку: у час перанясення мошчаў святой Ефрасінні ў Полацку. 1910 г.

Лічба і "круглы стол"

Неаднаразова на старонках "К" змяшчалася інфармацыя пра лёс Беларускага музея імя Івана Луцкевіча, які існаваў у першай палове XX стагоддзя ў Вільні. Сёння вырашаюцца пытанні, датычныя яго аднаўлення ў лічбавай форме.

Чарговым крокам у гэтай справе музіц сцяць "круглы стол", прысвечаны 130-годдзю з дня нараджэння этнографа, публіцыста, аднаго з пачынальнікаў і ідэйных кіраўнікоў беларускага культурна-асветніцкага руху пачатку XX ст. Івана Луцкевіча і 90-годдзю заснавання Беларускага музея імя Івана Луцкевіча, які музіц адбыцца ў Нацыянальным гіста-

рычным музеі Рэспублікі Беларусь 27 чэрвеня бягучага года.

Дадзенае мерапрыемства стане не першым навуковым асэнсаваннем багатай спадчыны І.Луцкевіча. Упершыню шматгранная дзейнасць вядомага грамадскага дзеяча знайшла адлюстраванне ў межах выставачнага праекта музея "Спадчына, якая належыць Беларусі", прысвечанага 115-годдзю з дня нараджэння Івана Луцкевіча і 75-годдзю з часу заснавання Беларускага музея імя І.Луцкевіча.

Як адзначылі ў Нацыянальным гістарычным музеі, сёлетня да ўдзелу ў працы "круглага стала" плануецца запрасіць вядомых айчынных і замежных гісторыкаў, культуролагаў, мастацтвазнаўцаў, супрацоўнікаў музеяў і архіваў.

Наш кар.

Імя гэтага выдатнага мастака, графіка, ілюстратара, жывапісца-манументаліста, нястомнага падарожніка, актыўнага ўдзельніка нацыянальна-вызваленчага руху сярэдзіны XIX стагоддзя ў Беларусі і Літве, на жаль, у нас, акрамя вузкага кола спецыялістаў-мастацтвазнаўцаў, амаль што невядомае. Між тым, творчая спадчына гэтай легендарнай асобы ўяўляе вялікую мастацкую і гістарычную цікавасць не толькі для беларусаў, але і для палякаў, літоўцаў, расіян, з якімі ў розныя перыяды свайго жыцця мастак быў цесна звязаны ў многіх адносінах. А "Малы энцыклапедычны слоўнік Бракгаўза і Эфрона" наогул прылічвае яго да французскіх мастакоў.

М.Андрыйёлі. Ілюстрацыя да паэмы А.Міцкевіча "Пан Тадэвуш".

"Партрэт студэнта Кандакова" паспеў атрымаць званне някласнага мастака. Хутка вяртаецца ў Вільню, дзе на мастацкай выстаўцы дэманструе свой першы сур'ёзны твор — "Бітва ліцвінаў з крыжакамі", а потым нейкі час супрацоўнічае ў Варшаве з Людвікам Еніке — першым рэдактарам "Ілюстраванага штотыднёвіка". Відаць, такая работа мала адпавядала яго жаданням, і ён раптоўна ў 1859 г. апынуўся... на студэнцкай лаўцы Акадэміі мастацтваў Святога Лукі ў Рыме! Якраз тут пазнаёміўся са сваімі равеннікамі: архітэктарам і скульптарам Леанардам Марконі і сынам Адама Міцкевіча — публіцыстам, першым біёграфам паэта Уладзіславам (з ім яны сталі сябрамі на шмат гадоў). Паводле сведчанняў сучаснікаў, Андрыйёлі здзяйсняў пешыя вандроўкі па ўсёй Італіі, часам паралельна з абозамі Гарыбальдзі.

У 1861 г. мастак праз Парыж вяртаецца на радзіму. У Вільні ўключаецца ў працу так званых патаемных курсаў навучання польскай гісторыі і культуры, якімі кіраваў пісьменнік і журналіст Аляксандр Здановіч. Там Станіслаў Манюшка выкладаў музы-

бачэўскі, і лекары. Тут жа плячо ў плячо змагаліся Андрыйёлі і Францішак Багушэвіч.

Захаваўся загад віленскага генерал-губернатора Назімава ад 12 красавіка, у якім былі такія словы: "Усё скончана. У Літве — парадак. Застаўся адзін Нарбут..." Праз чатыры дні пасля гэтага Рашэннем Віленскага паўстанцкага камітэта Нарбут быў прызначаны галоўнакамандуючым усімі баявымі сіламі інсургентаў Беларусі і Літвы, але ў выніку здрады 5 мая 1863 года загінуў у баі паміж вёскамі Дубічы і Ракі. Андрыйёлі, стаўшы сведкам смерці Людвіка Нарбута, цудам ацалеў. Праз некалькі гадоў ён адлюструе гэтую падзею ў кампазіцыі "Смерць Людвіка Нарбута пад Дубічамі". Для даведкі: Людвік Нарбут разам з дванаццаццю сваімі сябрамі быў пахаваны ля Дубіцкага касцёла (цяпер — Варэнскі раён Літвы). Памяць аб тых гераічных часах нацыянальна-вызваленчага руху на нашай зямлі засталася таксама ў таленавітых, вельмі экспрэсіўных, дынамічных творах Міхала Андрыйёлі "Атака паўстанцаў" і "Вылазка паўстанцаў".

Жыццё і дзіўныя прыгоды Міхала Андрыйёлі

Між тым, ягоныя ілюстрацыі да твораў Адама Міцкевіча і Фенімора Купера і сёння лічацца лепшымі і непераўздызенымі ў свеце. Па ягонай дакументальна выверанай станковай графіцы можна вывучаць некаторыя старонкі гісторыі ВКЛ і паўстання 1863 — 1864 гг. Прыцягваюць увагу і блізкія стасункі з сынам Адама Міцкевіча — Уладзіславам, сяброўства з баявымі таварышамі па зброі Францішкам Багушэвічам і Людвікам Нарбутам — адным з галоўных "рухавікоў" паўстання 1863 г. Урэшце, без ягонага непасрэднага ўплыву Апалінарыя Васняцоў, малодшы брат знакамітага Віктара Васняцова, наўрад ці стаў бы тым выдатным гістарычным жывапісцам, якім увайшоў у гісторыю рускага мастацтва, і г. д.

Словам, лёс гэтага чалавека — па-сапраўднаму цудоўная аснова для прыгодніцкага сцэнарыя біяграфічнага мастацкага фільма, не кажучы пра тое, што ён па праве даўно мог бы стаць і героем кнігі з серыі "Жыццё знакамітых людзей"...

Не буду доўга інтрыгаваць чытача. Імя гэтага чалавека — Міхал Эльвіра Андрыйёлі. Рускія яго называлі проста: Міхаіл Францавіч Андрыйёлі. Чаму такое нязвычайнае для нашага вуха прозвішча? Усё проста: па бацьку ён быў італьянцам. Францэска Андрыйёлі (памёр у маі 1861 г.) паходзіў з цірольскай Брэтонікі, што на паўночным захадзе ад горада Равэрэта, на поўначы Італіі. У 1812 г. у чыне капітана 19-гадова юнак у складзе 4-га (італьянскага) корпуса дывізіяна генерала Яўгенія (Эжэна) Багарнэ ўдзельнічаў у паходзе Напалеона ў Расію, дзе і трапіў у палон. Хутчэй за ўсё, менавіта тут ён сур'ёзна захапіўся рысаваннем і разьбой, бо, асеўшы пасля вызвалення з палону ў Вільні (да радзімы ён так і не даехаў), ужо ў 1818-м быў прызначаным мастаком, здольным працаваць "як з дрэвам, так і з каменем". У 1827 г. прыняў расійскае падданства, ажаніўся, і пасля навучання ў Віленскім універсітэце атрымаў спецыяльнасць рэзчыка па дрэве і скульптара. Нейкі час выкладаў малюнак у Шаўляйскім дваранскім вучылішчы. Забягаючы наперад, ска-

Метамарфозы мастакоўскага лёсу, ад якіх кругам галава

М.Андрыйёлі. "Каложа".

жу, што Францэска Андрыйёлі афармляў скульптурным дэкорам французсканскі касцёл Узнясення Святой Дзевы Марыі ў Вільні, інтэр'ер і вялікі алтар касцёла ў Раўданварысе, касцёл Святога Іаана Хрысціцеля ў Біржах, рэстаўраваў скульптуры і фрэскі ў Віленскім кафедральным саборы... Зразумела, пасля шлюбу нарадзіліся дзеці. Міхал, які з'явіўся на свет 2 лістапада 1836 года, быў ужо чацвёртым дзіцем у сям'і Францэска. Праз тры тыдні яго ахрысцілі ў віленскім саборы Святых Станіслава і Уладзіслава ("малая базіліка") ля падножжа Замкавай гары, які быў пабудаваны яшчэ вялікім князем ВКЛ Вітаўтам. Так пачалося ўваходжанне ў жыццё будучага выдатнага мастака Міхала Эльвіра Андрыйёлі.

Але, як ні дзіўна, бацька не хацеў, каб сын, які ўжо з ранняга ўзросту цягнуўся да рысавання, абраў ягоны шлях,

і, калі прыйшоў час, угаварыў Міхала паступаць у Маскоўскі ўніверсітэт на медыцынскі факультэт: лічыў, што прафесія ўрача больш надзейная. Такім чынам у 1855 годзе Міхал, паспяхова здаўшы экзамены, стаў студэнтам. Але доўга не вытрымаў нуднай для сябе вучобы ў ролі будучага эскулапа: душа яго нястрымна імкнулася да свету прыгожага. І, на суперак волі бацькі, Андрыйёлі праз паўгода кідае ўніверсітэт, каб паступіць у Маскоўскае вучылішча жывапісу, скульптуры і дойлідства, што на Мясніцкай, у клас знакамітага прафесара Сяргея Заранкі, ураджэнца Беларусі. У той час аднакласнікамі Міхала па вучылішчы былі такія пазней вядомыя "зоркі" рускага жывапісу, як Васіль Пяроў, Канстанцін Макоўскі, Леанід Саламаткін.

Яшчэ праз год нястомны Андрыйёлі прадоўжыў адукацыю ў пекарбургскай Акадэміі мастацтваў, дзе за-

ку, паэт, мастак, крытык, сябра Уладзіслава Сыракомлі Адам Шэмеш вёў малюнак, а Андрыйёлі вучыў моладзь мастацтву жывапісу. Словам, ад гэтых жыццёвых метамарфоз і пераездаў Міхала галава можа пайсці кругам. Але гэта быў толькі пачатак трывожнага, турботнага жыцця...

Вяртанне Міхала ў Вільню супала з чарговым уздымам вызваленчай барацьбы ў пачатку 1860-х. І, утрапены, палкі, ён доўга не раздумвае: збірае пад сваім камандаваннем групу з 70 чалавек, і праз нейкі час уліваецца ў атрад інсургентаў пад кіраўніцтвам начальніка паўстанцкіх узброеных сіл Лідскага павета Віленскай губерні, былога падпаручніка, удзельніка Каўказскай вайны, храбрага і мужнага Людвіка Остын-Нарбута. У ягоным атрадзе быў і штаб у складзе кадравых афіцэраў, і свой капелан-ксендз Ю.Гар-

М.Андрыйёлі.

Так, пасля таго трагічнага бою мастак уратаваўся. Аднак пасля паражэння паўстання Андрыйёлі нейкі час давялося хавацца пад прозвішчамі то Маноўскі, то Бжазоўскі. Ды ў кастрычніку 1863-га яго ўсё ж арыштавалі. Але 1 лютага 1864 г., "апоўдні, пад час агульнай прагулкі пад вокам варты", Андрыйёлі бяжыць з турмы! Праз Вільню, Рыгу, Капенгаген дабіраецца да Лондана, а адтуль, у чэрвені 1864-га, пераязджае ў Парыж і жыве на кватэры Уладзіслава Міцкевіча. Але доўга на адным месцы яму не сядзіцца. Летам 1866-га выязджае з Парыжа і, як некалькі гадоў таму Адам Міцкевіч, праз Афіны ды Балканскае ўзбярэжжа дабіраецца да турэцкага Канстанцінопаля, дзе сустраўся з польскім дыпламатам, доктарам Тадэвушам Окша-Ажэхоўскім, які, як аказалася, быў адначасова і агентам турэцкай разведкі.

Не вядома, да чаго яны там дагаварыліся, але Андрыйёлі вяртаўся назад, у Парыж, праз Адэсу і Малдавію. На Падоллі яго выдаў паліцыяй нейкі кантрабандыст, які перавозіў падазронага чужаземца да Хоціма. Натуральна, Андрыйёлі схопілі і пасадзілі ў Хоцімскую крэпасць. Гэтым разам спроба ўцячы не ўдалася. Міхала злавалі, збілі і перавезлі ў Вільню, дзе яго чакаў прысуд як "шпіёну". А гэта пагражала вельмі жорсткай карай. Якраз тым часам выйшаў царскі маніфест, які прадугледжваў палягчэнне пакарання ўдзельнікам паўстання 1863 — 64 гг. Андрыйёлі, што чакаў суда ў турме, вырашыў назваць уладам сваё сапраўднае прозвішча. У ліпені 1868-га яму быў вынесены прысуд: "За ўзброены ўдзел у паўстанні, выкананне абавязкаў камісара рэвалюцыйных улад у Ковенскай губерні пазбавіць усіх працоўных у выслася на катаржныя работы цягам 15 гадоў"... Але праз два месяцы жорсткай прысуд ваеннага трыбунала быў заменены на высылку ў расійскі горад Вятку (цяпер — горад Кіраў)...

(Заканчэнне будзе.)

Барыс КРЭПАК

МУЗЕІ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск,
вул. Леніна, 20.
Тэл.: 227 45 62.
■ Мастоцтва
Беларусі XII — XIX стст.
■ Мастоцтва Беларусі
канца XIX — пач. XXI стст.
■ Мастоцтва Расіі
XVIII — пачатку XX стст.
■ Мастоцтва краін
Усходу XV — XX стст.
■ Мастоцтва краін
Заходняй і Цэнтральнай
Еўропы XVI — XX стст.
■ Экспазіцыя жывапісу,
скульптуры, графікі
мастакоў 1940-х — 1980-х гг.
Выстаўкі:
■ "Белае золата
Херэнда" — фарфор
для каралёў.
■ Выстаўка "Беларускі
нацюрморт XX ст."
■ Выстаўка "Народжаныя
ў 1920-я". Да 03.04.2011 г.
■ Выстаўка "Адкрыццё
святой прыгажосці".
Філіялы Нацыянальнага
мастацкага музея РБ:

**МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ".
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX ст."**

г. Мінск,
вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 227 87 96.
■ Пастаянная экспазіцыя.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір, Ка-
рэліцкі р-н,
Гродзенская
вобл.
Тэл.: (8-01596) 2 30 35.
■ Пастаянная экспазіцыя.
У паўночна-ўсходняй вежы:
■ "Мірскі замак
вачыма мастакоў".
Да 16.06.2011.
■ "Яўрэйскае гета
ў Мірскім замку".
■ "Падзеі I і II
суветных воін".

**МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
ў в. Раўбічы**

Спарткомплекс "Раўбічы",
Мінскі р-н.
Тэл.: 507 44 68.
■ Выстаўка
"Таямніцы
дрэва. Разьба па дрэве,
чаканка".
■ Майстар-клас па роспісе
вёлікодных пісанак.

**МУЗЕЙ
В.К. БЯЛЫНІЦКАГА-БІРУЛІ
ў г. МАГІЛЁВЕ**

г. Магілёў,
вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.
■ Пастаянная экспазіцыя.
"Культура I-й пал. XIX ст."
■ Выстаўка Сяргея
Цімохава "Ню".

МУЗЕІ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск, вул.
К.Маркса, 12.
Тэл.: 227 43 22.
Экспазіцыі:
■ "Мастоцтва
ў гарадской культуры
XIX — пачатку XX стст."
■ "Старажытная
Беларусь".
■ "Беларусь XVI — XVIII
стст. у партрэтах
і геральдыцы".
■ "3 крыніцы
адвечнай прыгажосці".
■ "Водбліскі
ваеннай славы"
(еўрапейская зброя
і вайсковае
абмундзіраванне
XIX — I-й пал. XX стст.).
Выстаўкі:
■ "Рускі Ляўша". Да

**Беларусі: кансервацыя
ці развіццё?" (праект
Міністэрства культуры
Рэспублікі Беларусь, Інстытута
культуры Беларусі).**

**ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-
МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ
ЯКУБА КОЛАСА**

г. Мінск,
вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.
■ Пастаянная
літаратурна-мемарыяльная
экспазіцыя
"Якуб Колас.
Жыццё
і творчасць".
■ Тэатралізаваная
экскурсія паводле
казак Якуба Коласа.
Выстаўкі:
■ "Радасць і смутак
мая" (да 80-годдзя
мастакоў Георгія і
Наталлі Паплаўскіх).

**мяне паўторыць..." (да
80-годдзя з дня нараджэння
У.Караткевіча).**

■ "Васіль Быкаў. Шлях,
вызначаны лёсам".
■ "Спадарожнікі
дзяцінства".
■ Фотавыстаўка Анатоля
Дрыбаса "Мая Беларусь".
■ "Лялечны карагод".

**БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫ
ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ
ВАЙНЫ**

г. Мінск,
пр-т Незалежнасці, 25а.
Тэл.: 226 03 98.
Экспазіцыі:
■ Пастаянная экспазіцыя.
Выстаўкі:
■ "Пераможцы".
■ "Вітражы
партызанскай
мудрасці і кемлівасці".

**"Дамавая царква",
паўночны рызаліт палаца).**

■ "Загадкавыя фантазіі
мора" (грот палаца).
■ Экспазіцыя, прысвечаная
дзяржаўнаму дзеячу СССР
А.Грамыку.
■ "Чырвоная гасцеўня".
■ "Зала ўрачыстых
прыёмаў".

**БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫ
ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ
ВАЙНЫ**

г. Мінск,
вул. Казлова, 3.
Тэл./факс.:
290 60 10.
■ Рэспубліканская
мастацкая
выстаўка
"Маладзёжная-2011".
Да 27.03.2011.
■ Выстаўка-кірмаш
"Лецішча. Сад. Агарод".

**крміналістыкі".
Выставачная зала:**

■ Выстаўка
"Музей у музеі"
(прадметы з фондаў
раённых музеяў
вобласці).

ГАЛЕРЭІ*

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск,
вул. Казлова, 3.
Тэл./факс.:
290 60 10.
■ Рэспубліканская
мастацкая
выстаўка
"Маладзёжная-2011".
Да 27.03.2011.
■ Выстаўка-кірмаш
"Лецішча. Сад. Агарод".

**МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ
"УНІВЕРСИТЕТ КУЛЬТУРЫ"**

г. Мінск,
Кастрычніцкая
плошча, 1
(Палац Рэспублікі).
Тэл.: 227 26 12.
■ Выстаўка "Даляглыды"
Антуана Ганена.

**ГАЛЕРЭЯ
ТЫЗЕНГАЎЗА**

г. Гродна,
пл. Тызенгаўза, 4.
Тэл./факс:
(8-0152)
72 27 57.
■ Выстаўка работ
беларускіх мастакоў.
■ Выстаўка
І.Ясюкайш-Дударавой
"Гербарый сноў".

**КАРШІННАЯ
ГАЛЕРЭЯ
Г.ВАШЧАНКІ**

г. Гомель, вул.
Карповіча, 4.
Тэл.: (8-0232)
77 75 20.
Экспазіцыя:
■ "Гаўрыла
Вашчанка".
■ Выстаўка-продаж
твораў
вядомых мастацтва,
сувеніраў
і тавараў
для мастакоў.
Выстаўкі:
■ Выстаўка аўтарскіх
лялек Ганны
Балаш
у суправаджэнні
фота Ірэны Гудзіеўскай
"Вясновае
падарожжа".
■ Выстаўка
Генадзя Тарскіх.
■ Выстаўка работ
"Экзатычныя
і пёўчыя птушкі".
■ Выстаўка
фотаработ
Сяргея
Плыткевіча.
■ Выстаўка
жывапісу
Анатоля
Концуба.

Выстаўкі:

■ Пакой крывых
люстэркаў.
■ "Свет звяроў
Гомельшчыны".
■ Куток жывых
экзатычных рэптылій.
Зімовы сад
Свет субтрапічных
раслін і жывёл.
Працуець рэстаўрацыйныя
майстэрні і аддзел па
турызме (вул. Кірава, 8).

**ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ**

г. Гомель,
вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.
■ Пастаянная ваенна-
гістарычная
экспазіцыя.
■ Пастаянная выстаўка
тэхнікі на адкрытай
пляцоўцы.
■ На тэрыторыі музея
працуе пневматычны цір.
■ "Музей

УВАГА!

**НАГАДВАЕМ!
ПРАЦЯГВАЕЦЦА
ПАДПІСКА НА ГАЗЕТУ
"КУЛЬТУРА"
НА ДРУГІ КВАРТАЛ
2011 ГОДА!**

**Падпісныя індэксы:
індывідуальная
падпіска — 63875,
ведомасная
падпіска — 638752.**

Паспяшайцеся на пошту!

10.04.2011.
■ "Пачатак. Музей
сучаснай беларускай
моды". Да 17.04.2011.
■ Выстаўка іконы
"Паміж небам
і зямлёй". Да 03.04.2011.

Дом-музей І З'езда РСДРП
г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.
■ Пастаянная
экспазіцыя "Гісторыя
І З'езда РСДРП".
■ "Гісторыя
ў мініяцюры".

**ДУ "НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ
МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК
"НЯСВІЖ"**

г. Нясвіж,
вул. Гейска, 1.
Тэл.: (8-01770) 5 51 81.
Сектар "Выставачная зала".
■ Выстаўка
"Нематэрыяльная
культурная спадчына

**ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ
МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ**

г. Мінск, вул. Янкі
Купалы, 4.
Тэл.: 227 78 66.
■ Пастаянная
экспазіцыя
"Жыццё і творчасць
Янкі Купалы".
■ Цыкл музейна-
педагагічных заняткаў з
элементамі тэатралізацыі
"Дзядзька Янка, добры
дзень!" для дзяцей
малодшага школьнага
ўзросту і сямейнага
наведвальніка.

**ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-
ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ**

г. Гомель,
пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.
Цэнтральная частка палаца
Выстаўкі:
■ Выстаўка Роберта
Ландарскага "Спеў любові
роднай зямлі".
■ "Масонская калекцыя
са збораў В.Федаровіча".
■ "Мастоцкае шкло
і габелен".
■ Выстаўка твораў
В.Бялыніцкага-Бірулі.
■ "Іван Шамякін. Мае
кнігі — мая біяграфія".
Экспазіцыі:
■ "Культавыя прадметы"

**ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ
ГІСТОРЫ БЕЛАРУСКАЙ
ЛІТАРАТУРЫ**

г. Мінск, вул. М.Багдановіча, 15.
Тэл.: 334 56 21.
Выстаўкі:
■ "Святло
стагоддзяў".
■ "Свет шчодры. Свет

ТАЭТРЫ*

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
АКАДЭМІЧНЫ
ВЯЛІКІ ТАЭТР ОПЕРЫ
І БАЛЕТА
РЭСПУБЛІКІ
БЕЛАРУСЬ**
г. Мінск, пл. Парыжскай
камуны, 1. Тэл./факс: 334 11 56.
■ 26 — "Мадам
Батэрфляй" Дж.Пучыні.
■ 27 — "Тры парасяці"

С.Кібіравай.
■ 27 — "Лебядзінае
возера" П.Чайкоўскага.
■ 28 — "Яўгеній Анегін"
П.Чайкоўскага.
■ 29 — "Шчаўкунок"
П.Чайкоўскага.
■ 30 — "Рыгалета"
Дж.Вердзі.
■ 31 сакавіка, 1 красавіка
— "Рава і Джульета"
С.Пракоф'ева.

**РЭСПУБЛІКАНСКІ
ТАЭТР
БЕЛАРУСКАЙ
ДРАМАТУРГІІ**
г. Мінск, вул. Крапоткіна,
44. Тэл.: 334 60 08.
■ 26 — "Сёстры Псіхеі"
С.Кавалёва.
■ 27 — "Мужчыны на
мяжы нервовага зрыву"
М.Мюлюаха.
■ 29 — "Інфляцыя

пачуццяў" М.Рудкоўскага.
■ 30 — "Дамавічкі"
Я.Конева.
■ 31 — "Гісторыя двух
сабак" Я.Конева.
■ 1 красавіка — "Адамавы
жарты" С.Навуменкі.
**БЕЛАРУСКІ
ДЗЯРЖАЎНЫ
АКАДЭМІЧНЫ
МУЗЫЧНЫ ТАЭТР**

г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.
Тэл.: 200 81 26.
■ 26, 27 — "Сільва"
І.Кальмана.
■ 29 — "Айбаліт-2002"
І.Левіна.
■ 29, 30 —
"Блакiтная камя" К.Брэйтбурга.
■ 31 — "Аршын
мал алан"
У.Гаджыбекава.

**БЕЛАРУСКІ
ТАЭТР
"ЛЯЛКА"**
г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2.
Тэл.: (8-0212)
36 32 50.
■ 26 — "Воўк і раз, два,
тры" Н.Мацяш.
■ 27, 29, 30, 31 сакавіка,
1 красавіка
— "Прынцэса
і Свінапас"
Г.Х. Андерсэна.